

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

โครงการ

รูปแบบเส้นทาง กิจกรรม และการสื่อความหมาย การท่องเที่ยวเชิง

เกษตร : กรณีศึกษา สวนสมุนไพร ตำบลคลองปราบ

อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี

Activity Route Formulation and Meaning Communication of

Agricultural Tourism ; a case study of Herb Garden at

Tambon Klong Prab, Ban Nasan , Surat Thani

โดย วัชรวิทย์ พิชผล และคณะ

เมษายน 2551

รายงานฉบับสมบูรณ์

โครงการ

รูปแบบเส้นทาง กิจกรรม และการสื่อความหมาย การท่องเที่ยวเชิง

เกษตร : กรณีศึกษา สวนสมุนไพร ตำบลคลองปราบ

อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี

Activity Route Formulation and Meaning Communication of

Agricultural Tourism ; a case study of Herb Garden at

Tambon Klong Prab, Ban Nasan , Surat Thani

คณะผู้วิจัย

สังกัด

วัชร พิษผล

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

เนาวรัตน์ คงวิเชียรวัฒน์

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

สนับสนุนโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

ชุดโครงการการยกระดับฐานการผลิตอุตสาหกรรมเกษตรสู่การท่องเที่ยวยั่งยืน

เพื่อสร้างทางเลือกใหม่แก่เกษตรกรและความมั่นคง

ของอุตสาหกรรมเกษตร จังหวัดสุราษฎร์ธานี

กิตติกรรมประกาศ

รายงานวิจัยฉบับนี้ ได้รับทุนอุดหนุนการทำวิจัยจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ซึ่งสามารถสำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี เนื่องจากได้รับการสนับสนุนการดำเนินการวิจัยตลอดระยะเวลาของโครงการจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณรงค์ พุทธิชีวิน อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี รองศาสตราจารย์สุณีย์ ล่องประเสริฐ คณบดี คณะวิทยาการจัดการ ผู้ช่วยศาสตราจารย์สมศักดิ์ ขอบตรง ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนา ที่ได้อำนวยความสะดวกในการประสานงานระหว่าง สกว.กับผู้วิจัย และโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ดร.เทิดชาย ช่วยบำรุง และทีมงานที่ได้อำนวยความสะดวกในการดำเนินงานทุกขั้นตอน

ขอขอบพระคุณคุณสุกฤษฎี มีศรี เจ้าของศูนย์การเรียนรู้สมุนไพรดอยสภิตย์ ในความกรุณาในการให้ข้อมูล และขอขอบพระคุณ ประชาชนในพื้นที่สวนสมุนไพร และท่านนายอำเภอบ้านนาสารที่ให้ความร่วมมือในการดำเนินงาน การจัดประชุมกลุ่มย่อย

ขอขอบนักท่องเที่ยว ผู้ประกอบการนำเที่ยว เจ้าหน้าที่ประจำสถานที่ท่องเที่ยวในบริเวณใกล้เคียงในการเสียสละเวลาในการให้ข้อมูล และการตอบแบบสำรวจ และการสัมภาษณ์ในเชิงลึก

ท้ายนี้ขอขอบพระคุณผู้ร่วมทีมวิจัยทุก ๆ ท่านที่ได้ช่วยให้งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

คณะผู้วิจัย

พฤษภาคม 2551

บทสรุปผู้บริหาร

การท่องเที่ยวเชิงเกษตร เป็นรูปแบบหนึ่งของการท่องเที่ยวที่จะทำให้เกิดการกระจายรายได้ไปสู่ท้องถิ่นทั้งในภาคและนอกภาคการเกษตร โดยการเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้มาเที่ยวชมชนภาคเกษตรกรรม การท่องเที่ยวเชิงเกษตรจึงหมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวไปยังพื้นที่เกษตรกรรม เพื่อชื่นชมความสวยงาม ความสำเร็จ และเพลิดเพลินในสวนเกษตร ได้ความรู้ประสบการณ์ใหม่ ๆ บนพื้นฐานการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบต่อ มีจิตสำนึกต่อการรักษาสภาพแวดล้อมของสถานที่แห่งนั้น และจะต้องมีการบริหารจัดการที่ดี จากบุคคลทั้ง 4 กลุ่ม ได้แก่ เจ้าของสวน ผู้จัดนำเที่ยว นักท่องเที่ยว และชุมชน ที่เกี่ยวข้องกันโดยจะต้องรู้วิธีการจัดการอย่างมีระบบเพื่อให้การพัฒนาการท่องเที่ยวในแหล่งนั้น ๆ เป็นการพัฒนาที่ยั่งยืนอย่างแท้จริง (รำไพพรรณ, 2544 : 120)

จากการศึกษาได้เลือกเอา อำเภอบ้านนาสาร ซึ่งเป็นอำเภอหนึ่งของจังหวัดสุราษฎร์ธานี ซึ่งลักษณะของอำเภอบ้านนาสาร จะมีพื้นที่ราบสูง และภูเขาด้านทิศตะวันออก และจะลาดต่ำไปด้านทิศตะวันตก ซึ่งเป็นพื้นที่ลาดต่ำเข้าสู่แม่น้ำตาปี ซึ่งเป็นแม่น้ำกั้นเขตแดนระหว่างอำเภอบ้านนาสารกับอำเภอเคียนซา ถ้าจะมองสภาพพื้นที่โดยภาพรวมแล้ว อำเภอบ้านนาสาร ประกอบด้วยพื้นที่ราบและภูเขาปะปนกันไป พื้นที่ส่วนใหญ่จะเหมาะแก่การปลูกพืชหลายชนิด โดยเฉพาะไม้ผล เพราะมีระดับน้ำดิน ซึ่งบางพื้นที่ของอำเภอบ้านนาสารระดับน้ำลึกจากผิวดิน ประมาณ 1 – 2 เมตร และมีดินที่อุดมสมบูรณ์มาก ในด้านทิศตะวันออกของอำเภอ เนื่องจากเป็นดินบริเวณเชิงเขา และความอุดมสมบูรณ์จะลดระดับลงจนจรดแม่น้ำตาปี ซึ่งเป็นบริเวณที่ราบลุ่มส่วนใหญ่ของอำเภออาชีพของประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม 75.2% สำหรับปริมาณผลผลิตเฉพาะพืชเศรษฐกิจที่สำคัญ ของอำเภอบ้านนาสาร คือ ยางพารา ปาล์มน้ำมัน เงาะโรงเรียนทุเรียน มังคุด และลองกอง และพืชเศรษฐกิจที่ทำรายได้ให้กับอำเภอบ้านนาสาร เป็นอันดับต้น ๆ คือ เงาะโรงเรียน มีรายได้ในปี 2548 เท่ากับ 120,933,000 บาท

ในปัจจุบันรูปแบบการท่องเที่ยวเกิดการเปลี่ยนแปลง ซึ่งอาจมีสาเหตุมาจากประเทศที่กำลังพัฒนาและประเทศที่พัฒนาแล้ว มีค่านิยมเปลี่ยนไป หรือนักท่องเที่ยวที่ต้องการแสวงหาประสบการณ์ที่แปลกใหม่นอกจากสิ่งที่มีอยู่แล้วในปัจจุบัน การเปลี่ยนแปลงทัศนคติของนักท่องเที่ยวและบริษัทนำเที่ยวที่มีความตระหนักถึงสภาพแวดล้อม สถานที่ท่องเที่ยวเพิ่มสูงขึ้น นักท่องเที่ยวชอบที่จะแสวงหาประสบการณ์จากธรรมชาติ มีความเอื้ออาทรต่อสภาพแวดล้อมและการอนุรักษ์ธรรมชาติ

การจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการพัฒนาการท่องเที่ยวให้เกิดความยั่งยืนและส่งผลกระทบต่อสังคมวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด เป็นวิธีหนึ่งที่จะส่งผล

ให้ชุมชนท้องถิ่นสามารถพึ่งพาตนเองได้ และมีจิตสำนึกในการที่จะรักษาภูมิปัญญา และรักษาระบบนิเวศให้คงสภาพนานที่สุด ด้วยการสร้างจิตสำนึกและตระหนักในความรัก ความหวงแหน และเข้าใจสภาพธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของชุมชนนั้น ๆ แต่ในการศึกษาการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรนั้น จำเป็นต้องมีการศึกษาศักยภาพและความเป็นไปได้ในการจัดการท่องเที่ยวที่สามารถเป็นไปได้ การวิจัยจำเป็นต้องศึกษาถึงรูปแบบ และกิจกรรมต่าง ๆ ที่ตรงกับความต้องการของนักท่องเที่ยว และแหล่งท่องเที่ยวต้องมีความพร้อมในการรองรับนักท่องเที่ยวเพื่อสร้างความประทับใจให้กับนักท่องเที่ยว รวมไปถึงการศึกษาการเตรียมการด้านอื่น ๆ ในการจัดการท่องเที่ยวอย่างเป็นระบบ เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้รับความสะดวกสบาย ความปลอดภัย และประทับใจในท่องเที่ยวเชิงเกษตรต่อไป

ตำบลคลองปราบ เป็นตำบลหนึ่งในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี เดิมเป็นส่วนหนึ่งของตำบลพุนพรี ในอดีตมีลักษณะเป็นปารกชฎ มีสัตว์ป่าชุกชุมโดยเฉพาะเสือ ซึ่งชาวบ้านไม่กล้าที่จะสัญจรคนเดียวในยามค่ำคืน และเสือได้ออกทำร้ายชาวบ้านชาวบ้านจึงได้ทำการร้องเรียนจนกระทั่งทางการจึงส่งเจ้าหน้าที่ผู้มีฝีมือมาปราบเสือจนราบคาบ จึงได้ชื่อว่าบ้านคลองปราบเสือ และต่อมาเรียกชื่อว่า คลองปราบ จนกระทั่งในปี 2528 ได้แยกบ้านคลองปราบออกจาก ตำบลพุนพรี และตั้งชื่อเป็นตำบลคลองปราบตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา

สภาพโดยทั่วไปของตำบลคลองปราบ มีพื้นที่ 62.20 ตารางกิโลเมตร เป็นที่ราบเชิงเขาเหมาะแก่การทำสวนผลไม้ และสวนยางพารา แบ่งเขตการปกครองออกเป็น 5 หมู่บ้าน อาณาเขตของตำบล

ทิศเหนือ จรด เทศบาลตำบลนาสาร

ทิศใต้ จรด ตำบลพุนพรี อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ทิศตะวันออก จรด ตำบลเพิ่มพูนทรัพย์ อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ทิศตะวันตก จรด ตำบลน้ำพุ อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี

จำนวนประชากรของตำบลคลองปราบ มีประชากร 3,221 คน เป็นชาย 1,575 คน หญิง 1,646 คน อาชีพหลักของประชากรในตำบลคลองปราบ คือ ทำสวน ทำไร่ อาชีพเสริม ค้าขาย

ศูนย์การเรียนรู้สมุนไพรดอยสอติ (โครงการเศรษฐกิจพอเพียง หนึ่งตำบลหนึ่งฟาร์ม) หมู่ 5 ต.คลองปราบ อ.บ้านนาสาร จ.สุราษฎร์ธานี ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่ทางผู้วิจัยให้ความสนใจเนื่องจากเป็นพืชทางการเกษตรที่มีประโยชน์ต่อมนุษย์ในหลายด้านไม่ว่าจะเป็นการส่งเสริมสุขภาพที่ดีหรือก่อให้เกิดรายได้แก่เกษตรกร ดังนั้นสวนสมุนไพรจึงเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่เป็นแหล่งที่น่าสนใจที่จะทำการศึกษาถึงรูปแบบเส้นทาง กิจกรรม และการสื่อความหมาย การท่องเที่ยวเชิงเกษตร เพื่อที่จะเตรียมพร้อมเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางเกษตรที่ยั่งยืนของอีกแหล่งหนึ่งของอำเภอบ้านนาสารสืบไป

ในการศึกษาเรื่อง รูปแบบเส้นทาง กิจกรรม และการสื่อความหมาย การท่องเที่ยวเชิงเกษตร : กรณีศึกษา สวนสมุนไพร ตำบลคลองปราบ อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานีในครั้งนี้คณะผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และเอกสารต่าง ๆ เพื่อเป็นพื้นฐานและเป็นแนวทางในการวิจัย โดยแบ่งออกเป็น ส่วน ดังต่อไปนี้

- องค์ประกอบของการท่องเที่ยว
- รูปแบบการท่องเที่ยว
- องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงเกษตร
- การท่องเที่ยวเชิงเกษตร
- แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร
- หลักการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร
- นโยบายจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร
- แนวความคิดกับความต้องการและพฤติกรรมของผู้บริโภค
- แนวคิดเกี่ยวกับความพึงพอใจของผู้รับบริการ
- ภาพรวมอุตสาหกรรมสมุนไพร
- ข้อมูลด้านความต้องการสมุนไพร
- พืชสมุนไพรที่ได้รับการส่งเสริม

ในการวิจัยเรื่อง “รูปแบบเส้นทาง กิจกรรม และการสื่อความหมาย การท่องเที่ยวเชิงเกษตร : กรณีศึกษา สวนสมุนไพร ตำบลคลองปราบ อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี” คณะผู้วิจัยจะกล่าวถึงวิธีการศึกษา วิธีการรวบรวมข้อมูล ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา และการจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. สมุนไพรใน หมู่ 5 ต. คลองปราบ อ.บ้านนาสาร จ.สุราษฎร์ธานี
2. พื้นที่ท่องเที่ยวสวนสมุนไพร (ศูนย์การเรียนรู้สมุนไพรดอยสลิตย์) หมู่ 5 ต.คลองปราบ อ.บ้านนาสาร จ.สุราษฎร์ธานี
3. ผู้ประกอบการทางการเกษตร เจ้าของสวนสมุนไพรและสมาชิก (ศูนย์การเรียนรู้สมุนไพรดอยสลิต)
4. ทรัพยากรการท่องเที่ยวในบริเวณใกล้เคียงที่สามารถจัดทำเป็นเส้นทาง การเชื่อมโยง

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. แบบสำรวจพื้นที่สวนสมุนไพรม
2. แบบสัมภาษณ์
3. การประชุมระดมความคิดเห็น
4. แบบสอบถามเชิงลึกนักท่องเที่ยว

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) โดยมีกระบวนการหลัก 3 ประการดังนี้

1. การเก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ โดยการรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่ม และนำข้อมูลที่รวบรวมได้เกี่ยวกับสมุนไพรมตำบลคลองปราบ อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี ข้อมูลเอกสารเกี่ยวกับชุมชน ข้อมูลเกี่ยวกับสมุนไพรมที่มีอยู่ในพื้นที่ ข้อมูลพื้นฐานความเป็นมาของสวนสมุนไพรม ลักษณะการดำเนินงาน โครงสร้างการบริหาร การจัดการ การดำเนินงานการท่องเที่ยวเชิงเกษตร
2. แบบสำรวจพื้นที่สวนสมุนไพรม
3. การจัดประชุมเพื่อระดมความคิดเห็น และสอบถามความเห็น กับผู้เชี่ยวชาญทางวิชาการ บริษัทนำเที่ยว ชุมชนในพื้นที่ เพื่อหารูปแบบเส้นทาง กิจกรรม และสื่อความหมายการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของสวนสมุนไพรม
4. แบบสอบถามเชิงลึกสำหรับนักท่องเที่ยว และผู้ประกอบการทางการเกษตรเพื่อค้นหาเส้นทางเชื่อมโยงสวนสมุนไพรม
5. เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามกับนักท่องเที่ยวชาวไทย 400 ชุด และบริษัทนำเที่ยว เพื่อหารูปแบบกิจกรรมที่เหมาะสมกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในสวนสมุนไพรม

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากผู้ให้ข้อมูลจะมีการเปรียบเทียบเรื่องเล่าของหลาย ๆ คน หลาย ๆ ฝ่าย และใช้ข้อมูลเหล่านั้นมาตรวจสอบโดยการให้เจ้าของข้อมูลตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลก่อนนำเสนอ และใช้วิธีการนำเสนอข้อมูลเบื้องต้นอย่างละเอียดด้วยวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณลักษณะ โดยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และนำเสนอด้วยการพรรณนาปรากฏการณ์ที่ศึกษาอย่างละเอียดทุกแง่มุม ทั้งข้อมูลด้านกายภาพ สังคมและวัฒนธรรม เพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจและมองเห็นภาพบริบทและรูปแบบการจัดการได้ชัดเจนอีกทั้งยัง

เข้าใจกระบวนการของชาวบ้าน และภาคอื่น ๆ จะเข้ามามีส่วนร่วมในการหารูปแบบการ
ท่องเที่ยวร่วมกับชุมชน

2. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณใช้สถิติเบื้องต้นในการวิจัย ดังนี้

- 1) ข้อมูลพื้นฐานของหน่วยงานและผู้ให้ข้อมูล ใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ร้อยละ และ
ค่าเฉลี่ย
- 2) ข้อมูลสภาพ ผลและปัญหาของการใช้ระบบ ใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ร้อยละ และ
ค่าเฉลี่ย

จากข้อค้นพบที่ได้จากการวิจัย สามารถนำมาอธิบายเพื่อตอบคำถามวิจัยในประเด็นต่าง
ๆ ได้ดังนี้

คำถามวิจัยข้อที่ 1 ข้อมูลสมุนไพรที่มีอยู่ในหมู่ 5 ตำบลคลองปราบมีกี่ประเภท สรรพคุณ ถิ่นกำเนิดและการเพาะปลูกมีอะไรบ้าง

จากคำถามวิจัยข้อที่ 1 ข้อมูลสมุนไพรที่มีอยู่ในหมู่ 5 ตำบลคลองปราบมีกี่ประเภท มี
สรรพคุณ ถิ่นกำเนิดและการเพาะปลูกเป็นอย่างไรนั้นเป็นคำถามวิจัยที่ตั้งขึ้นเพื่อตอบ
วัตถุประสงค์ในการวิจัยครั้งนี้เพื่อให้ทราบข้อมูลและเพื่อเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลของสมุนไพร
ที่มีอยู่ในหมู่ 5 ตำบลคลองปราบ เพื่อจะเป็นการเอื้อต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรสำหรับ
สวนสมุนไพรต่อไป ในการเก็บรวบรวมข้อมูลสมุนไพรในตำบลคลองปราบและสมุนไพรที่มีอยู่ใน
สวนสมุนไพรนั้น

ขั้นตอนที่ 1 ผู้วิจัยทำการศึกษาข้อมูลสมุนไพรจากเอกสาร และข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต
สารานุกรมสมุนไพรไทย

ขั้นตอนที่ 2 ผู้วิจัยได้ทำการลงสำรวจพื้นที่สวนสมุนไพร โดยลงสำรวจพร้อมกับ
ผู้เชี่ยวชาญด้านสมุนไพร คือ นายสถิตย์ มีศรี เจ้าของสวนสมุนไพรซึ่งมีความรู้ในเรื่องของสมุนไพร
และวิธีการในการใช้สมุนไพรเป็นอย่างดี

ขั้นตอนที่ 3 มีการจัดประชุมระดมความคิดเห็น และสอบถามข้อมูลจากกลุ่มสมาชิก
เนื่องจากสวนสมุนไพรแห่งนี้เป็นโครงการ หนึ่งตำบลหนึ่งฟาร์ม จึงประกอบด้วยสมาชิกจำนวน
ประมาณ 30 คน ซึ่งในการประชุมระดมความคิดเห็นในครั้งนี้ทำให้ได้ข้อมูลของสมุนไพรเพิ่มเติมจน
ครบจำนวนที่มีอยู่ในสวนสมุนไพร และในการประชุมระดมความคิดเห็นในครั้งนี้ นอกจากกลุ่มสมาชิก
และผู้ที่เคยเข้ามาใช้บริการในสวนสมุนไพรแล้ว หน่วยงานราชการซึ่งให้การสนับสนุนได้เข้าร่วม
ประชุมในครั้งนี้ด้วย ประกอบด้วย ท่านนายอำเภอ อำเภอบ้านนาสาร ปลัดอาวุโส และพัฒนาการ
อำเภอ จึงทำให้นอกจากจะได้ข้อมูลเกี่ยวกับสมุนไพรในสวนสมุนไพรแห่งนี้แล้ว ยังได้ข้อมูล

เกี่ยวกับเส้นทางเดินเท้า รวมถึงจุดแวะชมภายในสวนสมุนไพร ซึ่งผู้วิจัยจะอธิบายเพิ่มเติมสำหรับในคำถามวิจัยข้อที่ 2 และ 3 ต่อไป

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูลสมุนไพรทำให้ทราบว่าภายในสวนสมุนไพรแห่งนี้มีการจัดแยกประเภทของพืชที่อยู่ในสวนนอกจากพืชสมุนไพรแล้ว ยังประกอบไปด้วยพืชชนิดอื่น ๆ มีรายการดังต่อไปนี้

ไม้ใช้สอยพืชเศรษฐกิจ และสมุนไพร โดยรวมจำนวน 212 ชนิด โดยจำแนกดังนี้

1. ไม้ใกล้จะสูญพันธุ์โดยรวมจำนวน	53	ชนิด
2. พืชสมุนไพรโดยรวมจำนวน	159	ชนิด

1. ไม้ใกล้จะสูญพันธุ์โดยรวมจำนวน 53 ชนิด

จากการลงสำรวจพื้นที่ภายในสวนสมุนไพรมีไม้ใกล้สูญพันธุ์อยู่ด้วยกัน 53 ชนิด ซึ่งไม้ใกล้สูญพันธุ์นี้หมายความว่า ไม้ยืนต้นที่ใกล้จะสูญพันธุ์เฉพาะในพื้นที่ตำบลคลองปราบ เนื่องจากชาวบ้านได้นำไปใช้สอยจนเกือบหมด รวมทั้งชาวบ้านยังเปลี่ยนอาชีพจึงมีการตัดต้นไม้เพื่อไปทำอาชีพอื่น เช่น การปลูกยาง ปลูกปาล์ม จึงทำให้ไม้ดังกล่าวใกล้สูญพันธุ์

2. พืชสมุนไพรโดยรวมจำนวน 159 ชนิด

จากการลงสำรวจพื้นที่ภายในสวนสมุนไพรแห่งนี้พบพืชสมุนไพรในสวนทั้งสิ้น 159 ชนิดซึ่งเป็นพืชสมุนไพรที่มีอยู่ในตำบลคลองปราบ พืชสมุนไพรคือ พืชที่ใช้ทำเป็นเครื่องยา ซึ่งยังไม่ได้มีการผสมปรุง หรือแปรสภาพ สำหรับการจะนำมาใช้นั้น อาจมีการดัดแปลงรูปลักษณะของสมุนไพรให้ใช้ได้สะดวกขึ้น เช่น การนำมามาหั่นให้มีขนาดเล็กลง หรือนำไปตากแห้งและนำมาบดเป็นผง นับตั้งแต่สมัยอดีตเป็นที่ทราบกันอยู่แล้วว่า พืชสมุนไพรมีคุณค่าทางยามากมาย ซึ่งคุณค่าของสมุนไพรแต่ละชนิดนั้นหรือพืชแต่ละชนิดนั้นมีสารที่เป็นตัวยาร่วมกันทั้งสิ้นเพียงแต่ว่าพืชชนิดไหนจะมีคุณค่าทางยามากน้อยกว่ากันเท่านั้น

คำถามวิจัยข้อที่ 2 บริเวณที่มีความพร้อมเป็นจุดแวะชมในสวนสมุนไพร มีที่ใดบ้าง และมีลักษณะเช่นใด

จุดแวะชมในสวนสมุนไพร และเส้นทางเดินเท้าภายในสวนสวนสมุนไพรประกอบด้วยหนึ่งเส้นทาง และ บริเวณที่มีความพร้อมเป็นจุดแวะชมในสวนสวนสมุนไพรหลังจากที่ผู้วิจัยได้ทำการสำรวจพร้อมทั้งจัดประชุมกลุ่มย่อยประกอบด้วยทั้งหมด 6 จุด

1. บริเวณที่ทำการศูนย์ (จุดชมวิว) เป็นจุดที่สูงที่สุดในเนื้อที่ 30 ไร่ภายในบริเวณสวนสมุนไพร

2. ป่าไม้ธรรมชาติ ห่างจากจุดชมวิวประมาณ 150 เมตร จะประกอบไปด้วยป่าไม้ธรรมชาติที่ใกล้สูญพันธุ์และมีสรรพคุณทางยาสามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้ เช่นเดียวกับพืชสมุนไพร
3. น้ำตกหินงาม เป็นน้ำตกที่มีอยู่ในบริเวณสวนสมุนไพรห่างจากบริเวณที่ทำการศูนย์ประมาณ 300 เมตร ในบริเวณนี้สามารถแวะชมไม้ตะกุกษซึ่งเป็นไม้ที่นิยมปลูกในปัจจุบันเนื่องจากดูแลง่ายและโตเร็วพร้อมทั้งในบริเวณนี้ยังสามารถแวะชมพันธุ์ไม้หายากอย่างเช่นต้น จำปาทอง
4. สวนเกษตรผสมผสาน บริเวณนี้เป็นสวนเกษตรผสมผสานมีเนื้อที่ที่ประกอบไปด้วยสมุนไพรมากมาย ประมาณ 10 ไร่ เดินทางจากน้ำตกผ่านพันธุ์ไม้นานาชนิดข้างทางจะมีต้นขาซึ่งสามารถช่วยยึดดินทำหน้าที่ยึดหน้าดินเหมือนกับหญ้าแฝกแต่อายุการปลูกนานกว่า ในบริเวณนี้ มีชื่อว่า วานสาวหลง ซึ่งเป็นวานที่มีกลิ่นหอม และยังสามารถใช้สกัดเป็นน้ำหอมได้ “ดงดาหลา ขบาไพร ไผ่หงส์ สาวหลง ดงพญาวัน”
5. สวนสมุนไพรกลางแจ้ง (แปลงเพาะชำกล้าไม้) บริเวณนี้เป็นแปลงสาธิตกลางแจ้งขอโครงการซึ่งจะมีการเพาะชำกล้าไม้สมุนไพร สามารถที่จะนำกลับไปปลูกที่บ้านได้
6. สวนพืชเศรษฐกิจ บริเวณด้านล่างของสวนสมุนไพรประกอบด้วยสวนปาล์ม และกลุ่มเกษตรกรเพาะเห็ดฟางสามารถเข้าเยี่ยมชมและซื้อหาผลิตภัณฑ์กลับบ้าน

คำถามวิจัยข้อที่ 3 เส้นทางเดินเท้าภายในสวนสมุนไพรมีกี่เส้นทาง มีลักษณะอย่างไร

สำหรับคำถามวิจัยข้อที่ 3 นั้นหลังจากที่ได้ลงสำรวจพื้นที่และทำการจัดประชุมกลุ่มย่อย และหลังจากนั้นผู้วิจัยได้ลงพื้นที่จริงอีกครั้งโดยการทดลองเดินตามเส้นทางที่มีการกำหนดขึ้นในการประชุมกลุ่มย่อย ทำให้ผู้วิจัยทราบข้อมูลเส้นทางเดินเท้าภายในสวนสมุนไพรประกอบด้วยกี่เส้นทาง และแต่ละเส้นทางมีลักษณะเป็นอย่างไร โดยมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

สำหรับเส้นทางเดินเท้าภายในสวนสมุนไพรนั้นกำหนดให้มี 1 เส้นทางเนื่องจากเป็นระยะเริ่มต้นในการทดลองเส้นทางรวมทั้งปัจจุบันยังมีนักท่องเที่ยวเข้าไปในสวนสมุนไพรจำนวนน้อยจึงกำหนดให้มีเส้นทางหลักในการเดินเท้าเพื่อท่องเที่ยวในสวนสมุนไพรเพียง 1 เส้นทางเท่านั้น ในโอกาสต่อไปหากมีนักท่องเที่ยวจำนวนมากขึ้นสามารถที่จะเพิ่มเส้นทางเดินเท้าภายในสวนสมุนไพรได้ตามความเหมาะสมเพราะจุดแวะแต่ละแห่งภายในสวนสมุนไพรสามารถเชื่อมต่อกันได้

การใช้เส้นทางเดินเท้าภายในสวนสมุนไพรใช้ระยะเวลาในการเดินเท้าประมาณ 1 ชั่วโมงจากจุดชมวิว ระยะทางในการเดินเท้าประมาณ 600 เมตร โดยทางผู้วิจัย กลุ่มสมาชิกประชาชนที่เข้าประชุมกลุ่มย่อย พร้อมทั้งหน่วยงานราชการ ได้ลงความเห็นในเรื่องของเส้นทาง

เดินเท้าในชั้นแรกเรากำหนดเพียงหนึ่งเส้นทาง แต่ถ้าในกรณีที่มันักท่องเที่ยวมากขึ้นสามารถกำหนดเส้นทางเดินเพิ่มได้

คำถามวิจัยข้อที่ 4 ทรัพยากรการท่องเที่ยวในบริเวณใกล้เคียงที่สามารถจัดทำเป็นเส้นทางเชื่อมโยงมีอะไรบ้าง

1. ในส่วนของคำถามวิจัยข้อที่ 4 ทรัพยากรการท่องเที่ยวในบริเวณใกล้เคียงที่สามารถจัดเป็นเส้นทางเชื่อมโยง ซึ่งควรจัดให้เป็นการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่มุ่งเน้นไปทางด้านสุขภาพ ดังนั้นสถานที่ท่องเที่ยวบางแห่งที่อาจต้องใช้ระยะเวลามากและไม่เป็นไปในแนวทางเดียวกับรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่มุ่งเน้นเพื่อสุขภาพทางจากการประชุมกลุ่มจึงกำหนดให้มีแหล่งท่องเที่ยวเชื่อมโยง 3 แห่ง คือ ถ้ำพระ สวนสละอาทิตย์ และโรงนวดแผนไทย

คำถามวิจัยข้อที่ 5 เส้นทางเชื่อมโยงสวนสมุนไพรมีกี่เส้นทาง มีลักษณะอย่างไร

สำหรับคำถามวิจัยข้อที่ 5 เส้นทางเชื่อมโยงมีกี่เส้นทางนั้นสำหรับคำถามวิจัยข้อนี้ข้อมูลที่ได้ ซึ่งผู้วิจัยทราบข้อมูลบางส่วนจากการประชุมกลุ่มย่อย และสอบถามจากเจ้าหน้าที่ประจำสถานที่ท่องเที่ยวนั้น ๆ รวมไปถึงการได้รับคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญ สามารถใช้เส้นทางหลักเพียง 1 เส้นทางก็สามารถเชื่อมต่อกับสวนสมุนไพรได้อย่างสะดวก

สถานที่ท่องเที่ยวทั้งสามแห่งอยู่บนเส้นทางจากสุราษฎร์ธานีมายังอำเภอบ้านนาสารโดยอยู่บนถนนเส้นสุราษฎร์-นาสาร

คำถามวิจัยข้อที่ 6 กิจกรรมที่เหมาะสมกับนักท่องเที่ยวและเจ้าของพื้นที่มีอะไรบ้าง

ในส่วนของคำถามวิจัยข้อที่ 6 กิจกรรมที่เหมาะสมกับนักท่องเที่ยวและเจ้าของพื้นที่ จากการประชุมกลุ่มย่อยครั้งที่ 1 และการลงสำรวจเส้นทาง รวมทั้งการเก็บแบบสอบถามจากนักท่องเที่ยวชาวไทย ทำให้สามารถกำหนดกิจกรรมต่าง ๆ ในการท่องเที่ยวภายในสวนสมุนไพรได้ โดยใช้ผลการสำรวจข้อมูลทั้งจากเจ้าของพื้นที่ และนักท่องเที่ยว

จากการสอบถามนักท่องเที่ยวชาวไทยที่คาดว่าจะเข้ามาเที่ยวในสวนสมุนไพร ตำบลคลองปราบ อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี เพื่อที่จะนำข้อมูลที่ได้มาใช้ในการจัดรูปแบบกิจกรรม และการสื่อความหมายที่เหมาะสม ผลการสำรวจความคิดเห็นมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นต่อกิจกรรมที่ควรมีภายในสวนสมุนไพร ดังนี้ การบรรยายให้ความรู้เกี่ยวกับสมุนไพร กิจกรรมด้านสุขภาพ (การนวด , การอบสมุนไพร) การศึกษาพรรณไม้และพืชสมุนไพรในสวนสมุนไพร และ การนำชมสวนสมุนไพร การสาธิตการ

แปรรูปสมุนไพร นักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นว่าคุณมีกิจกรรมนี้อยู่ในระดับมากที่สุด สำหรับการชมทัศนียภาพ การสาธิตขยายพันธุ์สมุนไพร และ ชื่อผลิตภัณฑ์สมุนไพร นักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นว่าคุณมีกิจกรรมดังกล่าวมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก และองค์ประกอบและสิ่งอำนวยความสะดวกที่ควรมีในสวนสมุนไพร คือ ป้ายบอกชื่อและให้ความรู้เกี่ยวกับสมุนไพร หิ้งน้ำ ป้ายบอกทางภายนอก (ก่อนเข้าสวนสมุนไพร) เอกสารและคู่มือแนะนำสวนสมุนไพร ป้ายแผนผังภายในสวนสมุนไพร และ ศาลาหรือม้านั่งพักผ่อน นักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นว่าคุณมีอยู่ในระดับมากที่สุด สำหรับ จุดทิ้งขยะ ลานจอดรถ ป้ายอาคาร สถานที่จัดอบรมและสัมมนา บริการด้านอาหารและเครื่องดื่ม และสถานที่พักผ่อน นักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นว่าคุณมีอยู่ในระดับมาก

คำถามวิจัยข้อที่ 7 การสื่อความหมายที่เหมาะสมกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตรภายในสวนสมุนไพรมีรูปแบบและลักษณะอย่างไร

ในส่วนของคุณถามวิจัยข้อที่ 7 การสื่อความหมายที่เหมาะสมกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตรภายในสวนสมุนไพรมีรูปแบบและลักษณะเป็นอย่างไรนั้น จากการสำรวจ ในด้านขององค์ประกอบหรือสิ่งอำนวยความสะดวกนั้นจะครอบคลุมในเรื่องของการสื่อความหมายทำให้ทราบว่า ป้ายต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นป้ายอาคาร ป้ายแนะนำสวนสมุนไพร ป้ายบอกทางทั้งภายในและภายนอกสวนสมุนไพร รวมถึงคู่มือและเอกสารแนะนำสวนสมุนไพร เป็นสิ่งที่นักท่องเที่ยวต้องการมากที่สุด และถือว่าเป็นการสื่อความหมายที่เหมาะสมในการท่องเที่ยวภายในสวนสมุนไพรและทำให้การท่องเที่ยวเกิดประสิทธิภาพ และสร้างพึงพอใจให้กับนักท่องเที่ยว

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษารูปแบบเส้นทาง กิจกรรม และการสื่อความหมาย การท่องเที่ยวเชิงเกษตร : กรณีศึกษา สวนสมุนไพร ตำบลคลองปราบ อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาทั้งจากทฤษฎีการท่องเที่ยวเชิงเกษตรและศึกษาจากการลงพื้นที่จริงเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลอันจะนำไปสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่ยั่งยืน โดยมีการใช้ระเบียบวิธีวิจัยทั้งเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณเพื่อให้ได้ข้อมูลครบทุกด้านเพื่อนำมาใช้ในการตอบคำถามวิจัยทุกประการ และตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัยให้ครบถ้วนทุกข้อ โดยผลที่ได้จากการศึกษานั้น ผู้วิจัยได้รูปแบบเส้นทางภายในสวนสมุนไพรซึ่งในเบื้องต้นทางผู้วิจัยและผู้ประกอบการใช้เพียง หนึ่งเส้นทาง โดยมีจุดแวะชมภายในสวนสมุนไพรจำนวน 6 จุด และระหว่างที่มีการท่องเที่ยวภายในสวนสมุนไพรนั้น จะมีกิจกรรม และการสื่อความหมายจากเอกสารคู่มือ แผ่นพับ รวมไปถึงป้ายสื่อความหมายต่าง ๆ นอกจากรูปแบบเส้นทางภายในสวนดังกล่าวแล้ว จากการศึกษาค้นคว้าทาง

ผู้วิจัยได้ข้อมูลเส้นทางเชื่อมโยงระหว่างสวนสมุนไพรกับแหล่งท่องเที่ยวบริเวณใกล้เคียงกับสวนสมุนไพร ซึ่งประกอบด้วย ถ้ำพระ สวนสละอาทิพย์ และโรงนวด ซึ่งเป็นการสนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงเกษตร แต่เป็นลักษณะของเชิงเกษตรสุขภาพ เนื่องจากลักษณะเด่นของสวนสมุนไพรนั้นไม่ใช่เพียงแค่เป็นสวนเกษตรเพียงอย่างเดียวแต่ผลิตคือสมุนไพรนั้น เป็นผลผลิตทางเกษตรที่ดีต่อสุขภาพเป็นอย่างมาก และนอกจากผลการวิจัยดังกล่าวข้างต้นแล้ว ในการศึกษาครั้งนี้ เราได้กิจกรรมต่าง ๆ ที่มีประโยชน์ทั้งต่อผู้ประกอบการและนักท่องเที่ยวเนื่องจากเรามีการออกแบบสำรวจไปยังนักท่องเที่ยวถึงกิจกรรมต่าง ๆ ที่ควรมีในสวนสมุนไพร รวมไปถึงสิ่งอำนวยความสะดวกที่นักท่องเที่ยวต้องการให้มีภายในสวนสมุนไพร เมื่อนำความคิดเห็นที่ได้จากผู้ประกอบการและชุมชน มาผนวกรวมกับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวทำให้การศึกษาครั้งนี้เราได้รูปแบบกิจกรรมที่ค่อนข้างสมบูรณ์และลงตัวสำหรับทั้งผู้ประกอบการและนักท่องเที่ยว

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในครั้งต่อไป

โครงการวิจัยครั้งนี้สามารถดำเนินงานในระยะต่อไปได้ เพื่อที่จะสามารถไปมีส่วนช่วยส่งเสริมและสนับสนุนให้การท่องเที่ยวเชิงเกษตร ภายในสวนสมุนไพรสามารถที่จะเป็นการท่องเที่ยวที่เติบโตอย่างมั่นคงและมีคุณภาพ เนื่องจากการศึกษาในครั้งนี้เป็นครั้งแรก ซึ่งเราสามารถศึกษาจนได้ข้อมูลที่จำเป็นและเป็นส่วนที่สำคัญในการพัฒนาสวนสมุนไพร การศึกษาเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ แต่ยังถือว่าเป็นเพียงขั้นเริ่มต้นซึ่งสิ่งที่เราได้จากการศึกษาสามารถนำไปพัฒนาการท่องเที่ยวต่อไปได้ แต่ด้วยข้อจำกัด ด้านระยะเวลา และด้านงบประมาณ ถ้าโครงการนี้สามารถศึกษาในระยะต่อไปได้จะทำให้ทราบข้อมูลหรือทราบผลจากสิ่งที่ได้จากการศึกษาในระยะแรก เพื่อจะนำไปสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวทางการเกษตรที่ยั่งยืนต่อไป

บทคัดย่อ

รหัสโครงการ : ABTC/ATS/00017

ชื่อโครงการ : รูปแบบเส้นทาง กิจกรรม และการสื่อความหมาย การท่องเที่ยวเชิงเกษตร :
กรณีศึกษา สวนสมุนไพร ตำบลคลองปราบ อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุ
ราษฎร์ธานี

ชื่อนักวิจัย : วชิร พืชผล , เนาวรัตน์ คงวิเชียรวัฒน์
มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

E-mail Address : supperpu@yahoo.com

ระยะเวลาโครงการ : 1 กันยายน 2550 ถึงวันที่ 30 เมษายน 2551

การวิจัยรูปแบบเส้นทาง กิจกรรม และการสื่อความหมาย การท่องเที่ยวเชิงเกษตร :
กรณีศึกษา สวนสมุนไพร ตำบลคลองปราบ อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี

โดยผลที่ได้จากการศึกษานั้น ผู้วิจัยได้รูปแบบเส้นทางภายในสวนสมุนไพรซึ่งใน
เบื้องต้นทางผู้วิจัยและผู้ประกอบการใช้เพียง หนึ่งเส้นทาง โดยมีจุดแวะชมภายในสวนสมุนไพร
จำนวน 6 จุด และระหว่างที่มีการท่องเที่ยวภายในสวนสมุนไพรนั้น จะมีกิจกรรม และการสื่อ
ความหมายจากเอกสารคู่มือ แผ่นพับ รวมไปถึงป้ายสื่อความหมายต่าง ๆ นอกจากรูปแบบ
เส้นทางภายในสวนดังกล่าวแล้ว จากการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ทางผู้วิจัยได้ข้อมูลเส้นทางเชื่อมโยง
ระหว่างสวนสมุนไพรกับแหล่งท่องเที่ยวบริเวณใกล้เคียงกับสวนสมุนไพร ซึ่งประกอบด้วย ถ้า
พระ สวนสละอาทิตย์ และโรงนวด ซึ่งเป็นการสนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงเกษตร แต่เป็นลักษณะ
ของเชิงเกษตรสุขภาพ เนื่องจากลักษณะเด่นของสวนสมุนไพรนั้นไม่ใช่เพียงแต่เป็นสวนเกษตร
เพียงอย่างเดียวแต่ผลผลิตคือสมุนไพรนั้น เป็นผลผลิตทางเกษตรที่ดีต่อสุขภาพเป็นอย่างมาก
และนอกจากผลการวิจัยดังกล่าวข้างต้นแล้ว ในการศึกษาครั้งนี้ เราได้กิจกรรมต่าง ๆ ที่มี
ประโยชน์ทั้งต่อผู้ประกอบการและนักท่องเที่ยวเนื่องจากเรามีการออกแบบสำรวจไปยัง
นักท่องเที่ยวถึงกิจกรรมต่าง ๆ ที่ควรมีในสวนสมุนไพร รวมไปถึงสิ่งอำนวยความสะดวกที่
นักท่องเที่ยวต้องการให้มีภายในสวนสมุนไพร เมื่อนำความคิดเห็นได้จากผู้ประกอบการและ
ชุมชน มาผนวกรวมกับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวทำให้การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เราได้รูปแบบ
กิจกรรมที่ค่อนข้างสมบูรณ์และลงตัวสำหรับทั้งผู้ประกอบการและนักท่องเที่ยว และจากการ
ออกแบบสำรวจไปยังนักท่องเที่ยวและผู้ประกอบการการท่องเที่ยว ทำให้ผลตอบรับจาก
นักท่องเที่ยวให้ความสนใจที่จะเข้าไปเยี่ยมชมสวนสมุนไพรเป็นจำนวนมากขึ้น และการศึกษา
ในครั้งนี้ถือได้ว่าเป็นประโยชน์อย่างยิ่งสำหรับการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่ยั่งยืนต่อไป

คำหลัก : รูปแบบเส้นทาง กิจกรรม การสื่อความหมาย การท่องเที่ยวเชิงเกษตร
สวนสมุนไพร

ABSTRACT

Project Code : ABTC/ATS/00017

Project Title : Activity Route Formulation and Meaning Communication of Agricultural Tourism ; a case study of Herb Garden at Tambon Klong Prab, Ban Nasan , Surat Thani

Investigators : Puechphol W., Kongwichianwat N.
Suratthani Rajabhat University

E-mail Address : supperpu@yahoo.com

Project Duration : 1 September 2550 - 30 April 2551

The finding of Activity Route Formulation and Meaning Communication of Agricultural Tourism ; A case study of Herb Garden at Tambon Klong Prab , Ban Nasan , Surat thani research the researcher has got the route formulation inside the herb garden that in primary the researcher and entrepreneur had use only one route. The routes that the research and entrepreneur used have six destinations. While the research and entrepreneur explore around the herb garden we found there are many activities that have shown on the map, handbook, brochure, and include the signboard as well.

Beside that a study carried out of the researcher found that there have another route to connect between the herb garden and another tourism destinations around the herb garden such as Pha cave, Salaartit garden, and massage house. This is to support agricultural tourism and focus on health tourism. Because of the strength characteristic of the herb garden if not only agricultural but the herb is the best product which is good for health.

A study carried out from this research that there are many useful activities that the researcher found which is good for entrepreneur and tourism. From the questionnaire that the researcher had done with the tourists about the activities that tourists hope to get from the herb garden and also the facilities that the tourists want to get from the herb garden. The tourists want to have more activities about health such as massaging and herb sauna. For the facility the tourists want to have more information

about the herb garden such as handbook, signboard to show the way to go and the tourists also want to have more toilet, relaxing place and rubbish bin. Therefore, the researcher got opinion from entrepreneur and community together with finding of completed and excellent for entrepreneur and tourists.

According to the questionnaire the asked about the tourists and tourism entrepreneur perception the feedback for the tourist was very good. The number of tourists who interesting to visit the herb garden was increases. The researcher hopes this research will be useful for the sustainable agricultural tourism in further.

Keywords: Activity Route Formulation, Meaning Communication, Agricultural Tourism,
Herb garden

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	ก
บทสรุปสำหรับผู้บริหาร	ข
บทคัดย่อภาษาไทย	ฅ
ABSTRACT	ญ
สารบัญ	ฎ
สารบัญตาราง	ฐ
สารบัญภาพ	ฑ
บทที่ 1 บทนำ	
บทนำ.....	1
หลักการและเหตุผล.....	1
วัตถุประสงค์การวิจัย.....	4
คำถามการวิจัย.....	4
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	5
ขอบเขตการวิจัย.....	6
ผลที่คาดว่าจะได้รับ.....	8
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	8
แนวทางการนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์.....	9
สรุป.....	10
บทที่ 2 วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
บทนำ.....	11
องค์ประกอบของการท่องเที่ยว.....	12
รูปแบบการท่องเที่ยว.....	14
องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงเกษตร.....	14
การท่องเที่ยวเชิงเกษตร.....	18
แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร.....	23
หลักการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร.....	25
นโยบายการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร.....	27
แนวความคิดกับความต้องการและพฤติกรรมของผู้บริโภค.....	31

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
แนวคิดเกี่ยวกับความพึงพอใจของผู้รับบริการ.....	33
ภาพรวมอุตสาหกรรมสมุนไพร.....	36
ข้อมูลด้านความต้องการสมุนไพร.....	37
พืชสมุนไพรที่ได้รับการส่งเสริม.....	43
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	44
สรุป.....	47
บทที่ 3 วิธีการดำเนินการวิจัย	
บทนำ.....	48
ระเบียบวิธีวิจัย.....	48
คำถามวิจัย.....	48
สรุป.....	59
บทที่ 4 ผลการศึกษาและการอภิปรายผล	
บทนำ.....	60
ผลการศึกษา.....	60
ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการศึกษาไปใช้.....	81
สรุป.....	82
บทที่ 5 บทสรุป	
บทนำ.....	83
วัตถุประสงค์การวิจัย.....	82
คำถามวิจัย.....	84
การทบทวนวรรณกรรม.....	84
ระเบียบวิธีวิจัย.....	85
สรุปผลการวิจัย.....	87
อภิปรายผล.....	93
ข้อเสนอแนะจากการทำวิจัยในครั้งนี้.....	94
ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในครั้งต่อไป.....	95
สรุป.....	95
บรรณานุกรม.....	96

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ภาคผนวก.....	97
ภาคผนวก ก บทควมวิจัย	
ภาคผนวก ข กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการนำผลจากโครงการไปใช้ประโยชน์	
ภาคผนวก ค ตารางเปรียบเทียบวัตถุประสงค์กิจกรรมที่วางแผนไว้และกิจกรรมที่ ดำเนินการมาและผลที่ได้รับตลอดโครงการ	
ภาคผนวก ง ตัวอย่างแบบสอบถาม / แบบสัมภาษณ์	
ภาคผนวก ฉ ภาพกิจกรรมการดำเนินงานวิจัย	
ภาคผนวก ช ประวัติคณะผู้วิจัย	

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
2.1 รายละเอียดในแต่ละด้านของนโยบายการท่องเที่ยวเชิงเกษตร.....	28
2.2 แสดงสมุนไพรที่พบมากในระเบียบตำรายาแผนโบราณที่สำนักงาน.....	37
คณะกรรมการอาหารและยา	
2.3 แสดงชนิดและความถี่ของการใช้สมุนไพรต่าง ๆ.....	38
2.4 แสดงชนิด และความถี่ของการใช้สมุนไพรต่าง ๆ ในตำรายา วัดโพธิ์.....	39
2.5 แสดงชนิดพืชสมุนไพรที่ได้รับการส่งเสริม.....	43
4.1 แสดงรายชื่อไม้ใกล้จะสูญพันธุ์.....	61
4.2 แสดงรายชื่อพืชสมุนไพรโดยรวม.....	62
4.3 แสดงร้อยละของที่อยู่ปัจจุบันของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	69
4.4 แสดงร้อยละของเพศของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	70
4.5 แสดงร้อยละของอายุของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	
4.6 แสดงร้อยละของระดับการศึกษาของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	71
4.7 แสดงร้อยละของอาชีพของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	71
4.8 แสดงร้อยละของรายได้ต่อเดือนของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	72
4.9 แสดงร้อยละของนักท่องเที่ยวที่รู้จักและไม่รู้จักสวนสมุนไพร.....	72
4.10 แสดงร้อยละของนักท่องเที่ยวที่มีต่อกิจกรรมที่ควรมีภายในสวนสมุนไพร.....	73
4.11 แสดงค่าเฉลี่ยของนักท่องเที่ยวที่มีต่อกิจกรรมที่ควรมีภายในสวนสมุนไพร.....	74
4.12 แสดงร้อยละความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อองค์ประกอบ.....	74
และสิ่งอำนวยความสะดวกภายในสวนสมุนไพร	
4.13 แสดงค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อองค์ประกอบ.....	76
และสิ่งอำนวยความสะดวกภายในสวนสมุนไพร	
4.14 แสดงร้อยละความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวในการ.....	76
มาใช้บริการภายในสวนสมุนไพร	

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1.1 แผนที่อำเภอบ้านนาสาร และที่ตั้งของตำบลคลองปราบ.....	3
2.1 องค์ประกอบของการท่องเที่ยว.....	19
2.2 การทำงานของระบบการท่องเที่ยวและปัจจัยที่เกี่ยวข้อง.....	19
2.3 แนวคิดการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างเป็นระบบ.....	21
4.1 แผนที่เส้นทางเชื่อมโยงบริเวณที่พร้อมเป็นจุดแวะชม.....	66
4.2 แผนที่เส้นทางเชื่อมโยงสวนสมุนไพร.....	72

บทที่ 1

บทนำ

1.1 บทนำ

การท่องเที่ยวเชิงเกษตร เป็นรูปแบบหนึ่งของการท่องเที่ยวที่จะทำให้เกิดการกระจายรายได้ไปสู่ท้องถิ่นทั้งในภาคและนอกนอกภาคการเกษตร โดยการเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้มาเที่ยวชมชนภาคเกษตรกรรม การท่องเที่ยวเชิงเกษตรจึงหมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวไปยังพื้นที่เกษตรกรรม เพื่อชื่นชมความสวยงาม ความสำเร็จ และเพลิดเพลินในสวนเกษตร ได้ความรู้ประสบการณ์ใหม่ ๆ บนพื้นฐานการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบต่อ มีจิตสำนึกต่อการรักษาสภาพแวดล้อมของสถานที่แห่งนั้น และจะต้องมีการบริหารจัดการที่ดี จากบุคคลทั้ง 4 กลุ่ม ได้แก่ เจ้าของสวน ผู้จัดนำเที่ยว นักท่องเที่ยว และชุมชน ที่เกี่ยวข้องกันโดยจะต้องรู้วิธีการจัดการอย่างมีระบบเพื่อให้การพัฒนากการท่องเที่ยวในแหล่งนั้น ๆ เป็นการพัฒนายั่งยืนอย่างแท้จริง (จำไพพรรณ ,2544 : 120)

1.2 หลักการและเหตุผล

อำเภอบ้านนาสาร เป็นอำเภอหนึ่งของจังหวัดสุราษฎร์ธานี ซึ่งลักษณะของอำเภอบ้านนาสาร จะมีพื้นที่ราบสูง และภูเขาด้านทิศตะวันออก และจะลาดต่ำไปด้านทิศตะวันตก ซึ่งเป็นพื้นที่ลาดต่ำเข้าสู่แม่น้ำตาปี ซึ่งเป็นแม่น้ำกั้นเขตแดนระหว่างอำเภอบ้านนาสารกับอำเภอเคียนซา ถ้าจะมองสภาพพื้นที่โดยภาพรวมแล้ว อำเภอบ้านนาสาร ประกอบด้วยพื้นที่ราบและภูเขาปะปนกันไป พื้นที่ส่วนใหญ่จะเหมาะแก่การปลูกพืชหลายชนิด โดยเฉพาะไม้ผลเพราะมีระดับน้ำตื้น ซึ่งบางพื้นที่ของอำเภอบ้านนาสารระดับน้ำลึกจากผิวดิน ประมาณ 1 – 2 เมตร และมีดินที่อุดมสมบูรณ์มาก ในด้านทิศตะวันออกของอำเภอ เนื่องจากเป็นดินบริเวณเชิงเขา และความอุดมสมบูรณ์จะลดระดับลงจนจดริมแม่น้ำตาปี ซึ่งเป็นบริเวณที่ราบลุ่มส่วนใหญ่ของอำเภออาชีพของประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม 75.2% สำหรับปริมาณผลผลิต เฉพาะพืชเศรษฐกิจที่สำคัญ ของอำเภอบ้านนาสาร คือ ยางพารา ปาล์มน้ำมัน เงาะโรงเรียน ทุเรียน มังคุด และลองกอง และพืชเศรษฐกิจที่ทำรายได้ให้กับอำเภอบ้านนาสาร เป็นอันดับต้น ๆ คือ เงาะโรงเรียน มีรายได้ในปี 2548 เท่ากับ 120,933,000 บาท

สำหรับสถานที่ท่องเที่ยวของอำเภอบ้านนาสารนั้นนอกจากจะมีสถานที่ท่องเที่ยวที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ อาทิ เช่น ถ้ำพระ ภูเขาถ้ำพระนี้อยู่ในหมู่ที่ 1 ตำบลคลองปราบ ห่างจากที่ว่าการอำเภอบ้านนาสารไปทางทิศใต้ประมาณ 3 กม.เป็นถ้ำลึกเข้าไปประมาณ 30 เมตร ในถ้ำมี

พระประธานหล่อด้วยหิน หน้าตักกว้าง 1 ศอก 6 นิ้ว และมีพระพุทธรูปหลายองค์ ซึ่งทั้งหมดสร้างด้วยดินและศิลาแลงสันนิษฐานว่าสร้างมานานไม่ต่ำกว่าพันปี

นอกจากนั้นค่ายลูกเสือบ่อน้ำร้อนบ้านวังหิน ตั้งอยู่ในหมู่ที่ 6 ตำบลลำพูน ห่างจากอำเภอไปทางทิศตะวันออก ประมาณ 9 กม. เป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ ทิวทัศน์สวยงาม และมีบ่อน้ำร้อนและอุทยานแห่งชาติได้ร่มเย็นซึ่งเป็นที่ตั้งของน้ำตกคาดฟ้า และน้ำตกเหมืองทอดเป็นน้ำตกที่สูงที่สุดในจังหวัดสุราษฎร์ธานี มีจำนวนชั้นน้ำตก จำนวน 22 ชั้น มีบ้านพักไว้คอยต้อนรับนักท่องเที่ยวจำนวน 2 หลัง

ในปัจจุบันรูปแบบการท่องเที่ยวเกิดการเปลี่ยนแปลง ซึ่งอาจมีสาเหตุมาจากประเทศที่กำลังพัฒนาและประเทศที่พัฒนาแล้ว มีค่านิยมเปลี่ยนไป หรือนักท่องเที่ยวที่ต้องการแสวงหาประสบการณ์ที่แปลกใหม่นอกจากสิ่งที่มีอยู่แล้วในปัจจุบัน การเปลี่ยนแปลงทัศนคติของนักท่องเที่ยวและบริษัทนำเที่ยวที่มีความตระหนักถึงสภาพแวดล้อม สถานที่ท่องเที่ยวเพิ่มสูงขึ้น นักท่องเที่ยวชอบที่จะแสวงหาประสบการณ์จากธรรมชาติ มีความเอื้ออาทรต่อสภาพแวดล้อมและการอนุรักษ์ธรรมชาติ

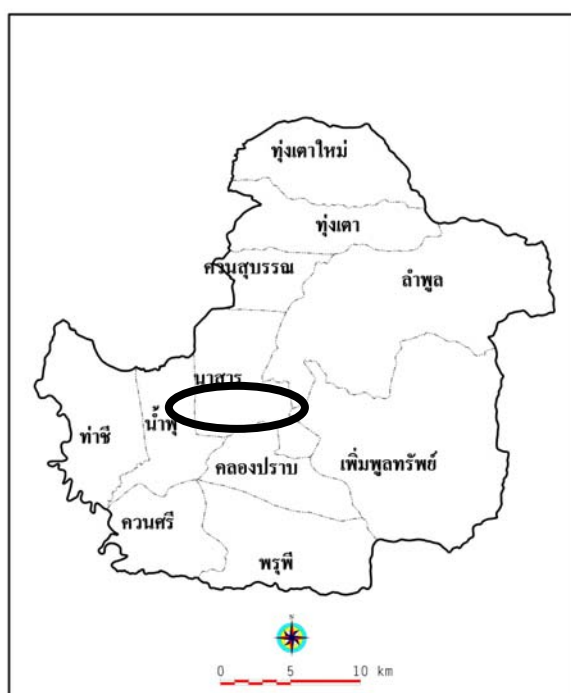
ตั้งแต่ปีพ.ศ.2543 ประเทศไทยได้ใช้ Amazing Thailand เป็น Brand Image และสินค้าทางการท่องเที่ยวที่พร้อมเสนอขาย ปี พ.ศ.2543 โดยมีองค์ประกอบ 3 ส่วนคือ แหล่งท่องเที่ยว กิจกรรมทางการท่องเที่ยว และบริการทางด้านการท่องเที่ยว โดยเฉพาะที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวนั้น จะประกอบด้วยแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร และสินค้าทางการท่องเที่ยวประเภทสุขภาพ

การจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการพัฒนาการท่องเที่ยวให้เกิดความยั่งยืนและส่งผลกระทบต่อสังคมวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด เป็นวิธีหนึ่งที่จะส่งผลให้ชุมชนท้องถิ่นสามารถพึ่งพาตนเองได้ และมีจิตสำนึกในการที่จะรักษาภูมิปัญญา และรักษาระบบนิเวศให้คงสภาพนานที่สุด ด้วยการสร้างจิตสำนึกและตระหนักในความรัก ความหวงแหน และเข้าใจสภาพธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของชุมชนนั้น ๆ แต่ในการศึกษาการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรนั้น จำเป็นต้องมีการศึกษาศักยภาพและความเป็นไปได้ในการจัดการท่องเที่ยวที่สามารถเป็นไปได้ การวิจัยจำเป็นต้องศึกษาถึงรูปแบบ และกิจกรรมต่าง ๆ ที่ตรงกับความต้องการของนักท่องเที่ยว และแหล่งท่องเที่ยวต้องมีความพร้อมในการรองรับนักท่องเที่ยวเพื่อสร้างความประทับใจให้กับนักท่องเที่ยว รวมไปถึงการศึกษาศักยภาพและความเป็นไปได้ในการจัดการท่องเที่ยวที่เป็นระบบ เพื่อให้ นักท่องเที่ยวได้รับความสะดวกสบาย ความปลอดภัย และประทับใจในท่องเที่ยวเชิงเกษตรต่อไป

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้นเพื่อเป็นการรักษาและสืบทอดปัญญาของชาวบ้านที่สั่งสมกันมาตลอดจนเป็นการรวบรวมองค์ความรู้ของชุมชนท้องถิ่น ผู้ทำการศึกษามีความสนใจประเด็นการท่องเที่ยวของอำเภอบ้านนาสาร โดยศึกษาการพัฒนาทางด้านการท่องเที่ยวเชิงเกษตร กรณีศึกษาสวน

สมุนไพร ตำบลคลองปราบ อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี ตลอดจนการพัฒนาภูมิปัญญาชาวบ้านในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร เพื่อให้มีการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน และชุมชนในท้องถิ่นเข้มแข็ง ซึ่งการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการใช้เป็นแนวทางในการจัดการเตรียมความพร้อมการอนุรักษ์ฟื้นฟู ภูมิปัญญาชาวบ้านเพื่อสืบทอดมรดกทางปัญญานี้ต่ออนุชนรุ่นหลังสืบไป

อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ภาพที่ 1.1 แผนที่อำเภอบ้านนาสาร และที่ตั้งของตำบลคลองปราบ

ตำบลคลองปราบ เป็นตำบลหนึ่งในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี เดิมเป็นส่วนหนึ่งของตำบลพรุฬห์ ในอดีตมีลักษณะเป็นป่ารกชัฏ มีสัตว์ป่าชุกชุมโดยเฉพาะเสือ ซึ่งชาวบ้านไม่กล้าที่จะสัญจรคนเดียวในยามค่ำคืน และเสือได้ออกทำร้ายชาวบ้านชาวบ้านจึงได้ทำการร้องเรียน จนกระทั่งทางการจึงส่งเจ้าหน้าที่ผู้มีฝีมือมาปราบเสือจนราบคาบ จึงได้ชื่อว่าบ้านคลองปราบเสือ และต่อมาเรียกชื่อว่า คลองปราบ จนกระทั่งในปี 2528 ได้แยกบ้านคลองปราบออกจาก ตำบลพรุฬห์ และตั้งชื่อเป็นตำบลคลองปราบตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา

สภาพโดยทั่วไปของตำบลคลองปราบ มีพื้นที่ 62.20 ตารางกิโลเมตร เป็นที่ราบเชิงเขาเหมาะแก่การทำสวนผลไม้ และสวนยางพารา แบ่งเขตการปกครองออกเป็น 5 หมู่บ้าน อาณาเขตของตำบล

ทิศเหนือ จรด เทศบาลตำบลนาสาร

ทิศใต้ จรด ตำบลพยุหรี อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ทิศตะวันออก จรด ตำบลเพิ่มพูนทรัพย์ อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ทิศตะวันตก จรด ตำบลน้ำพุ อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี

จำนวนประชากรของตำบลคลองปราบ มีประชากร 3,221 คน เป็นชาย 1,575 คน หญิง 1,646 คน อาชีพหลักของประชากรในตำบลคลองปราบ คือ ทำสวน ทำไร่ อาชีพเสริม ค้าขาย

ในส่วนข้อมูลสถานที่สำคัญในตำบลที่เป็นที่รู้จักของคนทั่วไปคือ

1. สำนักสงฆ์ถ้ำขรม

2. วัดถ้ำพระ

3. สวนสละอาทิตย์

4. ศูนย์การเรียนรู้สวนไผ่ดอยสลิด (โครงการเศรษฐกิจพอเพียง หนึ่งตำบลหนึ่งฟาร์ม)

หมู่ 5 ต.คลองปราบ อ.บ้านนาสาร จ.สุราษฎร์ธานี ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่ทางผู้วิจัยให้ความสนใจเนื่องจากเป็นพืชทางการเกษตรที่มีประโยชน์ต่อมนุษย์ในหลายด้านไม่ว่าจะเป็นการส่งเสริมสุขภาพที่ดีหรือก่อให้เกิดรายได้แก่เกษตรกร ดังนั้นสวนสมุนไผ่จึงเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่เป็นแหล่งที่น่าสนใจที่จะทำการศึกษารูปแบบเส้นทาง กิจกรรม และการสื่อความหมาย การท่องเที่ยวเชิงเกษตร เพื่อที่จะเตรียมพร้อมเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางเกษตรที่ยั่งยืนของอีกแหล่งหนึ่งของอำเภอบ้านนาสารสืบไป

1.3 วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย

1.3.1 เพื่อรวบรวมข้อมูลสวนไผ่ที่มีอยู่ในหมู่ 5 ตำบลคลองปราบ อำเภอบ้านนาสาร ที่เอื้อต่อศักยภาพการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

1.3.2 เพื่อออกแบบเส้นทางเดินเท้าภายในสวนสมุนไผ่และเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ

1.3.3 เพื่อออกแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรภายในสวนสมุนไผ่

1.3.4 เพื่อกำหนดรูปแบบการสื่อความหมายการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่เหมาะสมกับสวนสมุนไผ่

1.4 คำถามการวิจัย

1.4.1 ข้อมูลสวนไผ่ที่มีอยู่ในหมู่ 5 ตำบลคลองปราบมีกี่ประเภท สรรพคุณ ถิ่นกำเนิดและการเพาะปลูกมีอะไรบ้าง

- 1.4.2 บริเวณที่มีความพร้อมเป็นจุดแวะชมในสวนสมุนไพร มีที่ไต่บัน และมัลักษณะ
เช่นใด
- 1.4.3 เส้นทางเดินเท้าภายในสวนสมุนไพรมีกี่เส้นทาง มีลักษณะอย่างไร
- 1.4.4 ทรัพยากรการท่องเที่ยวในบริเวณใกล้เคียงที่สามารถจัดทำเป็นเส้นทางเชื่อมโยง
มีอะไรบ้าง
- 1.4.5 เส้นทางเชื่อมโยงสวนสมุนไพรมีกี่เส้นทาง มีลักษณะอย่างไร
- 1.4.6 กิจกรรมที่เหมาะสมกับนักท่องเที่ยวและเจ้าของพื้นที่มีอะไรบ้าง
- 1.4.7 การสื่อความหมายที่เหมาะสมกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตรภายในสวนสมุนไพร
รูปแบบและลักษณะอย่างไร

1.5 นิยามศัพท์เฉพาะ

การท่องเที่ยวเชิงเกษตร หมายถึง การท่องเที่ยวในพื้นที่เกษตรกรรม (สวนสมุนไพร) รวมถึงพื้นที่ที่มีกิจกรรมเกี่ยวข้องกับการเกษตร โดยมีการจัดพื้นที่ให้บริการและสิ่งอำนวยความสะดวกไว้รองรับนักท่องเที่ยว ประกอบกับการให้ความรู้ ความเข้าใจ ประสบการณ์ในการประกอบอาชีพ และวัฒนธรรมชุมชน ทั้งนี้ในการจัดการต่าง ๆ จะต้องคำนึงถึงการอนุรักษ์ทรัพยากรในแหล่งท่องเที่ยว รวมถึงวัฒนธรรมที่ดีในชุมชนท้องถิ่น

แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร หมายถึง พื้นที่ท่องเที่ยวสวนสมุนไพร (ศูนย์การเรียนรู้สวนสมุนไพรดอยสภิตย์) หมู่ 5 ต.คลองปราบ อ.บ้านนาสาร จ.สุราษฎร์ธานี

ผู้ประกอบการการท่องเที่ยวเชิงเกษตร หมายถึง เจ้าของสวน หรือเกษตรกรเจ้าของพื้นที่เกษตรกรรม สวนสมุนไพร หรือประกอบกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร และให้บริการเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว (นายสภิตย์ มีศรี และสมาชิกศูนย์การเรียนรู้สวนสมุนไพรดอยสภิตย์)

นักท่องเที่ยวเชิงเกษตร หมายถึง ชาวไทยที่คาดว่าจะเดินทางเข้าไปเยี่ยมชม และใช้บริการทางการท่องเที่ยวในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร (สวนสมุนไพร)

รูปแบบเส้นทางท่องเที่ยวเชิงเกษตร หมายถึง วิธีการจัดทำเส้นทางภายในแหล่งท่องเที่ยวของผู้ประกอบการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่จัดทำขึ้นตามความเหมาะสมภายในแหล่งท่องเที่ยวเพื่อให้ตอบสนองต่อจุดมุ่งหมาย และทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความพึงพอใจและความประทับใจมากที่สุด

กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร หมายถึง กิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดไว้บริการให้กับผู้มาเยือนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมที่ผู้มาท่องเที่ยวได้รับจากประสบการณ์ตรงใน

การท่องเที่ยว หรือการจัดคนไว้ให้บริการและให้ความรู้ ความเข้าใจ แนะนำแก่นักท่องเที่ยว รวมถึงก่อสร้างและวัสดุอุปกรณ์ที่จัดให้มีขึ้น เพื่อให้ผู้มาท่องเที่ยวได้รับความสะดวกสบาย

การสื่อความหมายการท่องเที่ยวเชิงเกษตร หมายถึง การแสดงหรือการอธิบายให้นักท่องเที่ยวได้รับความรู้ ความเข้าใจในการปฏิบัติตนในการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยมีการจัดการให้ความรู้ โดยการบรรยาย การศึกษาจากประสบการณ์จริง การจัดทำคู่มือเที่ยวชม ป้ายสื่อความหมาย แผ่นพับ

1.6 ขอบเขตของการวิจัย

ศูนย์การเรียนรู้สมุนไพรดอยสภิต โครงการเศรษฐกิจพอเพียง หนึ่งตำบลหนึ่งฟาร์ม หมู่ 5 ต.คลองปราบ อ.บ้านนาสาร จ.สุราษฎร์ธานี

1.6.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.6.1.1 ประชากร

ผู้ให้ข้อมูล ผู้ให้ข้อมูลในการศึกษาประกอบด้วยผู้ที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ต่าง ๆ ดังนี้

1. ผู้ประกอบการภาคเอกชนที่เกี่ยวข้อง
2. ผู้เชี่ยวชาญทางการท่องเที่ยว
3. ผู้เชี่ยวชาญทางการเกษตร
4. ผู้ดำเนินงานด้านการบริหารจัดการท่องเที่ยว
5. ประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ศึกษา
6. เกษตรกรผู้ทำการปลูกสมุนไพรในพื้นที่ตำบลคลองปราบ
7. นักท่องเที่ยวชาวไทยในจังหวัดสุราษฎร์ธานี

1.6.1.2 กลุ่มตัวอย่าง

1. นักท่องเที่ยวชาวไทยจำนวน 400 คน

1.6.2 ตัวแปรที่ศึกษา

1.6.2.1 ตัวแปรอิสระ

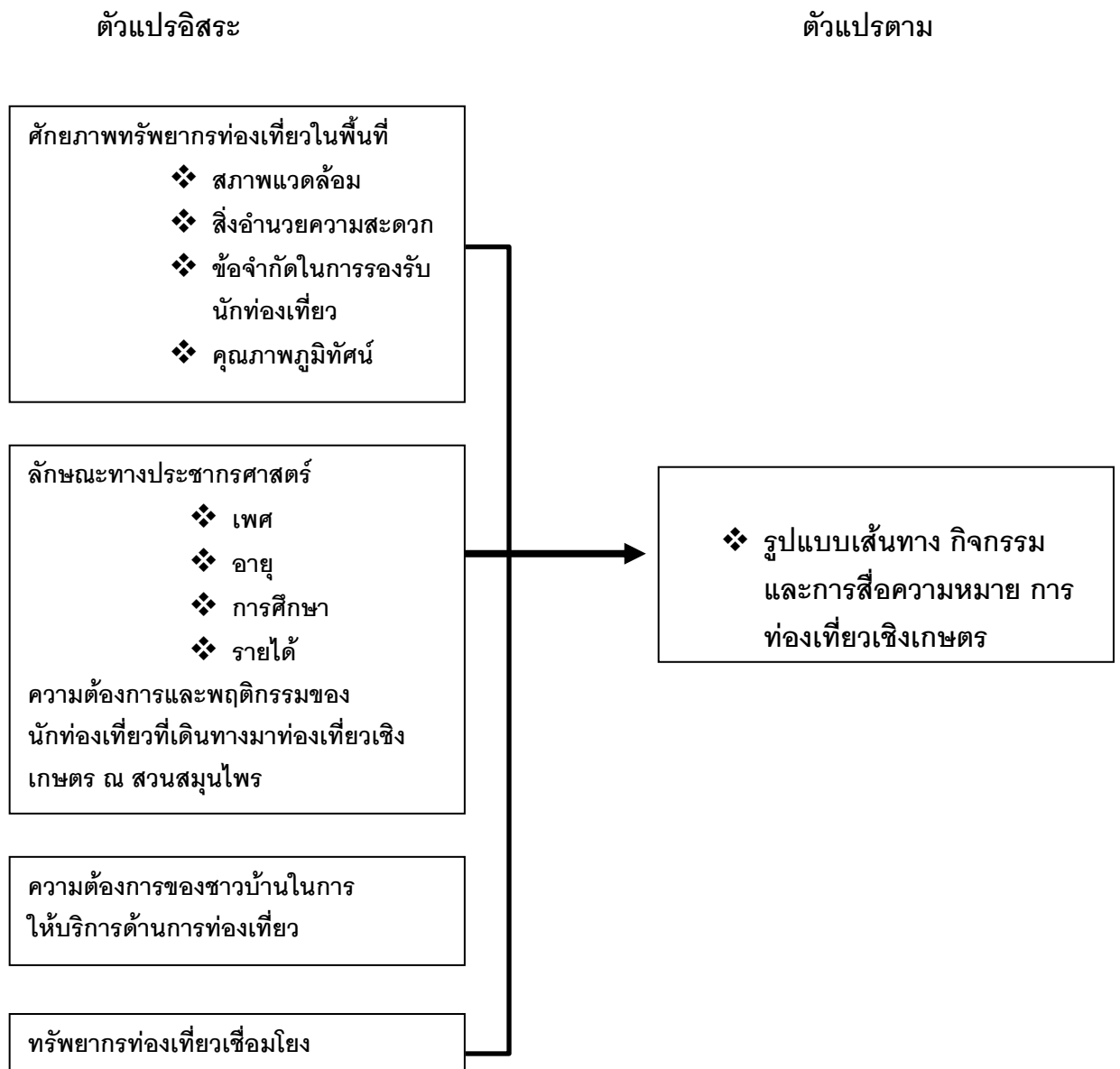
- ❖ ศักยภาพทรัพยากรท่องเที่ยวในพื้นที่
- ❖ ลักษณะทางประชากรศาสตร์

- ❖ ความต้องการและพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวเชิงเกษตร ณ สวนสมุนไพร
- ❖ ความต้องการของชาวบ้านในการให้บริการด้านการท่องเที่ยว
- ❖ ทรัพยากรท่องเที่ยวเชื่อมโยง

1.6.2.2 ตัวแปรตาม

- ❖ รูปแบบเส้นทาง กิจกรรม และการสื่อความหมาย การท่องเที่ยวเชิงเกษตร

1.6.3 กรอบแนวคิดการวิจัย

1.7 ผลการวิจัยที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ข้อมูลเกี่ยวกับสมุนไพรรักษาโรค ตำบลดงปราง อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี
2. ได้ทราบบริเวณพื้นที่ที่มีความพร้อมเพื่อเป็นจุดแวะชมในสวนสมุนไพรว่ามีที่ใดบ้าง และมีลักษณะอย่างไร
3. ได้ทราบถึงลักษณะของเส้นทางเดินเท้าภายในสวนสมุนไพรและบริเวณที่มีสมุนไพรตามธรรมชาติในพื้นที่ใกล้เคียงหรือบริเวณนั้น
4. ได้ทราบถึงทรัพยากรการท่องเที่ยวในบริเวณใกล้เคียงที่สามารถจัดทำเป็นเส้นทาง การเชื่อมโยงได้
5. ได้ทราบถึงเส้นทาง และลักษณะของเส้นทาง การเชื่อมโยงสวนสมุนไพรกับแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ
6. ได้รูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่เหมาะสม
7. ได้เส้นทาง กิจกรรม และรูปแบบการสื่อความหมายที่เหมาะสม (ในรูปแบบคู่มือความรู้สวนสมุนไพร แผ่นพับแผนที่เส้นทาง การท่องเที่ยวสวนสมุนไพร และป้ายสื่อความหมายที่เหมาะสม)
8. คู่มือความรู้เกี่ยวกับสวนสมุนไพร พร้อมแผนที่เส้นทางเดินเท้าเพื่อเที่ยวชมสวนสมุนไพรด้วยตัวเอง และเส้นทาง การนำเที่ยวเพื่อเชื่อมโยงสวนสมุนไพรกับทรัพยากรธรรมชาติบริเวณใกล้เคียงจำนวน 100 ชุด
9. จัดทำป้ายสื่อความหมายอย่างน้อย 25 ป้าย
10. รายงานฉบับสมบูรณ์
11. บทความวิจัยอย่างน้อย 1 โครงการ

1.8 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากโครงการ

- 1.8.1 ทราบถึงข้อมูลสวนสมุนไพรที่มีอยู่ในหมู่ 5 ตำบลคลองปราง อำเภอบ้านนาสาร ที่เอื้อต่อศักยภาพการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร
- 1.8.2 ทราบถึงเส้นทางเดินเท้าภายในสวนสมุนไพรและเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ
- 1.8.3 ทราบถึงกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรภายในสวนสมุนไพร
- 1.8.4 ทราบถึงรูปแบบการสื่อความหมายการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่เหมาะสมกับสวนสมุนไพร

1.9 แนวทางในการนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์

ผลการวิจัยครั้งนี้จะนำไปสู่การสร้างมาตรฐานเบื้องต้นด้านการวางแผนการบริหารและการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในระยะต่อไป อันจะเป็นแนวทางในการสร้างความยั่งยืนของแหล่งท่องเที่ยวในประเทศไทยในอนาคต โดยมีหน่วยงานที่จะนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ ดังนี้

1. การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กรมป่าไม้ กรมศิลปากร กรมการศาสนา สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว กรมการพัฒนาชุมชน กรมทางหลวงชนบท สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 11 เป็นต้น สามารถนำผลการวิจัยที่ได้ไปทบทวนการกำหนดนโยบายวางแผน การประชาสัมพันธ์ระดับชาติ และกำหนดเป็นนโยบายการวางแผนกระบวนการใช้สื่อให้เหมาะสมและมีศักยภาพสูงสุด

2. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว เช่น บริษัทนำเที่ยว สมาคมธุรกิจการท่องเที่ยว สมาคมโรงแรม สมาคมมัคคุเทศก์อาชีพ เป็นต้น สามารถนำผลการวิจัยไปใช้กำหนดรูปแบบสื่อบุคคลให้เหมาะสมกับนักท่องเที่ยว และเป็นแนวทางแก่ผู้ประกอบการท่องเที่ยวท้องถิ่นอื่นได้ใช้เป็นแนวทางในการกำหนดรูปแบบสื่อบุคคลที่เหมาะสม เพื่อส่งเสริมอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในภูมิภาค

3. สำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัด องค์การบริหารส่วนจังหวัด องค์การบริหารส่วนตำบล หรือเทศบาล สามารถนำผลการวิจัยไปใช้วางแผนส่งเสริมการท่องเที่ยวให้นักท่องเที่ยวเกิดความประทับใจแล้ว ยังนำไปสู่การอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยวในฐานะเจ้าของพื้นที่ อันจะตอบสนองต่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนอย่างแท้จริง

4. สถาบันการศึกษาต่างๆ เช่น มหาวิทยาลัย วิทยาลัย โรงเรียน ซึ่งมีการเรียนการสอน และการวิจัยในสาขาวิชาการท่องเที่ยวและการโรงแรม การท่องเที่ยวเชิงเกษตร การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ภูมิศาสตร์ สิ่งแวดล้อม นิเวศวิทยา การพัฒนาชุมชน ประวัติศาสตร์ โบราณคดี ศิลปศาสตร์ ไทยคดีศึกษา เป็นต้น สามารถนำผลการวิจัยไปใช้ในการวางแผนจัดการเรียนการสอนที่เน้นการใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมอุตสาหกรรมท่องเที่ยว

5. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) สามารถนำผลการวิจัยไปใช้สร้างเครือข่ายการวางแผนเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรแก่ท้องถิ่นอื่นทั่วประเทศ

1.10 สรุป

จากหลักการเหตุผล วัตถุประสงค์ คำถามในการวิจัย รวมถึงกรอบแนวคิดสำหรับการวิจัย ในครั้งนี้จึงสามารถเป็นแนวทางให้ผู้วิจัยสามารถออกแบบและดำเนินการวิจัยเพื่อทำการศึกษารูปแบบเส้นทาง กิจกรรม และการสื่อความหมาย การท่องเที่ยวเชิงเกษตร : กรณีศึกษา สวนสมุนไพร ตำบลคลองปราบ อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี พร้อมทั้งยังเป็นแนวทางสำคัญในการสืบค้นและหาเอกสารอ้างอิงเพื่อใช้ในการทำวิจัยต่อไป

บทที่ 2

วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 บทนำ

การจัดการการท่องเที่ยว หมายถึง การกระทำอย่างมีเป้าหมายที่สอดคล้องกับหลักการทฤษฎี และแนวคิดที่เหมาะสม โดยคำนึงถึงสภาพที่แท้จริง รวมทั้งข้อจำกัดต่าง ๆ ของสังคมและสภาพแวดล้อม การกำหนดแนวทาง มาตรการ และแผนปฏิบัติที่ดี ต้องคำนึงถึงกรอบความคิดที่ได้กำหนดไว้ มิฉะนั้นแล้วการจัดการท่องเที่ยวจะดำเนินไปอย่างไร้ทิศทางและประสบความล้มเหลว (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และสำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย, 2543)

การพิจารณาการจัดการท่องเที่ยวอย่างเป็นระบบ (system approach) และบรรลุวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายนั้นจำเป็นต้องพิจารณาระบบย่อย (sub system) หรือองค์ประกอบหลักของการจัดการท่องเที่ยว บทบาทหน้าที่ของแต่ละองค์ประกอบ และความสัมพันธ์ (relationship) ระหว่างองค์ประกอบเหล่านั้น รวมถึงการพิจารณาสภาพแวดล้อมของระบบการท่องเที่ยวด้วย

ในการศึกษาเรื่อง รูปแบบเส้นทาง กิจกรรม และการสื่อความหมาย การท่องเที่ยวเชิงเกษตร : กรณีศึกษา สวนสมุนไพร ตำบลคลองปราบ อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานีในครั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และเอกสารต่าง ๆ เพื่อเป็นพื้นฐานและเป็นแนวทางในการวิจัย โดยแบ่งออกเป็น ส่วน ดังต่อไปนี้

- องค์ประกอบของการท่องเที่ยว
- รูปแบบการท่องเที่ยว
- องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงเกษตร
- การท่องเที่ยวเชิงเกษตร
- แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร
- หลักการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร
- นโยบายจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร
- แนวความคิดกับความต้องการและพฤติกรรมของผู้บริโภค
- แนวคิดเกี่ยวกับความพึงพอใจของผู้รับบริการ
- ภาพรวมอุตสาหกรรมสมุนไพร
- ข้อมูลด้านความต้องการสมุนไพร

- พืชสมุนไพรที่ได้รับการส่งเสริม

2.2 องค์ประกอบของการท่องเที่ยว

องค์ประกอบหลักที่สำคัญในระบบการท่องเที่ยวจำแนกได้เป็น 3 องค์ประกอบ (สถาบันวิจัยและพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย,2542ก) ดังนี้

1. **ทรัพยากรการท่องเที่ยว (tourism resource)** เป็นสินค้าทางการท่องเที่ยวและเป็นจุดหมายปลายทางที่นักท่องเที่ยวจะเดินทางเข้ามาท่องเที่ยว ซึ่งทรัพยากรการท่องเที่ยวหมายถึง สิ่งดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวให้เกิดการเดินทางไปเยือนหรือไปท่องเที่ยว ทั้งนี้การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้แบ่งทรัพยากรการท่องเที่ยว ออกเป็น 2 ประเภท (จำไพพรรณ,2544ง) คือ

1.1 ทรัพยากรทางธรรมชาติ (natural tourism resource) เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีความงามตามธรรมชาติสามารถดึงดูดให้คนไปเยือนหรือไปท่องเที่ยวยังพื้นที่นั้น เช่น ภูเขา ป่าไม้ น้ำพุร้อน ถ้ำ น้ำตก ชายทะเล หาดทราย ทะเลสาบ เกาะ แก่ง เขื่อน อ่างเก็บน้ำ แหล่งน้ำจืด (ห้วย บึง หนอง คลอง) เป็นต้น บางแห่งได้รับการจัดให้เป็น สวนรุกขชาติ สวนพฤกษศาสตร์ วนอุทยาน อุทยานแห่งชาติ เขตสงวนพันธุ์สัตว์ สวนสัตว์เปิด อุทยานนกน้ำ เป็นต้น

1.2 ทรัพยากรที่มนุษย์สร้างขึ้น (man-made tourism resource) เป็นมรดกทางวัฒนธรรม (cultural heritage) เป็นผลงานที่บรรพบุรุษได้สร้างสรรค์ ที่อนุชนรุ่นหลังบังเกิดความหวงแหนและปฏิบัติสืบสานต่อไป ทั้งนี้ทรัพยากรที่มนุษย์สร้างขึ้น แบ่งออกได้ 3 ชนิด ได้แก่

1.2.1 แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ (historical tourism resource) เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้นตามประสงค์หรือประโยชน์ของมนุษย์เอง ทั้งที่เป็นมรดกในอดีตและได้สร้างเสริมในปัจจุบัน แต่มีผลดึงดูดให้คนไปเยือนหรือไปท่องเที่ยวยังพื้นที่นั้น เช่น พระราชวัง ศาสนสถาน แหล่งโบราณคดีก่อนประวัติศาสตร์ ชุมชนโบราณ พิพิธภัณฑ์ กำแพงเมือง คูเมือง อุทยานประวัติศาสตร์ อนุสาวรีย์ อนุสรณ์สถาน

1.2.2 แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิต (cultural and ruralway of life) เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้นในรูปแบบการดำเนินชีวิตของผู้คนในสังคม ซึ่งปฏิบัติยึดถือสืบทอดต่อกันมา เช่น ประเพณีในรอบปี ทั้งประเพณีในราชสำนัก (พระราชพิธีต่าง ๆ) ประเพณีไทย ประเพณีท้องถิ่น ประเพณีที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อเกี่ยวกับศาสนา เช่น ประเพณีสงกรานต์ ประเพณีวันลอยกระทง ประเพณีเข้าพรรษา ประเพณีกินเจ หรือประเพณีถือศีลอด งานทำบุญขึ้นบ้านใหม่ เป็นต้น ประเพณีที่เกี่ยวข้องกับบุคคล เช่น พิธีโกนจุก พิธีแต่งงาน พิธีบวช และพิธีศพ เป็นต้น

นอกจากนี้ ยังมีวิถีชีวิตของผู้คนในท้องถิ่น ได้แก่ การสร้างบ้านเรือน ชูแต่งกายอาหารประจำถิ่น การประดิษฐ์ของใช้เพื่อการดำเนินชีวิต ภาษาพูดในท้องถิ่นและวรรณคดีพื้นบ้าน เป็นต้น หมู่บ้านที่มีวิถีชีวิตที่มีเอกลักษณ์เฉพาะ นับเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจ อาทิ หมู่บ้านทอผ้า หมู่บ้านทำร่ม หมู่บ้านช่าง รวมถึงตลาดนัด ตลาดน้ำ

1.2.3 แหล่งท่องเที่ยวเพื่อนันทนาการและบันเทิง (recreation attraction) เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้น เพื่อการพักผ่อนที่ให้ความรื่นรมย์ บันเทิง เช่น สวนสัตว์ สวนสนุก สวนน้ำ ศูนย์วัฒนธรรม ศูนย์การแสดงศิลปะสมัยใหม่ แหล่งบันเทิง ศูนย์การค้า ศูนย์การประชุม เป็นต้น

ทั้งนี้ จากการสำรวจแหล่งท่องเที่ยวใน 76 จังหวัดทั่วประเทศ เมื่อปี พ.ศ. 2544 พบว่าประเทศไทยมีแหล่งท่องเที่ยวรวม 2,644 แห่ง แยกเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ 1,200 แห่ง แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ ศาสนา 1,039 แห่ง และแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ประเพณี กีฬา 405 แห่ง (สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 2544)

2. การบริการการท่องเที่ยว (tourism service) ได้แก่ การให้บริการเพื่อการท่องเที่ยวที่มีอยู่ในพื้นที่ หรือกิจกรรมที่มีผลเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวของพื้นที่นั้น ๆ เป็นการให้ความสะดวกระหว่างการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวโดยเฉพาะ บริการท่องเที่ยวที่สำคัญได้แก่ บริการขนส่งภายในแหล่งท่องเที่ยว บริการที่พักแรม บริการอาหารและบันเทิง บริการนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ รวมถึงบริการจำหน่ายสินค้าที่ระลึก

3. การตลาดการท่องเที่ยว (tourism market or tourist) การที่นักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยวที่นั่นจะต้องมีการตลาดการท่องเที่ยวในการชักนำเข้ามาท่องเที่ยว ซึ่งการตลาดการท่องเที่ยวหมายถึง ความพยายามที่จะทำให้ให้นักท่องเที่ยวกลุ่มเป้าหมายเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวที่นั่น โดยการตลาดการท่องเที่ยวทำได้ 2 วิธี (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และสำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย, 2543:31) คือ

3.1 การให้ข้อมูลข่าวสารการท่องเที่ยว หมายถึง การให้ความรู้เกี่ยวกับเรื่องต่าง ๆ ทางการท่องเที่ยว เช่น ทรัพยากรท่องเที่ยว สิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว และบริการท่องเที่ยว เป็นต้น

3.2 การโฆษณาและประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว หมายถึง การสื่อสารข้อมูลข่าวสารท่องเที่ยวไปยังนักท่องเที่ยวกลุ่มเป้าหมายโดยผ่านสื่อต่าง ๆ เช่น โทรทัศน์ วิทยุ นิตยสาร หนังสือพิมพ์ จดหมาย เป็นต้น เพื่อเชิญชวน กระตุ้น ให้นักท่องเที่ยวกลุ่มเป้าหมายเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวยังแหล่งท่องเที่ยวของตน

กล่าวได้ว่า ในการพิจารณาองค์ประกอบภายในระบบการท่องเที่ยว มีองค์ประกอบมากมายที่มีบทบาทและหน้าที่ที่แตกต่างกัน และมีความสัมพันธ์ต่อกัน เป็นเหตุเป็นผลซึ่งกันและกัน ซึ่งความแตกต่างของแต่ละรูปแบบการท่องเที่ยวนั้นอยู่ที่ความแตกต่างขององค์ประกอบย่อย และความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้น นอกจากการที่นักท่องเที่ยวยังมีสิ่งแวดล้อมนอกระบบที่เกี่ยวข้องเกี่ยวเนื่อง เป็นอุปสรรคหรือได้รับผลกระทบจากการท่องเที่ยวอีกหลายประการ เช่น สภาพกายภาพและระบบนิเวศ สิ่งแวดล้อม โครงสร้างพื้นฐาน เศรษฐกิจและการลงทุน สังคมวัฒนธรรม องค์กรและกฎหมาย เป็นต้น

รูปแบบการท่องเที่ยว

การเดินทางของแต่ละคนต่างมีจุดมุ่งหมาย วิธีการและความพึงพอใจที่ต่างกัน ดังนั้นจึงเกิดรูปแบบที่หลากหลาย แต่ละรูปแบบตามมุมมองและมิติต่าง ๆ (สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย, /2540 : 2-6) ซึ่งสามารถจำแนกได้ดังนี้

1. มิติด้านทรัพยากร เป็นการมองรูปแบบการท่องเที่ยวในด้านทรัพยากรเป็นหลัก
2. มิติด้านกิจกรรม เป็นการมองรูปแบบการท่องเที่ยวในด้านกิจกรรมเป็นหลัก
3. มิติด้านการตลาด เป็นการมองรูปแบบการท่องเที่ยวในด้านการตลาดเป็นหลัก
4. มิติด้านการจัดการ เป็นการมองรูปแบบการท่องเที่ยวในด้านการจัดการเป็นหลัก
- 5.

องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

องค์ประกอบภายในระบบการท่องเที่ยว ของการท่องเที่ยวเชิงเกษตร มีองค์ประกอบที่สำคัญ 3 ส่วน (สถาบันวิจัยและพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย, 2542) คือ

1. **ทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงเกษตร** หมายถึงทรัพยากรที่ใช้ในการผลิต ผลิตผลทางการเกษตรรวมทั้งดิน น้ำ พันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ และการจัดการโดยมนุษย์ที่ก่อให้เกิดผลผลิตทางการเกษตรเพื่ออุปโภคบริโภค หรือหมายถึง แหล่งเกษตรกรรมและปัจจัยที่เกี่ยวข้องโดยครอบคลุมถึงกระบวนการ และกิจกรรมการเกษตรที่สามารถคัดเลือกนำมาใช้เป็นทรัพยากรท่องเที่ยวได้

2. **การบริการการท่องเที่ยว** บริการการท่องเที่ยวเชิงเกษตร เช่น ที่พัก ร้านอาหาร ร้านขายของที่ระลึกและผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร การบริการนำเที่ยวจะต้องเกี่ยวเนื่องกับการเกษตรกรรม ตัวอย่างการบริการที่ชัดเจน คือ การพักค้างคืนตามบ้านหรือโฮมสเตย์ และการพักผ่อนตามสวนเกษตรหรือฟาร์มสเตย์

แนวคิดการจัดศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวทั่วไป มีการพิจารณา ดังนี้ (วิวัฒน์ชัย, 2538:42-45)

1. คุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว หมายถึง สาระที่เป็นแก่นแท้จริงของแหล่งท่องเที่ยวซึ่งนับเป็นคุณค่าหรือความสำคัญที่มีอยู่ อันจะยังผลเป็นสิ่งที่ดึงดูดใจนักท่องเที่ยวเป็นสิ่งสร้างความประทับใจแก่นักท่องเที่ยว และเป็นสิ่งตอบสนองความสนใจหรือความต้องการของนักท่องเที่ยว ลักษณะคุณค่าเหล่านี้ในแต่ละแหล่งท่องเที่ยวจะมีมากน้อยไม่ทัดเทียมกัน เช่น ชายทะเลซึ่งมีภูมิทัศน์งามด้วยเกาะแก่ง หาดทรายขาว และน้ำทะเลใสสะอาด ย่อมมีคุณค่ามากกว่าชายทะเลที่มีภูมิทัศน์ธรรมดาหรือพบเห็นได้ทั่วไป หาดทรายโคลน ทะเลน้ำขุ่น หรือวัดที่มีวัดอุเป็นแบบสถาปัตยกรรมเก่าแก่ มีประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์สำคัญในประวัติศาสตร์ก็ย่อมมีคุณค่ามากกว่าวัดที่สร้างตามแบบสถาปัตยกรรมสมัยใหม่และไม่มีประวัติความเป็นมาน่าสนใจ เป็นต้น

2. ความพร้อมของแหล่งท่องเที่ยว หมายถึง สิ่งหรือส่วนประกอบของสถานที่แห่งนั้นที่จะต้อนรับนักท่องเที่ยว หรือช่วยในการตัดสินใจของนักท่องเที่ยวที่จะเลือกเดินทางมาสู่สถานที่แห่งนั้น ซึ่งแม้ว่าความพร้อมของแหล่งท่องเที่ยวจะไม่ใช่ว่าสิ่งดึงดูดใจหรือสิ่งตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว แต่ความพร้อมของแหล่งท่องเที่ยวมีอิทธิพลมากต่อการตัดสินใจเลือกเดินทางมายังสถานที่นั้น ซึ่งข้อกำหนดความพร้อมของแหล่งท่องเที่ยวเป็นลักษณะใหญ่ ๆ 5 ลักษณะย่อยได้แก่ สภาพการเข้าถึง สิ่งอำนวยความสะดวก สภาพแวดล้อม ข้อจำกัดในการรับนักท่องเที่ยวและความมีชื่อเสียงในปัจจุบัน

3. องค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยวในการวิเคราะห์ ได้แก่

3.1 คุณค่าในตัวเองของแหล่งท่องเที่ยว หมายถึง สาระที่แท้จริงของแหล่งท่องเที่ยวเปรียบเสมือนทุนเดิมของสถานที่แห่งนั้น ที่สามารถสร้างความสนใจและดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเดินทางเข้าไปเยือน ลักษณะคุณค่าเหล่านี้ ได้แก่ ความสวยงาม ลักษณะเด่นในตัวเอง ความเก่าแก่ทางประวัติความเป็นมา

3.2 สภาพการเข้าถึง หมายถึง สภาพการคมนาคมไปสู่แหล่งเที่ยวนั้น ๆ มีความสะดวกสบาย เหมาะต่อการเดินทางท่องเที่ยวมากน้อยเพียงใด โดยพิจารณาจากจุดศูนย์กลางการท่องเที่ยวมาสู่แหล่งท่องเที่ยว เช่น ระยะทางจากตัวเมือง ซึ่งจะเป็นจุดศูนย์กลางการท่องเที่ยวของพื้นที่นั้น เป็นต้น พิจารณาจากการเดินทางว่าเป็นอย่างไร เช่น โดยรถยนต์ เรือ หรือการเดินทาง สภาพของเส้นทางเอื้ออำนวยต่อการเดินทางมากน้อยเพียงใด มีสภาพเป็นถนนคอนกรีต ลาดยาง ลูกวัง หรือถนนดิน ถ้าเป็นแม่น้ำลำคลองต้องใช้เรือหรือแพ มีสิ่งกีดขวางหรือไม่ และถ้าเป็นทางเท้า สภาพ

ทางเดินดีหรือไม่ ระยะทางเดินทางเหมาะกับนักท่องเที่ยวเพียงใด การจัดหาพาหนะสะดวกหรือยาก และค่าว่าจ้างแพงหรือถูก เป็นต้น

3.3 สิ่งอำนวยความสะดวก หมายถึง สิ่งบริการขั้นพื้นฐานต่าง ๆ ที่จำเป็นต่อการท่องเที่ยว และระบบสาธารณูปการ ซึ่งมีอยู่ในแหล่งท่องเที่ยว นั้น ๆ ที่นักท่องเที่ยวสามารถจะใช้ได้อย่างสะดวกสบายมากน้อยเพียงใด เช่น ที่พักแรม ร้านอาหารและเครื่องดื่ม สถานเริงรมย์ สถานบริการอื่น ๆ ระบบไฟฟ้า ประปา โทรศัพท์ สถานรักษาพยาบาล สถานีตำรวจ หรือระบบรักษาความปลอดภัย เป็นต้น สิ่งเหล่านี้จะพิจารณาทั้งปริมาณและคุณภาพควบคู่กันไป และถ้าหากในบริเวณแหล่งท่องเที่ยว นั้นไม่มีสิ่งอำนวยความสะดวกอย่างครบถ้วน ก็จะพิจารณาถึงความสะดวกและความใกล้เคียงที่จะไปอาศัยใช้บริการสิ่งอำนวยความสะดวกจากแหล่งชุมชนข้างเคียงได้ยากง่ายเพียงใด

3.4 สภาพแวดล้อม หมายถึง สิ่งรอบตัวของแหล่งท่องเที่ยว ที่รวมตั้งแต่สภาพทางภูมิศาสตร์ ระบบนิเวศ และสภาพอื่น ๆ เช่น สภาพทางกายภาพ สภาพอากาศ กลิ่น เสียง ควัน สภาพน้ำตามแหล่งน้ำขุนขึ้น หรือใสสะอาด และความสะดวกอื่น ๆ ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะเกิดขึ้นได้ทั้งในบริเวณแหล่งท่องเที่ยวเอง และบริเวณข้างเคียง หากสภาพแวดล้อมเกิดเป็นปัญหาจนเป็นไปในลักษณะมลภาวะ ย่อมจะส่งผลเสียให้แหล่งท่องเที่ยวเกิดสภาพเสื่อมโทรม ลดคุณค่า และลดความประทับใจต่อนักท่องเที่ยว

3.5 ข้อจำกัดในการรับนักท่องเที่ยว หมายถึง อุปสรรคหรือข้อขัดข้องในการใช้สถานที่แห่งนั้นเป็นแหล่งท่องเที่ยว เช่น ข้อจำกัดด้านพื้นที่ที่สามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้ครั้งละไม่มาก ถ้ามีนักท่องเที่ยวมากในที่พัก น้ำประปา ไฟฟ้า จะบริการได้ไม่เพียงพอ ปัญหาความปลอดภัยต่อนักท่องเที่ยว ปัญหาผู้ก่อการร้าย ข้อจำกัดเป็นเขตหวงห้ามของราชการหรือเอกชน เป็นต้น

3.6 ความมีชื่อเสียงในปัจจุบัน หมายถึง ความเป็นที่รู้จักแพร่หลายของแหล่งท่องเที่ยว นั้น ๆ ในกลุ่มนักท่องเที่ยวโดยทั่วไปในปัจจุบัน ซึ่งได้จากการออกแบบสอบถามนักท่องเที่ยว ธุรกิจท่องเที่ยว และวัดจากจำนวนนักท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวแต่ละแห่ง

การกำหนดตัวแปรในการประเมินศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย มีแนวคิดในการกำหนดตัวแปรเพื่อประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว ดังนี้ (สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย,2543)

1. ลักษณะของการทำเกษตรกรรม
2. สิ่งดึงดูดใจหรือจุดขาย
3. โครงสร้างพื้นฐาน คือโครงสร้างพื้นฐานในการเข้าถึงและการเอื้ออำนวยต่อการใช้ประโยชน์ด้านการท่องเที่ยว

4. การใช้เป็นแหล่งท่องเที่ยว แหล่งเกษตรที่ใช้เป็นแหล่งท่องเที่ยวอยู่แล้วแสดงถึงควมมีศักยภาพระดับหนึ่งรวมทั้งควมมีประสพการณ์ในการท่องเที่ยว
5. ความต้องการใช้ประโยชน์ด้านการท่องเที่ยว
6. การมีแหล่งท่องเที่ยวเสริม
7. ความสามารถใช้เป็นแหล่งท่องเที่ยวในรอบปี
8. ความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่การเกษตร

หลักเกณฑ์การพิจารณาของกองทุนรักษ์ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ในการพิจารณาเลือกแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร มีหลักในการพิจารณาจากความพร้อมของพื้นที่ และความพร้อมการบริการนักท่องเที่ยว ดังนี้ (กองทุนรักษ์ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย,2544)

1. พื้นที่มีการจัดเส้นทางนำชมในพื้นที่ โดยจัดให้นักท่องเที่ยวเข้าชมแยกจากพื้นที่เกษตรจริง
2. มีพื้นที่ หรือโรงเรือนคัดแยกและบรรจุผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร
3. มีสถานที่จำหน่ายผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรหรือแปรรูปพร้อมติดป้ายราคาชัดเจน
4. มีวิทยากรบรรยาย
5. มีป้ายสื่อความหมาย
6. มีเอกสารเผยแพร่
7. ยินดีรับบริการนักท่องเที่ยวเมื่อมีการแจ้งวันหรือเวลาล่วงหน้า
8. กำหนดจำนวนนักท่องเที่ยว ราคาเข้าชมสถานที่ และค่าบริการอื่น ๆ (มีใบเสร็จรับเงินหรือหลักฐานการรับเงินมอบให้)
9. เปิดให้บริการทุกวันไม่เว้นวันหยุดราชการ
10. จัดอาหารพื้นบ้าน น้ำดื่ม และเครื่องดื่มจำพวกสมุนไพร หรือน้ำผลไม้บริการ
11. มีบริเวณที่จอดรถ
12. มีห้องสุขาบริการ

แนวการพิจารณาคัดเลือกพื้นที่ดำเนินการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของกรมส่งเสริมการเกษตร มีหลักการในการพิจารณาและคัดเลือกในแต่ละปีงบประมาณ ดังนี้ (ศูนย์ประสานงานส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์,2544ข)

1. ปัจจัยหลักที่จูงใจ ได้แก่ ความโดดเด่นด้านการเกษตร (ที่มีอยู่แล้วในพื้นที่หรือสร้างขึ้นใหม่ได้ไม่ยาก) เอกลักษณ์ทางวิถีชีวิต วัฒนธรรม และความเป็นอยู่เฉพาะท้องถิ่น เทศกาลหรือปรากฏการณ์พิเศษ รวมถึงบรรยากาศทัศนียภาพที่สวยงาม

2. ปัจจัยประกอบ ได้แก่ สภาพแวดล้อม ภูมิภาค ภูมิทัศน์สวยงาม สภาพเศรษฐกิจและสังคม ความร่วมมือของเกษตรกร หรือชุมชนเกษตรกรมีความสนใจ และตั้งใจเข้าร่วมในระดับสูง

3. ปัจจัยสนับสนุนและสิ่งอำนวยความสะดวก ได้แก่ ที่พัก ร้านอาหาร ร้านจำหน่ายสินค้า กฎระเบียบของท้องถิ่น สิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ และมีแหล่งงบประมาณสนับสนุน(ของเกษตรกร เอกชน แหล่งลงทุนอื่น ๆ)

4. ปัจจัยพื้นฐานและการคมนาคม ได้แก่ สาธารณูปโภค (ไฟฟ้า ประปา การสื่อสาร) เป็นเส้นทางท่องเที่ยวหลักอยู่แล้ว เป็นเส้นทางที่มีคนเดินทางผ่านเป็นจำนวนมาก การเดินทาง (ทางบก ทางน้ำ ทางอากาศ)

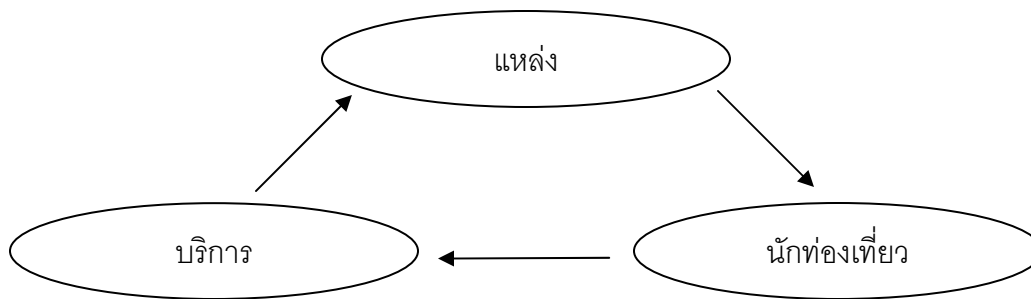
การท่องเที่ยวเชิงเกษตร

นำชัย ทนุผล (2540 อ้างใน นำชัย และคณะ,2543) ได้กล่าวถึงความหมายของการท่องเที่ยวเกษตรเชิงนิเวศว่า หมายถึง การท่องเที่ยวที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อการเรียนรู้และเข้าใจธรรมชาติ วัฒนธรรม และการเกษตร อันเกิดจากภูมิปัญญาและวิถีชีวิตของคนในท้องถิ่น โดยเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสกับธรรมชาติ วัฒนธรรม และรูปแบบการทำการเกษตรที่หลากหลายบนพื้นที่จริงของชุมชนท้องถิ่น ซึ่งจะยึดถือหลักแห่งการเคารพศักดิ์ศรีของระบบนิเวศและวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชน และถืออำนาจประโยชน์และโอกาสทางเศรษฐกิจแก่ชุมชนท้องถิ่น

สุรเชษฐ์ เชษฐมาต (2541) ให้ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงเกษตรว่าหมายถึง การท่องเที่ยวที่นำนักท่องเที่ยวออกไปสู่พื้นที่ที่เป็นแหล่งพืชไร่ พืชสวน ชาวเกษตรกรจะเป็นผู้นำหรืออาจจะมีมัคคุเทศก์นำ แต่จะมีการเรียนรู้วิถีชีวิตของเกษตรกร รวมทั้งดำเนินงานในการทำกิจกรรมทางเศรษฐกิจ และบางครั้งนักท่องเที่ยวเข้าไปร่วมช่วยเหลือเกษตรกร

สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (2543ก) นิยามการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยใช้หลักการต่าง ๆ ในการศึกษาเพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนาและจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ดังนี้

1. การให้นิยามโดยใช้หลักองค์ประกอบ การท่องเที่ยวมีองค์ประกอบปัจจัยภายในที่สำคัญ 3 ประการ คือ แหล่งหรือสิ่งดึงดูดใจนักท่องเที่ยว บริการและนักท่องเที่ยว จากการพิจารณาองค์ประกอบทั้ง 3 ประการ ในการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ดังภาพที่ 2.2 มีลักษณะดังนี้

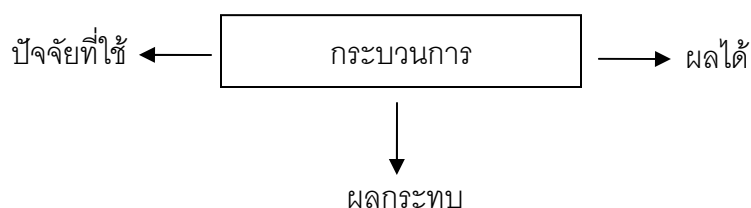
ภาพที่ 2.1 องค์ประกอบของการท่องเที่ยว

ที่มา : สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย, 2543ก

- 1.1 แหล่ง หมายถึง กิจกรรมเกษตรที่สามารถดึงดูดและเป็นที่สนใจของนักท่องเที่ยว
- 1.2 บริการ หมายถึง มีจัดไว้ให้รองรับเพื่อตอบสนองตามมาตรฐานความต้องการของนักท่องเที่ยว
- 1.3 นักท่องเที่ยว หมายถึง ผู้ต้องการได้รับความรู้และเพลิดเพลินมีความสามารถและยินดีจะจ่ายเพื่อเข้าถึงแหล่งและการใช้บริการ

สรุปนิยามและความหมายการท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยพิจารณาจากหลักองค์ประกอบได้ดังนี้ การท่องเที่ยวที่มีกิจกรรมหลักด้านการเกษตรที่สามารถดึงดูดและเป็นที่สนใจของนักท่องเที่ยว โดยมีบริการจัดไว้ให้รองรับเพื่อสนองตอบตามมาตรฐานความต้องการของนักท่องเที่ยวให้ได้รับความรู้และเพลิดเพลิน

2. การให้คำนิยามโดยใช้หลักการเชิงระบบ พิจารณาว่าการท่องเที่ยวมีปัจจัยที่ใช้ (input) กระบวนการ (process) และผลได้ (output) รวมทั้งผลข้างเคียง หรือผลกระทบ ดังแสดงในในภาพที่..
ดังนี้

ภาพที่ 2.2 การทำงานของระบบการท่องเที่ยวและปัจจัยที่เกี่ยวข้อง

ที่มา : สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย, 2543ก

2.1 ปัจจัยที่ใช้ หมายถึง ทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวที่มีกิจกรรมการเกษตรเป็นหลัก

2.2 กระบวนการ หมายถึง การบริหาร และการจัดการไว้เพื่อรองรับการท่องเที่ยว

2.3 ผลได้ หมายถึง ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวและรายได้ของเกษตรกร

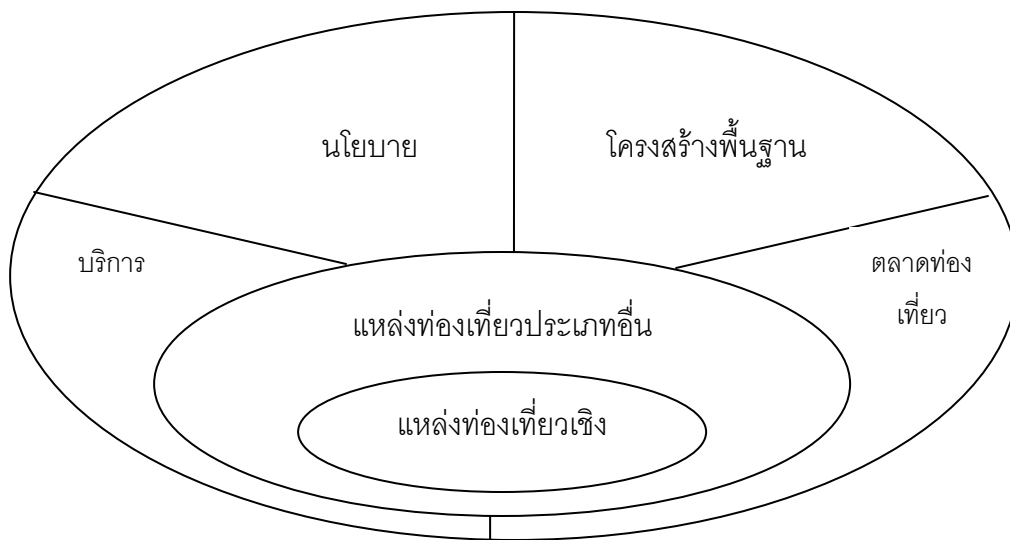
2.4 ผลกระทบ หมายถึง ผลที่เกิดขึ้นทั้งทางบวกและทางลบ

สรุปนิยามและความหมายของการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยพิจารณาจากหลักการเชิงระบบ คือ การท่องเที่ยวที่ทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวที่มีกิจกรรมการเกษตรเป็นหลัก มีการบริหารและการจัดการไว้เพื่อรองรับการท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวและสร้างรายได้แก่เกษตรกรและมีการจัดการผลกระทบที่เกิดขึ้นอย่างเป็นระบบ

3. นิยามการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยหลักการจัดการทรัพยากรอย่างยั่งยืน เป็นหลักการพิจารณาโดยคำนึงถึงหลักการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยว ประกอบกับการคำนึงถึงปัญหาผลกระทบสิ่งแวดล้อม การมีส่วนร่วมของชุมชนและมีการจัดระบบบริหารและการจัดการที่ดี จึงให้ความหมายการท่องเที่ยวเชิงเกษตรดังนี้

การท่องเที่ยวที่มุ่งเน้นความสนใจไปที่กิจกรรมการเกษตรเป็นหลัก มีการจัดการโดยใช้หลักการอนุรักษ์ โดยเกษตรกรและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม มีการจัดระบบการบริหาร การจัดการคุณภาพโดยมุ่งให้บังเกิดผลทางด้านส่งเสริมการพัฒนาการเกษตร คุณภาพชีวิตของเกษตรกร การพักผ่อนและการศึกษาทางวัฒนธรรม และการรักษาสภาพแวดล้อม

อย่างไรก็ตามในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร มีความจำเป็นที่ต้องสร้างความเข้าใจถึงความแตกต่างของความหมาย แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร การท่องเที่ยวเชิงเกษตรและการพัฒนาการท่องเที่ยว ทั้งนี้ เนื่องจากในภาพรวมของการท่องเที่ยวนั้น แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรจะเป็นเพียงจุดท่องเที่ยว การท่องเที่ยวเชิงเกษตรจะรวมถึงองค์ประกอบทุกส่วนที่ทำให้เกิดการท่องเที่ยว ส่วนการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรนอกจากจะจัดส่วนผสมขององค์ประกอบให้ได้สัดส่วนและทำหน้าที่อย่างสมบูรณ์แล้ว ยังต้องคำนึงถึงการจัดการหรือสร้างส่วนผสมของแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ เข้าด้วยกัน เพื่อให้การจัดการท่องเที่ยวเกิดขึ้นอย่างครบวงจร ดังแสดงในภาพที่ 2.3

ภาพที่ 2.3 แนวคิดการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างเป็นระบบ

ที่มา : สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย, 2543ก

จากผลศึกษา ได้สรุปการท่องเที่ยวเชิงเกษตร เป็นดังนี้

1. เป็นการท่องเที่ยวที่มุ่งความสนใจไปยังกิจกรรมการเกษตร หรือสภาพแวดล้อมทางการเกษตรเป็นหลัก
2. เป็นการท่องเที่ยวที่แหล่งท่องเที่ยวยังมีวัตถุประสงค์ทางการเกษตรเป็นหลัก
3. เป็นการท่องเที่ยวที่แหล่งท่องเที่ยวยังมีความพร้อมในการดำเนินการ สามารถควบคุมและดำเนินการปัจจัยภายในและภายนอก
4. เป็นการท่องเที่ยวที่มีกลไกการกระจายรายได้ไปยังเกษตรกร
5. เป็นการท่องเที่ยวที่ทำให้เกิดความพึงพอใจต่อการได้รับความเพลิดเพลิน เกิดการพักผ่อนหย่อนใจ การสร้างเสริมการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมและธรรมชาติ

ในปีการท่องเที่ยวไทย พ.ศ.2541-2542 หรือ Amazing Thailand 1998-1999 การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้แบ่งประเภทกิจกรรมออกเป็น 9 กิจกรรม (จำไพพรรณ, 2545) ซึ่งหนึ่งในนั้นประกอบด้วยการท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยใช้ชื่อกิจกรรมว่า มรดกเกษตรไทย-เกษตรสัญจร หรือ Amazing Agricultural Heritage และได้ทำการจำแนกรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรออกเป็น 7 ประการ ดังนี้

1. การทำนา (rice cultivation) การทำนาปี การทำนาปรัง การทำนาหว่านน้ำตม การทำนาขั้นบันได พิพิธภัณฑชาข้าว ความรู้เกี่ยวกับสายพันธุ์ต่าง ๆ ประเพณีพิธีกรรมเกี่ยวกับข้าว เป็นต้น
2. การทำสวนไม้ตัดดอก (cutting flowers) การทำสวนดอกไม้เพื่อตัดดอกขาย เช่น สวนกุหลาบ ฟาร์มกล้วยไม้ สวนไม้ดอกไม้ประดับนานาชนิด ไม้กระถางทุกประเภท รวมถึงไร่นานาชนิด
3. การทำสวนผลไม้ (horticulture) การทำสวนผลไม้รวมถึงการทำวนเกษตร การเกษตรแผนใหม่ การทำสวนผสม รวมถึงการทำสวนยางพารา สวนไข่ สวนปาล์มน้ำมัน
4. การทำสวนครัวสวนผัก (vegetables) การปลูกผักสวนครัวรวมถึงการทำไร่ผัก ไร่ถั่ว ไร่ข้าวโพด – ข้าวฟ่าง ไร่พริกไทย เป็นต้น
5. การทำสวนสมุนไพร (herbs) การปลูกพืชสมุนไพรนานาชนิดเพื่อใช้เป็นอาหารเสริม การปลูกพืชผักสวนครัวเพื่อใช้เป็นเครื่องต้ม เป็นเครื่องสำอาง และใช้ในการแพทย์แผนไทย
6. การทำฟาร์มปศุสัตว์ (animal farming) การเลี้ยงและขยายพันธุ์สัตว์เศรษฐกิจ อาทิ การเลี้ยงไหม การทำฟาร์มผึ้ง การทำฟาร์มปลา ทั้งปลาสวยงาม ปลาน้ำจืด ปลาน้ำกร่อย การทำฟาร์มมุก การเลี้ยงหอยแมลงภู่ หอยแครง หอยนางรม หอยตะเภา ฟาร์มจระเข้ บางแห่งเพาะขยายพันธุ์สัตว์ป่าหายาก เช่น ไก่ฟ้า ฟาร์มกวาง รวมถึงสวนของสมาคมฯ ไทย
7. งานเทศกาลผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ (festival) การจัดงานเพื่อส่งเสริมการขายผลิตผลทางการเกษตรเมื่อถึงฤดูกาล อาทิ มหกรรมไม้ดอกไม้ประดับ งานเทศกาลลิ้นจี่ งานเทศกาลลำไย งานเทศกาลกินปลา

และในการจัดระบบการศึกษาเพื่อนำไปเป็นแนวทางในการจัดทำแผนพัฒนาและการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (2543ข) นั้นได้แบ่งประเภทแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรออกเป็น 4 ประเภท ดังนี้

1. แหล่งผลิตหรือพื้นที่เฉพาะทางการเกษตร แบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ
 - 1.1 เกษตรกรเฉพาะราย (agrotourism farm) คือ แหล่งเกษตรที่มีความดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยวอันเกิดจากหน่วยเกษตรในรูปแบบของฟาร์ม หรือเกษตรกรรายย่อยที่ตั้งใจอยู่โดดเดี่ยว
 - 1.2 หมู่บ้านเชิงเกษตร (agrotourism village) คือ แหล่งเกษตรที่มีความดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยวอันเกิดจากหน่วยเกษตรหลายรายอยู่ในพื้นที่เดียวกันหรือเป็นหมู่บ้าน
 - 1.3 ย่านการเกษตร (agrotourism park) คือแหล่งเกษตรที่มีความต่อเนื่องของพื้นที่เกษตรและมีความดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยวเกิดจากพื้นที่ขนาดใหญ่ต่อเนื่องกันหลายหมู่บ้านและมี

ลักษณะการท่องเที่ยวเป็นระบบเดียวกัน รวมถึงปรากฏการณ์ทางการเกษตรที่เกิดขึ้นตามฤดูกาลของพื้นที่เกษตรขนาดใหญ่

2. โครงการศึกษาและสถานีวิจัยของรัฐ แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

2.1 โครงการศึกษาหรือสถานีวิจัยของรัฐ คือ แหล่งเกษตรที่เป็นโครงการพระราชดำริที่มีความตั้งใจด้านการท่องเที่ยว โดยมีวัตถุประสงค์ให้นักท่องเที่ยวเข้าศึกษาหาความรู้หรือเพื่อความเพลิดเพลิน

2.2 โครงการพระราชดำริ คือ แหล่งเกษตรที่พัฒนาตามโครงการพระราชดำริที่มีความตั้งใจในการท่องเที่ยวและสามารถให้บริการแก่นักท่องเที่ยวเข้าศึกษาหาความรู้หรือเพื่อความเพลิดเพลิน

3. งานเทศกาลการเกษตร คือ การจัดให้มีการแสดงทางการเกษตรตามฤดูกาล เพื่อมุ่งส่งเสริมการตลาดสินค้าเกษตร การเผยแพร่ความรู้ด้านการเกษตร และเป็นที่สนใจของนักท่องเที่ยว

4. ตลาดสินค้าเกษตร คือ พื้นที่ที่จัดให้เป็นที่พักค้าระหว่างผู้ซื้อสินค้าทางการเกษตรเป็นการเฉพาะ ไม่ว่าจะเป็นการถาวรหรือตามฤดูกาล และเป็นที่สนใจของนักท่องเที่ยว

แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

การจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในประเทศไทยนั้น กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้จำแนกแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรออกเป็น 3 ประเภท (ศูนย์ประสานงานส่งเสริมการท่องเที่ยวเกษตร กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2543ค) คือ

1. แหล่งท่องเที่ยวเกษตรประเภทชุมชน หรือหมู่บ้านท่องเที่ยวเกษตร ดำเนินการในลักษณะเป็นการดำเนินการร่วมกันของสมาชิกเกษตรกรในหมู่บ้าน ทั้งประเภทที่พักค้างคืนในหมู่บ้าน หรือประเภทระยะสั้น (1 วัน) ซึ่งในแต่ละจุดจะมีลักษณะเด่นเป็นการเฉพาะเจาะจง เช่น หมู่บ้านทำนา หมู่บ้านไม้ผล หมู่บ้านไม้ดอกไม้ประดับ หมู่บ้านเลี้ยงผึ้ง เป็นต้น ซึ่งนอกจากจะมีกิจกรรมเด่นแล้วยังมีกิจกรรมอื่น ๆ ประกอบด้วย

2. แหล่งท่องเที่ยวเกษตรประเภทเฉพาะรายบุคคล หรือรายกิจกรรม เป็นจุดท่องเที่ยวเกษตรที่เป็นสวน หรือไร่ของเกษตรกรรายใดรายหนึ่งโดยเฉพาะ ส่วนใหญ่จะเป็นสวนเกษตรที่มีความก้าวหน้าในการปลูกพืชเฉพาะอย่าง เช่น สวนเงาะ สวนทุเรียน สวนดอกไม้ สวนผัก สวนเกษตรผสมผสาน มีการนำผลผลิตและการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรหรือสินค้าหัตถกรรมของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมาจัดวางจำหน่ายให้นักท่องเที่ยว

3. แหล่งท่องเที่ยวเกษตรประเภทเทศกาล หรือปรากฏการณ์ เป็นลักษณะของแหล่งท่องเที่ยวเกษตรที่มีการจัดงานเทศกาล หรือมหกรรมทางด้านการเกษตรที่น่าสนใจ เช่น งานวันทุเรียนโลก งานวันเงาะโรงเรียน งานวันระกำหวาน เป็นต้น หรือเป็นปรากฏการณ์ทางการเกษตรที่น่าสนใจในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง เช่น ดอกทุ้งกระเจียว ทุ่งดอกทานตะวัน เป็นต้น

ทั้งนี้ กิจกรรมในการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่สอดคล้องกับการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนแบ่งออกเป็น 6 กิจกรรม คือ (ศูนย์ประสานงานส่งเสริมการท่องเที่ยวเกษตร กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2544)

1. การแสดงสินค้า หรือการสาธิต ได้แก่

1.1 แปลงสาธิตพันธุ์พืชสวยงาม และหลากหลาย เช่น กล้วยไม้ ดอกไม้ พืชผัก และผลไม้ในท้องถิ่นและจากต่างประเทศ

1.2 แปลงรวบรวมพันธุ์พืชชนิดต่าง ๆ เช่น พันธุ์กล้วย พันธุ์พริก พันธุ์มะเขือ เป็นการรวมพันธุ์ต่าง ๆ จากทั่วโลก

1.3 การแสดงขั้นตอนการปฏิบัติต่าง ๆ ทางด้านการเกษตร เช่น การปลูกดูแลรักษา การเก็บเกี่ยวผลผลิต การปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว การบรรจุภัณฑ์ การแปรรูปผลผลิต การเลี้ยงไหม การเลี้ยงผึ้ง การเลี้ยงกุ้ง

1.4 การแสดงประเพณีวัฒนธรรมด้านการเกษตรในอดีตที่ผ่านมา เช่น การตกกล้า การไถนา การดำนา การเก็บเกี่ยว การซั่มข้าวหรือตำข้าว การเก็บเกี่ยวพืชผล และแปรรูป การแสดงงานฝีมือหรือหัตถกรรมต่าง ๆ

1.5 การแสดงอุปกรณ์ เครื่องมือ และวิถีทางการเกษตรของไทยในอดีต

2. การให้นักท่องเที่ยวร่วมทำกิจกรรมระยะสั้น ได้แก่

2.1. การเข้าชมสวนเกษตร เช่น สวนดอกไม้ สวนพืชผัก สวนสมุนไพร สวนไม้ผล โดยนักท่องเที่ยวอาจเก็บผลผลิตเองจากต้นในสวน หรือการซื้อผลผลิตโดยเลือกเก็บเองได้ มีทั้งความสวยงาม ความแปลกตา และบรรยากาศที่เป็นธรรมชาติ

2.2. ทำกิจกรรมพื้นบ้านระยะสั้นร่วมกับชาวบ้าน เช่น ซี่ควาย นั่งเกวียน ไถนา กรีดยาง ยกยอ พายเรือ ทอดแห

3. การให้นักท่องเที่ยวพักแรมในหมู่บ้าน นักท่องเที่ยวพักแรมในหมู่บ้านเพื่อศึกษาและสัมผัสกับการใช้ชีวิตของชาวชนบทเกษตร โดยให้นักท่องเที่ยวได้รับบริการที่อบอุ่น ปลอดภัย สะอาด

4. การอบรมให้ความรู้การเกษตรแผนใหม่และความรู้ที่เป็นภูมิปัญญาของชาวบ้าน ได้แก่

4.1 ฝึกหัดปฏิบัติเกี่ยวกับการทำเกษตรสมัยใหม่ เช่น การปลูกและดูแลรักษาพืช การแปรรูป และเก็บรักษาผลผลิตทางการเกษตร เป็นต้น ซึ่งอาจมีประกาศนียบัตรให้

4.2 ฝึกหัดปฏิบัติเพื่อการเรียนรู้ภูมิปัญญาของชาวบ้านในหมู่บ้านชนบท เช่น ศึกษาแมลงที่เป็นประโยชน์ต่อพืชผักพื้นเมืองที่กินได้ การเก็บเห็ดในป่า การทำข้าวเม่า การทำขนมจีน การทำน้ำตาลจากมะพร้าวและตาลโตนด การเก็บเกี่ยวข้าวด้วยกระ แกร การนวดแผนโบราณ และการอบรมสมุนไพร การเผาข้าวหลาม เป็นต้น

5. การจำหน่ายสินค้าและผลิตภัณฑ์เกษตร ได้แก่

5.1 สินค้า อาหารเกษตรแปรรูปที่หลากหลายของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

5.2 สินค้าหัตถกรรมพื้นเมืองของเกษตรกร

5.3 ของใช้และของที่ระลึกต่าง ๆ

5.4 ผักสด ผลไม้สด ดอกไม้สด

5.5 ต้นพันธุ์พืช เมล็ดพันธุ์พืช

5.6. อาหารที่ผลิตและเตรียมในพื้นที่แบบง่าย ๆ แต่สะอาด เช่น ข้าวโพดต้ม ข้าวโพดข้าว ถั่วต้ม เผือกต้ม มันต้ม อ้อยเคี้ยว ผลไม้สด อาหารสำเร็จบรรจุภัณฑ์หรือกล่อง น้ำผัก น้ำผลไม้

6. การให้รู้ทางด้านธุรกิจ นักท่องเที่ยวที่ได้เข้าร่วมกิจกรรมของเกษตรกรแล้ว อาจจะเกิดแนวคิดในการทำธุรกิจโดยร่วมลงทุนกับเกษตรกร เช่น ร่วมกับเกษตรกรทำการผลิตเพื่อแปรรูป เพื่อส่งออกและจำหน่ายภายในประเทศ หรือรวมกันผลิตและจำหน่ายสินค้าหัตถกรรมต่าง ๆ การท่องเที่ยวในลักษณะนี้นอกจากจะเอื้อผลประโยชน์ให้กับเกษตรกรแล้วยังเป็นหนทางหนึ่งที่จะช่วยเหลือภาคเอกชนจากธุรกิจอื่นที่ได้รับผลกระทบจากสภาวะเศรษฐกิจในปัจจุบัน ดังนั้นจึงต้องมีการจัดการให้เกษตรกรมีการเตรียมข้อมูลและรายละเอียดเชิงธุรกิจเพื่อการนี้ด้วย

หลักการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

ทรัพยากรการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร หรือสวนเกษตร สวนผลไม้ ฯลฯ นับเป็นสถานที่ที่มีความเปราะบาง หากได้รับการกระทบกระเทือน หรือผลกระทบจากการขาดความระมัดระวัง ย่อมทำให้เกิดความเสียหาย ต้นไม้ตายจากการติดเชื้อ หรือสัตว์เล็ก ๆ อาจติดเชื้อเกิดโรคระบาดและตายลงได้ นอกจากนี้การที่นักท่องเที่ยวไม่รู้วิธีการเที่ยวสวนที่ดี เข้าไปเด็ด หักเอาผลไม้จากต้นแล้วทิ้ง ก่อให้เกิดความเสียหายต่อผลผลิตรวมทั้งระบบนิเวศของสิ่งมีชีวิตได้ ส่งผลต่อรายได้ทางการเกษตรลดลงจากการที่ผลิตผลขาดคุณภาพและปริมาณลดลงจากการจัดการท่องเที่ยว

ดังนั้น ในการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรจึงต้องคำนึงถึงหลักในการจัดการที่ยั่งยืนด้วย เพื่อป้องกันผลกระทบที่อาจจะเกิดขึ้น ทั้งนี้การบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่ดีนั้นจะต้องคำนึงถึงบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตร นั่นคือ เจ้าของสวน ผู้จัดนำเที่ยวรวมถึงมัคคุเทศก์ และนักท่องเที่ยว โดยบุคคลทั้ง 3 กลุ่ม มีหลักการในการปฏิบัติ ดังนี้ (จำไพพรรณ,2545)

1. แนวทางบริหารจัดการของเจ้าของสวน

- 1.1 จัดเตรียมสถานที่นำชม ควรเป็นเส้นทางวงรอบ
- 1.2 หากมีมุมสาธิตควรจัดเจ้าหน้าที่เตรียมสาธิตให้ชม
- 1.3. ควรมีมัคคุเทศก์นำชมสวน เพื่อให้ความถูกต้องแก่นักท่องเที่ยว
- 1.4. จัดมุมสถานที่พักผ่อน มุมบริการอาหารและเครื่องดื่ม มุมจำหน่ายสินค้าผลิตภัณฑ์สินค้าของที่ระลึกด้วย ทั้งของในสวนและของเพื่อนบ้านใกล้เคียง
- 1.5 จัดเตรียมอุปกรณ์ทั้งขยะ โดยแยกขยะเปียกและขยะแห้ง
- 1.6 มีการจัดห้องสุขาที่สะอาด

2. แนวทางบริหารจัดการของผู้นำเที่ยว และมัคคุเทศก์

- 2.1 ต้องรอบรู้สถานที่สวนแห่งนั้นอย่างละเอียด เพื่อให้ข้อมูลการตัดสินใจและการเตรียมตัวแก่นักท่องเที่ยวได้
- 2.2 รู้ข้อควรปฏิบัติและข้อห้ามในการเที่ยวสวนเกษตรและถ่ายทอดให้กับนักท่องเที่ยวได้
- 2.3 หลังจากการนำชมแหล่งท่องเที่ยวควรหาเวลาให้นักท่องเที่ยวมีโอกาสแลกเปลี่ยนความคิดเห็นประมาณ 15-20 นาที ระหว่างการเดินทางกลับหรือการประเมินผลการชมสวนนั้น ๆ เพื่อนำไปปรับปรุงได้

3. แนวทางการเตรียมตัวของนักท่องเที่ยว

- 3.1 มีการเตรียมตัวเดินทางและเตรียมอุปกรณ์ของใช้ ตามที่ผู้จัดรายการแนะนำ
- 3.2 ปฏิบัติตามข้อแนะนำ และข้อห้ามแต่ละสถานที่ เพราะต้นไม้และธรรมชาติรอบด้านนั้นมีความเปราะบาง มีโอกาสติดโรคจากผู้ไปเยือนได้ ในทำนองเดียวกันนักท่องเที่ยวบางคนมีภูมิแพ้ต่อยาฆ่าแมลงง่าย ต้องระมัดระวังในบางช่วงที่เจ้าของสวนฉีดยาป้องกันแมลงและเชื้อราที่สามารถทำลายต้นไม้ได้
- 3.3 มีจิตสำนึกในการรักษาสภาพแวดล้อม เพื่อให้สถานที่ท่องเที่ยวที่ไปเยือนมีสภาพแวดล้อมที่ดี สะอาด สวยงาม

นโยบายการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

การกำหนดนโยบายการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการในระดับต่าง ๆ ของกระบวนการพัฒนาประเทศ และสามารถพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในฐานะสินค้าท่องเที่ยวใหม่ให้เป็นสาขาการพัฒนาที่สามารถเสริมสร้างศักยภาพของการพัฒนาการเกษตรและสร้างรายได้ให้เกษตรกร โดยแนวความคิดดังกล่าวนี้ การพัฒนาท่องเที่ยวเชิงเกษตรจึงควรตอบสนองต่อนโยบายสาขาการพัฒนาหลักของประเทศ 3 ส่วน (สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย,2543ก) คือ

1. การพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว
2. การพัฒนาการเกษตร
3. การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและการพัฒนาทรัพยากร

แนวทางนโยบายการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

1. การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยยังคงรักษาบทบาทหน้าที่และวัตถุประสงค์หลักของแหล่ง
2. การพัฒนาภาคเกษตรให้มีบทบาทด้านการท่องเที่ยวอย่างเป็นขั้นตอน และสอดคล้องกับความต้องการเชิงนโยบายทุกระดับ
3. ควบคุมการพัฒนาการท่องเที่ยว เพื่อสร้างความสมดุลของการพัฒนาการท่องเที่ยว การพัฒนาการเกษตร และการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม
4. ทำให้เกิดการผสมผสานกับการพัฒนาการท่องเที่ยวในรูปแบบต่าง ๆ ของประเทศ
5. ส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาโดยเน้นการมีส่วนร่วมระหว่างภาครัฐ เอกชน ชุมชน และท้องถิ่น
6. จัดการพัฒนาการท่องเที่ยว โดยเน้นการเสริมสร้างความแข็งแกร่งของการพัฒนาการเกษตร การอนุรักษ์ วิถีชีวิตของเกษตรกร วัฒนธรรมเกษตรกรรม การอนุรักษ์และการเผยแพร่วัฒนธรรมไทย
7. จัดให้มีโครงการพื้นฐานและบริการรองรับที่เหมาะสม และเพียงพอต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างเป็นระบบ เพื่อให้เกิดการส่งเสริม ควบคุมและป้องกันผลกระทบอย่างมีประสิทธิภาพ

ในขณะเดียวกันการที่จะพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรให้ได้ผลอย่างยั่งยืน ก็จะต้องประกอบด้วย นโยบายการส่งเสริมและมีมาตรการรองรับในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. ด้านแหล่งท่องเที่ยว

2. ด้านการตลาด
3. ด้านการส่งเสริม ควบคุมและป้องกันผลกระทบ
4. ด้านการผสมผสานการท่องเที่ยว
5. ด้านการบริการ
6. ด้านโครงสร้างพื้นฐาน
7. ด้านการมีส่วนร่วมและสนับสนุน

ตารางที่ 2.1 รายละเอียดในแต่ละด้านของนโยบายการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

นโยบาย	รายละเอียด
ด้านแหล่งท่องเที่ยว	1. ให้ ความสำคัญ สนับสนุนพื้นที่หรือย่านเกษตรแหล่งที่มีศักยภาพสูง และแหล่งที่กำลังดำเนินการเข้ามามีบทบาทด้านการท่องเที่ยวเชิงเกษตร เพื่อเป็นการพัฒนานำร่องสร้างชื่อเสียงให้กับการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของประเทศทั้งระบบ 2. จัดให้มีการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยเพิ่มบทบาทให้เต็มศักยภาพ และความเหมาะสมเพื่อให้สามารถพัฒนาจุดขายด้านผลผลิต ภูมิปัญญาเกษตร วิถีชีวิตและระบบชุมชน 3. จัดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีภาพลักษณ์การเกษตรเฉพาะถิ่น เพื่อเผยแพร่ชื่อเสียงสินค้าเกษตร ภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมไทย 4. จัดให้เป็นการท่องเที่ยวที่มีการพัฒนาที่ได้มาตรฐาน 5. พัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีความพร้อมรับการท่องเที่ยวเพื่อการศึกษาให้บริการสินค้าเกษตร หรืออาหาร และการพักผ่อน
ด้านการตลาด	1. พัฒนาให้เป็นตลาดจุดมุ่งหมายเฉพาะแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร และจุดมุ่งหมายเดียวกับแหล่งท่องเที่ยวประเภทอื่น

ด้านการส่งเสริม ควบคุมและ ป้องกันผลกระทบ	2. จัดให้เป็นสินค้าท่องเที่ยวหนึ่งในการทำการส่งเสริมการตลาด 3. พัฒนาให้มีกลไกตลาดที่นักท่องเที่ยวสามารถเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้มากที่สุด 4. พัฒนาให้เป็นตลาดที่มีจุดหมายเดียวกัน หรือเสริมกับตลาดท่องเที่ยวเชิงเกษตรของเอเชียแปซิฟิก 5. สนับสนุนให้มีการพัฒนาธุรกิจด้านการท่องเที่ยวเชิงเกษตรมากขึ้น 1. จัดให้มีโครงการส่งเสริมเพื่อใช้มาตรการด้านเงินทุน วิชาการ และการตลาด เพื่อให้เกิดการพัฒนาท่องเที่ยวเชิงเกษตรเข้าสู่ระบบ 2. กำหนดให้มีการเปิดแหล่งเกษตรที่มีความพร้อมและได้รับอนุญาต เพื่อการท่องเที่ยวเป็นกิจการที่ต้องมีระบบควบคุมมาตรฐาน การติดตามตรวจสอบ และมีความปลอดภัย 3. ปรับปรุงกฎหมายเพื่อให้รองรับการส่งเสริม เพื่อควบคุมการให้บริการที่พักในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร รวมทั้งให้มีการพัฒนากฎหมายท้องถิ่นขึ้นมารองรับ 4. จัดให้มีองค์กรเฉพาะระดับต่าง ๆ ด้านการท่องเที่ยวเชิงเกษตร เพื่อกำหนดนโยบาย ควบคุม และกำกับทิศทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร 5. กำหนดให้เป็นกิจการที่ต้องมีการควบคุมดูแลปัญหาผลกระทบด้านสังคมวัฒนธรรม สิ่งแวดล้อมอย่างใกล้ชิด
ด้านการผสมผสานการท่องเที่ยว	1. จัดให้การท่องเที่ยวเชิงเกษตรเป็นจุดท่องเที่ยวสำคัญ ในการสร้างโครงข่ายการท่องเที่ยวของประเทศที่สมบูรณ์ 2. จัดให้การท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีบทบาทในการท่องเที่ยวใน

ด้านการบริการ ด้านโครงสร้างพื้นฐาน ด้านการมีส่วนร่วมและสนับสนุน	การเชื่อมโยงโครงข่ายการท่องเที่ยวภาคพื้นดิน (overland tourism) 3. จัดให้การท่องเที่ยวเชิงเกษตรเป็นส่วนหนึ่ง ที่เน้นหลักการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมาใช้ 4. นำทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวในชนบทที่อยู่ใกล้กันมาพัฒนาควบคู่กับการท่องเที่ยวเชิงเกษตร เพื่อการเพิ่มศักยภาพและความดึงดูดใจ 1. ส่งเสริมให้แหล่งเกษตรและชุมชนเข้ามีส่วนร่วมจัดให้มีบริการ เพื่อสร้างอาชีพและรายได้ 2. รักษามาตรฐานบริการให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมและวัฒนธรรมของท้องถิ่น 3. กระจายการบริการให้ทั่วถึงและสอดคล้องกับความต้องการ 1. จัดให้มีระบบการของรัฐและการขนส่งนักท่องเที่ยวเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร 2. จัดให้มีการพัฒนาระบบควบคุมด้านปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสมกับแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร 3. จัดให้มีสถาบันฝึกอบรมเป็นการเฉพาะเพื่อสร้างการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร 4. จัดให้มีระบบเครือข่ายด้านการรักษาความปลอดภัยและประสานงาน เพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเป็นการเฉพาะ 1. จัดให้มีองค์กรในรูปคณะกรรมการระดับท้องถิ่น เพื่อให้การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอยู่ในแนวทางการพัฒนาท้องถิ่น 2. กำหนดจัดงบประมาณสนับสนุนให้ท้องถิ่น เพื่อการ
--	---

	ดำเนินการที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร 3. พัฒนากลไกการมีส่วนร่วมระหว่างภาคธุรกิจเอกชนด้านการท่องเที่ยวท้องถิ่นและเกษตรกรเพื่อให้เกิดการพัฒนาการท่องเที่ยวในรูปแบบสินค้าที่สอดคล้องกับความต้องการ 4. กำหนดให้มีหลักเกณฑ์การนำแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรเข้าพัฒนาด้านการท่องเที่ยว โดยจะได้รับการสนับสนุนจากรัฐเป็นกรณีพิเศษ
--	--

แนวคิดเกี่ยวกับความต้องการและพฤติกรรมของผู้บริโภค

ศิริวรรณ เสรีรัตน์ (2541) กล่าวว่า ความต้องการ (wants) เป็นความปรารถนาของบุคคลที่จะได้รับการตอบสนองเพื่อให้เกิดความพอใจ ซึ่งเป็นความต้องการในระดับที่ลึกซึ้งกว่าความจำเป็น ความต้องการเกิดจากการเรียนรู้ด้านวัฒนธรรมและสังคม ซึ่งถือว่าเป็นความต้องการด้านจิตวิทยา เป็นความต้องการการยอมรับและการยกย่องจากสังคม รวมทั้งความต้องการประสบความสำเร็จสูงสุดในชีวิต ส่วนความจำเป็น (needs) เป็นอำนาจพื้นฐานที่ทำให้บุคคลต้องการสิ่งหนึ่งสิ่งใด เพื่อสนองความต้องการขั้นพื้นฐานของร่างกาย ประกอบด้วย ความต้องการปัจจัย 4 ได้แก่ อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย และยารักษาโรค รวมถึงความต้องการพักผ่อนด้วย ดังนั้นความจำเป็นและความต้องการจะสามารถเปลี่ยนเป็นความต้องการซื้อ (demands) ได้ถ้ามีอำนาจซื้อ (purchasing power) หรือมีเงินนั่นเอง และความเต็มใจซื้อ (willingness to pay) ประกอบอยู่ด้วย

ดังนั้น จะเห็นได้ว่า ความจำเป็น ความต้องการและความต้องการซื้อถือเป็นจุดเริ่มต้นของการตลาด ทำให้ธุรกิจเกิดความคิดที่จะเสนอผลิตภัณฑ์ เพื่อที่จะสนองความต้องการของบุคคล ซึ่งต้องอาศัยกระบวนการวิเคราะห์และวิจัยถึงความต้องการและพฤติกรรมของบุคคล ที่ยังไม่ได้รับการตอบสนอง จากนั้นจึงพัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อที่จะสนองความต้องการเหล่านั้น เมื่อทราบถึงแนวคิดเกี่ยวกับความต้องการของผู้บริโภคแล้ว ประเด็นสำคัญที่ต้องศึกษาควบคู่กันไป คือการวิเคราะห์พฤติกรรมผู้บริโภค โดยเป็นการวิเคราะห์ว่าวิธีการที่นักท่องเที่ยวทำกาตัดสินใจที่จะใช้ทรัพยากร ทั้งเงิน เวลา และอื่น ๆ ในการเดินทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เพื่อทราบถึงลักษณะความต้องการและพฤติกรรม การท่องเที่ยวเชิงนิเวศของนักท่องเที่ยว เพื่อเป็นคำตอบที่จะช่วยให้สามารถจัดส่วนประสมทาง

การตลาด (marketing mix) และจัดวางกลยุทธ์การตลาด (marketing strategies) โดยสามารถรองรับความต้องการและสนองความพอใจของผู้บริโภคได้อย่างเหมาะสม ทำให้ต้องศึกษาว่า การท่องเที่ยวที่จะทำการเสนอขายนั้น ใครคือผู้ให้บริการ (who) นักท่องเที่ยวต้องการซื้ออะไร (what) ทำไมจึงซื้อ (why) ซื้ออย่างไร (how) จะซื้อเมื่อใด (when) ซื้อได้ที่ไหน (where) และจะซื้อบ่อยครั้งเพียงใด (how often)

ในการวิเคราะห์พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการเดินทางมาท่องเที่ยวเชิงนิเวศนั้น ชัยนันท์ เปลี่ยนดี (2542) กล่าวว่า สามารถใช้คำถามเหล่านี้ในการศึกษาพฤติกรรมได้ เช่น

1. ใครคือผู้ให้บริการ (who) คำตอบที่ได้จะทราบถึงลักษณะของกลุ่มเป้าหมายทางด้านประชากรศาสตร์ เช่น เพศ รายได้ อายุ สถานภาพ การศึกษา ที่อยู่อาศัย เป็นต้น
2. นักท่องเที่ยวต้องการใช้บริการอะไร (what) คำตอบที่ได้จะทราบถึงสิ่งที่นักท่องเที่ยวต้องการคือ กิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เช่น เดินป่า ชี้อภิรภัย พักค้างกับชาวบ้าน เป็นต้น
3. ทำไมนักท่องเที่ยวจึงต้องใช้บริการ (why) คำตอบที่ได้จะทราบถึงวัตถุประสงค์ในการไปท่องเที่ยวเชิงนิเวศ คือ เพื่อพักผ่อน/สัมผัสธรรมชาติ เพื่อศึกษาหาความรู้และประสบการณ์ หรือเพื่อความสนุกสนาน/ผจญภัย
4. นักท่องเที่ยวจะใช้บริการเมื่อใด (when) คำตอบที่ได้จะทราบถึงช่วงเวลาและโอกาส ในการไปท่องเที่ยวเชิงนิเวศ คือ ช่วงเดือนใดบ้าง หรือไม่แน่นอนแล้วแต่ความสะดวก
5. นักท่องเที่ยวจะใช้บริการที่ไหน (where) คำตอบที่ได้จะทราบถึง แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ที่พักรวม การเดินทางที่นักท่องเที่ยวต้องการทราบจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ
6. นักท่องเที่ยวซื้ออย่างไร (how) คำตอบที่ได้จะทราบถึงขั้นตอนการตัดสินใจซื้อ ซึ่งประกอบด้วย

6.1 การรับรู้ปัญหาหรือความต้องการ คือ ความต้องการสถานที่ ประเภทของแหล่งท่องเที่ยว และประเภทของกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ซึ่งมีอยู่หลายประเภท เพื่อพักผ่อน ผจญภัย หรือศึกษาหาความรู้

6.2 การค้นหาข้อมูล คือ ข้อมูลข่าวสารการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในด้านเส้นทาง/ระยะทาง (การเดินทาง) สถานที่พักรวม สถานที่รับประทานอาหาร แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่มีอยู่ตามจังหวัดต่าง ๆ ว่ามีที่ไหนบ้าง และนักท่องเที่ยวทราบข้อมูลเหล่านั้นได้จากที่ไหน

6.3 การประเมินทางเลือก คือ เลือกว่าตนจะไปท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่ไหนและเลือกประเภทของกิจกรรมแบบใด เดินทางเอง หรือใช้บริการบริษัททัวร์ และเลือกพาหนะที่พักรวมประเภทใด

6.4 การตัดสินใจซื้อ สามารถทำได้โดยการจองที่พักล่วงหน้า หรือจองโปรแกรมทัวร์ล่วงหน้า

6.5 ความรู้สึกภายหลังการใช้บริการ คือ ความพึงพอใจหรือปัญหาที่เกิดขึ้นในการไปท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ว่ามีหรือไม่อย่างไร

7. นักท่องเที่ยวใช้บริการบ่อยครั้งเพียงใด ในการท่องเที่ยวประเภทนี้ (how often) คำตอบที่ได้จะทราบถึง จำนวนครั้งที่เดินทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศในรอบ 1 ปี ที่ผ่านมา ระยะเวลาที่ใช้ในการเดินทางโดยเฉลี่ยกี่วัน เป็นต้น

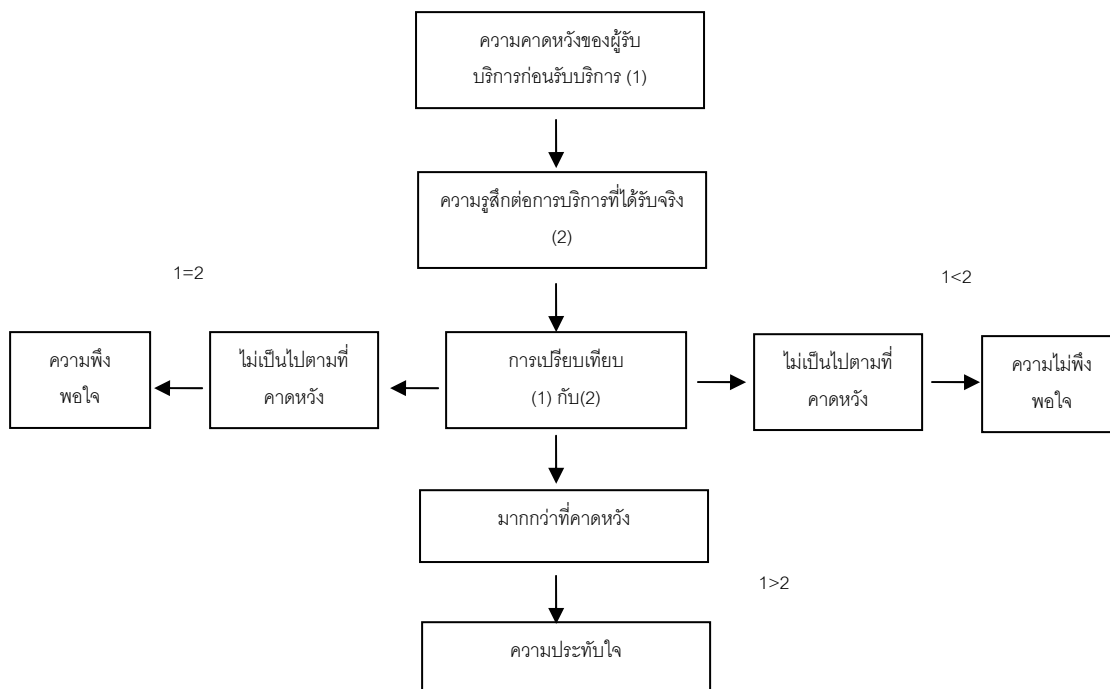
ดังนั้น ในการศึกษาครั้งนี้จึงสามารถนำแนวคิดการวิเคราะห์พฤติกรรมผู้บริโภคมาประยุกต์ใช้เพื่อทราบถึงความต้องการของนักท่องเที่ยว ที่เดินทางมาท่องเที่ยวในชุมชนบ้านทุ่งสูง และใช้จัดส่วนประสมทางการตลาดของชุมชนต่อไป

แนวคิดเกี่ยวกับความพึงพอใจของผู้รับบริการ

ส่วนประกอบสำคัญของการจัดการท่องเที่ยว นอกจากการพิจารณาทางด้านระบบการท่องเที่ยวที่คำนึงถึงทรัพยากรการท่องเที่ยว (supply) แล้ว จะต้องคำนึงถึง ความต้องการของตลาด (demand) หรือทางด้านการท่องเที่ยวอีกด้วย เนื่องจากนักท่องเที่ยวเป็นส่วนสำคัญในการกำหนดทิศทางของผลการจัดการท่องเที่ยวนั้น ๆ ว่าประสบความสำเร็จหรือไม่ ทั้งนี้การวิจัยตลาดยังทำให้ทราบถึงความต้องการที่แท้จริงของนักท่องเที่ยวกลุ่มเป้าหมาย และจัดหาสิ่งอำนวยความสะดวก กิจกรรมและองค์ประกอบต่าง ๆ ในแหล่งท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยวอันจะทำให้ให้นักท่องเที่ยวเกิดความพอใจและกลับมาใช้บริการแหล่งท่องเที่ยวนั้นอีก ดังนั้นในการวัดแนวทางหรือความสามารถในการจัดการท่องเที่ยววิธีหนึ่งที่จะทราบถึงประสิทธิภาพของการจัดการสามารถวัดได้จากความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว

Kotler (อ้างใน สติมา,2544) ได้ให้ความหมายของความพึงพอใจว่า ความพึงพอใจของลูกค้า (customer satisfaction) เป็นระดับความรู้สึกของบุคคลที่เป็นผลจากการเปรียบเทียบระหว่างผลที่ได้รับหรือประสิทธิภาพการทำงานของผลิตภัณฑ์ตามที่เห็นหรือเข้าใจ กับความคาดหวังของบุคคล กล่าวคือ ระดับความพอใจของลูกค้าจะเกิดผลแตกต่าง ๆ ระหว่างผลประโยชน์จากผลิตภัณฑ์ และความคาดหวังของบุคคล ความคาดหวังเกิดจากประสบการณ์และความรู้ในอดีตของผู้ซื้อ ส่วนผลประโยชน์จากคุณสมบัติของผลิตภัณฑ์ หรือการทำงานของผลิตภัณฑ์เกิดจากนักการตลาด และฝ่ายอื่น ๆ ที่จะต้องสร้างความพึงพอใจให้กับลูกค้าโดยพยายามสร้างมูลค่าเพิ่มทั้งจากการผลิตหรือบริการ และจากการตลาด

ความพึงพอใจของผู้รับบริการ การให้บริการที่ดีต้องมีเป้าหมายอยู่ที่ผู้รับบริการหรือลูกค้าเป็นหลักสำคัญ โดยผู้ให้บริการจะต้องถือเป็นหน้าที่โดยตรงที่จะพยายามกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งให้ผู้รับบริการเกิดความพึงพอใจมากที่สุดเท่าที่จะทำได้ เพราะผู้ให้บริการจะต้องมีจุดหมายของการมารับบริการและคาดหวังให้มีการตอบสนองความต้องการนั้น ทั้งนี้ระดับความพึงพอใจของลูกค้าขึ้นอยู่กับว่าบริการที่ลูกค้าได้รับและบริการที่ลูกค้าคาดหวังจะได้รับ มีความแตกต่างกันมากน้อยเพียงใด หากไม่มีความแตกต่างระหว่างบริการที่ได้รับกับบริการที่คาดหวัง ลูกค้าย่อมมีความพึงพอใจซึ่งเป็นระดับพื้นฐานที่ผู้ให้บริการจะต้องปฏิบัติต่อลูกค้า ถ้าบริการที่ได้รับเพียงเบนไปในทางที่น้อยกว่าบริการที่คาดหวังความไม่พึงพอใจก็จะทวีความรุนแรงขึ้นตามลำดับต่ำกว่าที่คาดหวัง ซึ่งความไม่พอใจจะกลายเป็นความขุ่นข้องใจและความโกรธได้ ในที่สุดภาพขององค์การบริการที่เป็นลบก็จะติดอยู่ในความทรงจำของลูกค้าไปอีกนานในทางตรงกันข้ามหากผู้ประกอบการและพนักงานให้บริการ สามารถรับรู้ถึงความต้องการของผู้รับบริการและสามารถแสดงพฤติกรรมที่สนองการบริการ ได้เกินกว่าที่สัญญาไว้จนเหนือความคาดหวังที่มีอยู่ผู้รับบริการย่อมมีความพึงพอใจสูงขึ้น เกิดความรู้สึกที่ดีต่อการบริการ และความประทับใจสามารถรักษาสถานลูกค้าเดิมให้ได้อย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้กิจการมีรายได้อย่างต่อเนื่องจากฐานลูกค้าที่มีอยู่ รวมทั้งอาจแนะนำลูกค้าใหม่ให้ใช้บริการดังกล่าวส่งผลให้กิจการมีกำไรและประสบความสำเร็จเหนือคู่แข่งคนอื่น ๆ ได้ (คณะกรรมการกลุ่มผลิตชุดวิชา ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับอุตสาหกรรมท่องเที่ยว, 2544) ดังภาพที่ 2.1

ภาพที่ 2.1 ระดับความพึงพอใจของผู้รับบริการ

ที่มา : คณะกรรมการกลุ่มผลิตชุดวิชา ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับอุตสาหกรรมท่องเที่ยว,2544

ดังนั้นในการดำเนินธุรกิจต่าง ๆ จะต้องคำนึงถึงความพึงพอใจของลูกค้าอยู่ตลอดเวลาเพื่อการปรับปรุง พัฒนาการดำเนินการ และตัวสินค้าหรือบริการให้สอดคล้องกับความพึงพอใจของลูกค้าเป็นสำคัญ

การวัดความพึงพอใจสามารถวัดได้ 3 วิธี (อุดมศักดิ์,2544 อ้างถึง ภณิดา,2542)

1. การใช้แบบสอบถาม โดยผู้ออกแบบสอบถามต้องการทราบความคิดเห็น ซึ่งสามารถทำได้ในลักษณะกำหนดคำตอบให้เลือกหรือตอบคำถามอิสระ คำถามดังกล่าวอาจสอบถามความพอใจในด้านที่ต่างกัน

2. การสัมภาษณ์ เป็นวิธีการวัดความพึงพอใจทางตรงต้องอาศัยเทคนิคและวิธีการที่ดีจึงจะได้ข้อมูลที่แท้จริง

3. การสังเกต เป็นวิธีการวัดความพึงพอใจโดยสังเกตพฤติกรรมของบุคคลเป้าหมายไม่ว่าจะแสดงออกทางการพูด กริยาท่าทาง ซึ่งวิธีการนี้ต้องใช้องการสังเกตอย่างจริงจังและมีระเบียบแบบแผน

วิเคราะห์อุตสาหกรรม

ภาพรวมอุตสาหกรรมพืชสมุนไพร

พืชสมุนไพรเป็นพืชที่มีความสำคัญต่อเศรษฐกิจและชีวิตความเป็นอยู่ของคนไทยเป็นอย่างมาก เนื่องจากคนไทยรู้จักนำมาใช้เป็นอาหารและยารักษาโรค ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการดำรงชีวิตมานานแล้ว ในปัจจุบันพืชดังกล่าวมีแนวโน้มที่จะมีความสำคัญเพิ่มขึ้นเป็นลำดับ โดยเฉพาะนำมาเป็นยารักษาโรคที่ปลอดภัย มีผลข้างเคียงน้อยและค่าใช้จ่ายไม่สูงมาก จากการรายงานกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข พบว่า ในปี 2537 มีมูลค่าการผลิตยาแผนโบราณในประเทศถึง 416.37 ล้านบาท

เมื่อพิจารณาด้านการส่งออกพืชสมุนไพรที่สำคัญ พบว่า ในปี 2537 มีการส่งออกเป็นมูลค่า 712.10 ล้านบาท (และมีมูลค่าการส่งออกเพิ่มขึ้นเป็น 743.66 ล้านบาท ในปี 2539) เมื่อเทียบกับปริมาณความต้องการพืชสมุนไพรของตลาดโลก โดยพิจารณาจาก การนำเข้าของประเทศผู้นำเข้าที่สำคัญ ได้แก่ สหรัฐอเมริกา สหภาพยุโรป และญี่ปุ่น ซึ่งมีมูลค่าการนำเข้าในปี 2537 รวมกันประมาณ 101,446.29 ล้านบาทแล้ว จะพบได้ว่าส่วนแบ่งการตลาดในส่วนภูมิภาคนี้ของไทยยังมีเพียงร้อยละ 0.70 ในกระแสของการตื่นตัวทางด้านสุขภาพของประชากรโลกเช่นในปัจจุบัน ทำให้มีการใช้ยาจากสมุนไพรในรูปของอาหารเสริมและยารักษาโรค แทนยาที่ได้จากการสังเคราะห์จากสารเคมีกันมากขึ้น ประเทศไทยจึงยังมีโอกาสที่จะเพิ่มแบ่งส่วนของตลาดในส่วนนี้ได้ เนื่องจากความได้เปรียบจากความหลากหลายทางชีวภาพ ประกอบกับสภาพพื้นที่และสภาพภูมิอากาศที่เหมาะสมต่อการผลิตพืชสมุนไพร

อย่างไรก็ตามการที่จะพัฒนาขยายการผลิตและการตลาดของพืชสมุนไพรให้ดีมีประสิทธิภาพได้ จำเป็นที่หน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องจะต้องร่วมมือกันอย่างใกล้ชิด ในส่วนของภาครัฐนั้นได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการพัฒนาพืชสมุนไพร โดยได้กำหนดไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติตั้งแต่ฉบับที่ 4 เป็นต้นมา เพื่อจุดมุ่งหมายที่จะพัฒนาให้เป็นพืชเศรษฐกิจชนิดใหม่สามารถส่งไปจำหน่ายในตลาดโลก และเพื่อให้เพียงพอใช้ในประเทศ อีกทั้งลดการนำเข้ายาแผนปัจจุบัน ซึ่งในปี 2537 มีมูลค่าการนำเข้าถึง 7,298.26 ล้านบาท ในการที่ทำให้ประสบผลสำเร็จดังกล่าว จำเป็นต้องพัฒนายาสมุนไพรบนพื้นฐานวัตถุดิบที่ได้รับการส่งเสริมให้มีการปลูกในชุมชนโดยเกษตรกร ภายใต้การพัฒนาเทคโนโลยีทางการเกษตรซึ่งเป็นการพัฒนาอย่างครบวงจรที่ไม่ต้องพึ่งพาวัตถุดิบจากต่างชาติ

ข้อมูลด้านความต้องการสมุนไพร

จากการสำรวจและค้นหาข้อมูลทุติยภูมิ ทำให้ทราบถึงความต้องการใช้ พืชสมุนไพรในด้านต่าง ๆ ที่ผ่านมานในอดีตได้ ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 2.2 แสดงสมุนไพรที่พบมากในระเบียนตำรับยาแผนโบราณที่สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยาบันทึกไว้ ตั้งแต่ พ.ศ. 2526-2535 เรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย 30 อันดับแรก

ลำดับที่	ชื่อสมุนไพร	ความถี่
1	กานพลู	850
2	ชะเอมเทศ	832
3	โกฐหัวบัว	744
4	ดีปลี	682
5	ชิงแห้ง	660
6	โกฐเชียง	642
7	โกฐสอ	616
8	พิมเสน	610
9	การบูร	602
10	ลูกจันทร์	580
11	น้ำผึ้ง	535
12	ดอกจันทร์	512
13	โกฐกระดูก	461
14	ลูกกระวาน	446
15	เกล็ดสวะระแหง	439
16	พริกไทย	438
17	เทียนดำ	435
18	จันทร์แดง	421
19	โกฐเขมา	416
20	โกฐน้ำเต้า	363
21	อบเชยเทศ	361

ลำดับที่	ชื่อสมุนไพร	ความถี่
22	เทียนขาว	348
23	จันทร์เทศ	347
23	ว่านน้ำ	346
25	เปราะหอม	346
26	กำยาน	336
27	ดอกบุญนาศ	331
28	ยาดำ	325
29	ชะเอม	306
30	หัวแห้วหมู	305

ตารางที่ 2.3 แสดงชนิด และความถี่ของการใช้สมุนไพร ต่าง ๆ ในตำรับยาจากตำราแพทย์ศาสตร์สังเคราะห์และตำรับยาที่มีผู้มาขอขึ้นทะเบียนไว้ใน พ.ศ. 2503-2506 เรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย 30 อันดับแรก

ลำดับที่	ชื่อสมุนไพร	ความถี่
1	ชิง	677
2	กานพลู	615
3	ดีปลี	600
4	พริกไทย	526
5	เทียนดำ	512
6	โกฐสอ	506
7	กระวาน	482
8	ลูกจันทร์	480
9	โกฐหัวบัว	470
10	เทียนขาว	455
11	โกฐเชียง	442
12	โกฐเขมา	417

ลำดับที่	ชื่อสมุนไพร	ความถี่
13	ดอกจันทร์	409
14	ชะเอมเทศ	406
15	เทียนแดง	392
16	การบูร	381
17	เจตมูลเพลิง	370
18	เทียนข้าวเปลือก	365
19	จันทร์แดง	355
20	เทียนตาดักแตน	349
21	โกฐจุฬาลัมพา	334
22	สะค้าน	321
23	สมอไทย	310
24	สมุลแว้ง	275
25	ไพล	257
26	ขมิ้นอ้อย	252
27	กฤษณา	249
28	โกฐพุงปลา	249
29	จันทร์ขาว	249
30	ฝาง	248

ตารางที่ 2.4 แสดงชนิด และความถี่ของการใช้สมุนไพร ต่าง ๆ ในตำรับยา วัดโพธิ์ เรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย 30 อันดับแรก

ลำดับที่	ชื่อสมุนไพร	ความถี่
1	ดีปลี	46
2	ขิง	41
3	พริกไทย	31
4	ลูกจันทร์เทศ	30

ลำดับที่	ชื่อสมุนไพร	ความถี่
5	หัวเหวหมู	29
6	เกสรบัวหลวง	28
7	รากเจตมูลเพลิง	27
8	เทียนดำ	26
9	ลูกผักชี	24
10	โกฐสอ	22
11	สะค้าน	22
12	ชะพลู	21
13	บุณฑาค	21
14	มะตูมอ่อน	21
15	สมอไทย	20
16	ขมิ้น้อย	19
17	มะขามป้อม	18
18	พิมเสน	17
19	กระเทียม	16
20	ว่านน้ำ	16
21	แฝกหอม	15
22	กระวานไทย	14
23	โกฐเขมา	14
24	พิกุล	13
25	กฤษณา	13
26	กานพลู	13
27	โกฐพุงปลา	13
28	ดอกจันทร์เทศ	13
29	ดอกสารพี	13
30	หอม	13

จากข้อมูลดังตารางข้างต้น แสดงให้เห็นว่าได้มีการยอมรับให้ใช้สมุนไพรสำหรับทาง การแพทย์และสำหรับเครื่องปรุงบำรุงร่างกาย สมุนไพรหลายชนิดได้รับการขึ้นทะเบียนกับทางสําคณะกรรมการอาหารและยา และในขณะเดียวกันการซื้อยาที่ทำจากสมุนไพรก็ได้รับความนิยมจากผู้บริโภคโดยผ่านทางร้านขายยาสมุนไพรเป็นหลัก ประกอบกับปัจจุบันเทคโนโลยีในด้านต่าง ๆ มีความทันสมัยมากขึ้น ทำให้ได้รับการพัฒนาในเรื่องของการศึกษาคุณสมบัติของพืชสมุนไพรที่มีความชัดเจนถูกต้องมากขึ้น จึงทำให้มองเห็นภาพในอนาคตว่า ผลิตภัณฑ์จากสมุนไพร น่าจะได้รับการยอมรับมากขึ้น และมีอัตราการขยายตัวของการบริโภคสูงขึ้น

นอกจากข้อมูลตามตารางข้างต้นจะสะท้อนให้เห็นถึงอนาคตที่สดใสของผลิตภัณฑ์จากสมุนไพรแล้ว การทราบโรคชนิดใดที่แพทย์ยินดีใช้สมุนไพรในการรักษาผู้ป่วย จะเป็นอีกแนวทางหนึ่งที่สามารถเป็นข้อมูลที่สะท้อนให้เห็นถึงความต้องการใช้พืชสมุนไพรได้ เนื่องจากยาสมุนไพรชนิดใดที่แพทย์ยินดีจะนำไปใช้ในการรักษาโรคผู้ป่วย สมุนไพรชนิดนั้นย่อมมีแนวโน้มเป็นที่ต้องการของตลาดมาก และมีศักยภาพที่จะผลิตเป็นการค้าได้ จากการสำรวจของโครงการพัฒนาเครือข่ายสมุนไพรทำให้ทราบความต้องการใช้ยาสมุนไพรตามความเห็นของแพทย์ทั้งประเทศว่ามีความต้องการใช้ยาสมุนไพรในระบบต่าง ๆ 10 ระบบ ดังนี้

1. โรคทางเดินอาหาร
2. โรคผิวหนัง
3. โรคระบบทางเดินหายใจ
4. โรคเบาหวาน
5. โรคคนชรา-อายุวัฒนะ
6. โรคประสาท
7. โรคระบบหัวใจและหลอดเลือด
8. โรคระบบไต ทางเดินปัสสาวะ
9. โรคเอดส์
10. โรคมะเร็ง

นอกจากนี้ ตามรายงานของ กรป.กลางและกระทรวงสาธารณสุข พบว่า โรคที่ปรากฏมากในชนบท ได้แก่ โรคทางเดินอาหาร โรคระบบทางเดินหายใจ โรคไข้หวัดและปอดอักเสบ และโรคขาดวิตามิน และตามรายงานของกองระบาดวิทยา กรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข พบว่า โรคเกี่ยวกับระบบทางเดินอาหาร เช่น บิด อุจจาระร่วงเฉียบพลัน อาหารเป็นพิษ และโรคเกี่ยวกับระบบทางเดินหายใจ เช่น ไข้หวัดใหญ่ และปอดบวม เป็นโรคระบาดที่ปรากฏมากและแพทย์มีความต้องการ

ใช้ยาที่ได้จากสมุนไพรมาใช้ในการรักษา ดังนั้น สมุนไพรที่ใช้ในการผลิตยารักษาโรคดังกล่าวจะมี
แนวโน้มต่อความต้องการของตลาด และสามารถผลิตเป็นการค้าได้ สมุนไพรเหล่านี้ได้แก่

ยาแก้ท้องร่วง ท้องเดิน เช่น ฝรั่ง ทับทิม มังคุด ลางสาด มะตูม กระชาย

ยาแก้บิด เช่น กระชาย ไพล ชะพลู กะเม็งตัวเมีย

ยาแก้ไอและแก้เสมหะ เช่น กระเทียม มะนาว มะแว้งต้น มะแว้งเครือ ยูคาลิปตัส

ยาแก้เจ็บคอ เช่น เทียน โทงเทง น้ำนมราชสีห์ บัวบก ฟ้าทะลายโจร

ยาแก้อาหารเป็นพิษ เช่น บัวบก ผักบุ้ง

นอกจากนี้ ยังมีการสนับสนุนการใช้สมุนไพรจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
ฉบับที่ 4 (พ.ศ.2520-2524) เป็นต้นมาทำให้เกิดการตื่นตัวในการใช้สมุนไพร อย่างกว้างขวางอีกด้วย

พืชสมุนไพรที่ได้รับการส่งเสริม

พืชสมุนไพรที่ได้รับการส่งเสริมหรือสนับสนุนจากภาครัฐหรือเอกชนก็ดี ย่อมส่งผลให้เป็นที่ต้องการของตลาดมากขึ้น จึงมีศักยภาพที่นำมาผลิตเป็นการค้าได้ จากการศึกษาลงงานวิจัยและประสบการณ์การใช้สมุนไพรของประชาชน โดยสำนักงานคณะกรรมการสาธารณสุขมูลฐาน กระทรวงสาธารณสุข พบว่ามีสมุนไพรหลายชนิดที่น่าสนใจ ทั้งที่เป็นสมุนไพรเพื่อส่งเสริมสุขภาพและสมุนไพรเพื่อการรักษาโรคและอาการเจ็บป่วยเบื้องต้น จึงได้ทำการคัดเลือกสมุนไพร จำนวน 62 ชนิด เพื่อทำการส่งเสริมให้มีการผลิตและใช้ในประเทศ ได้แก่

ตารางที่ 2.4 แสดงชนิด

รายชื่อสมุนไพร	รายชื่อสมุนไพร	รายชื่อสมุนไพร	รายชื่อสมุนไพร
1. กระเพรา	18. ดีปลี	35. พักทอง	52. เล็บมือนาง
2. กระเจี๊ยบแดง	19. ตำลึง	36. ฟ้ายะลวยใจ	53. ว่านมหากาฬ
3. กระชาย	20. ตะไคร้	37. มะเกลือ	54. ว่านหางจระเข้
4. กะทือ	21. เทียนบาน	38. มะขาม	55. สับปะรด
5. กระเทียม	22. ทองพันชั่ง	39. มะขามแก้ว	56. สะเดา
6. กระวานไทย	23. ทับทิม	40. มะขามป้อม	57. เสลดพังพอน
7. กานพลู	24. น้อยหน่า	41. มะคำดีควาย	58. สีเสียดเหนือ
8. กลั้วน้ำว้า	25. บอระเพ็ด	42. มะนาว	59. น้ำแข็ง
9. แก้ว	26. บัวบก	43. มะพร้าว	60. หัวหมู
10. ข่า	27. ฝรั่ง	44. มะระขี้นก	61. หญ้าคา
11. ขิง	28. ผักคราดหัวแหวน	45. มะแว้งเครือ	62. อ้อยแดง
12. ขี้เหล็ก	29. ผักบุ้งทะเล	46. มะแว้งต้น	
13. ขมิ้น	30. เพกา	47. มะหาด	
14. ขมิ้น	31. พญาขอ	48. มังคุด	
15. ข่อย	32. พลู	49. แมงลัก	
16. คุน	33. ไพล	50. ยอ	
17. ชุมเห็ดเทศ	34. พริกไทย	51. เร่ว	

2.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

กนกกาญจน์ กาญจนรัตน์ (2544) การวิจัยการกำหนดรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงผสมผสานตามลำน้ำเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิเคราะห์ระบบการท่องเที่ยว กำหนดโปรแกรมสื่อความหมายด้านสิ่งแวดล้อมแก่นักท่องเที่ยวที่เข้ามาใช้ประโยชน์และกำหนดรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงผสมผสานตามลำน้ำเพชรบุรี ใช้ลำน้ำเพชรบุรีเป็นพื้นที่ศึกษา โดยแบ่งลำน้ำเป็น 3 ช่วง ได้แก่ ตั้งแต่ต้นน้ำถึงเขื่อนแก่งกระจาน (พร.1) ระหว่างเขื่อนแก่งกระจานถึงเขื่อนเพชร (พร.2) และตั้งแต่เขื่อนเพชรกระทั่งถึงปลายน้ำ (พร.3) ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ สัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างจำนวน 467 คน การวิเคราะห์ระบบการท่องเที่ยวใช้ข้อมูลศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวและความสำคัญของแต่ละช่วงลำน้ำ การกำหนดรูปแบบการท่องเที่ยวใช้ผลการวิเคราะห์ระบบการท่องเที่ยวและความต้องการของนักท่องเที่ยว ส่วนการกำหนดโปรแกรมสื่อความหมายเพื่อเป็นเทคโนโลยีในการถ่ายทอดเรื่องอนุรักษ์ลำน้ำเพชรบุรีให้นักท่องเที่ยวพิจารณาจากทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวและกลุ่มเป้าหมาย นำรูปแบบการท่องเที่ยวและโปรแกรมสื่อความหมายมาใช้กำหนดการท่องเที่ยวเชิงผสมผสานผลการศึกษา สามารถกำหนดรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงผสมผสาน 3 รูปแบบ คือ รูปแบบที่ 1 ใช้เวลา 2 วัน 2 คืน พักค้างบริเวณริมเขื่อนแก่งกระจาน มีการสื่อความหมาย ณ จุดแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ โดยเริ่มต้นจากจุดชมวิวกาญจนาภิเษก น้ำตกทอทิพย์ ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว เขื่อนแก่งกระจานหรือลำน้ำช่วง พร.2 พระรามราชนิเวศน์ วัดมหาธาตุวรมหาวิหาร ล่องลำน้ำเพชรบุรี วัดเขาตะเครา บางตะบูน แหลมเหลว และ โครงการศึกษาวิจัยและพัฒนาสิ่งแวดล้อมแหลมผักเบี้ย รูปแบบที่ 2 ใช้เวลา 2 วัน 1 คืน พักค้างบริเวณริมเขื่อนแก่งกระจาน มีการสื่อความหมาย ณ จุดแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ โดยเริ่มต้นจากพระรามราชนิเวศน์ วัดมหาธาตุวรมหาวิหาร ล่องลำน้ำเพชรบุรี บางตะบูนหรือแหลมเหลว วัดเขาตะเครา โครงการศึกษาวิจัยและพัฒนาสิ่งแวดล้อมแหลมผักเบี้ย รูปแบบที่ 3 ใช้เวลา 2 วัน 1 คืน พักค้างบริเวณริมเขื่อนแก่งกระจาน มีการสื่อความหมาย ณ จุดแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ โดยเริ่มต้นจากวัดเขาตะเครา ล่องลำน้ำเพชรบุรี วัดมหาธาตุวรมหาวิหาร พระรามราชนิเวศน์ ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว จุดชมวิวกาญจนาภิเษก น้ำตกทอทิพย์ เขื่อนแก่งกระจานหรือ ลำน้ำช่วง พร.2 และโครงการศึกษาวิจัยและพัฒนาสิ่งแวดล้อมแหลมผักเบี้ย

ศุภวัฒน์ แก้วขาว (2546) ได้ทำการศึกษาการออกแบบวางแผนบริเวณเพื่อการท่องเที่ยวเชิงเกษตร สถานีวิจัยกาญจนบุรี มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ซึ่งสถานีวิจัยกาญจนบุรีเป็นหน่วยงานใน

สังกัดของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ตั้งอยู่ที่ตำบล วังดัง อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี สภาพพื้นที่มีความวิกฤตทางด้านความอุดมสมบูรณ์ของดินและภูมิอากาศซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการเกษตรกรรม การออกแบบวางแผนบริเวณสถานีฯ วิทยาการกาญจนบุรีมีวัตถุประสงค์เพื่อจัดการพื้นที่ของสถานีฯ ให้ตอบสนองต่อความต้องการของผู้ใช้บริการ โดยการหาคู่ประกอบที่เหมาะสมสำหรับการท่องเที่ยวเชิงเกษตรซึ่งจะเป็นแนวทางในการพัฒนาสถานที่ท่องเที่ยวเชิงเกษตรอ่าน ๆ ต่อไป สำหรับวิธีการศึกษาเริ่มจากการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ แผนที่ ภาพถ่ายทางอากาศและการเดินสำรวจ พบว่า กิจกรรมนอกเหนือจากการวิจัยที่มีความต้องการมากที่สุด คือ การบริการให้คำปรึกษาทางด้านการเกษตร ส่วนกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่มีความต้องการมากที่สุด คือ การปลูกไม้ดอกไม้ประดับและพืชผัก สำหรับบริเวณที่มีการใช้บริการอย่างเข้มข้นซึ่งมีความต้องการตกแต่งภูมิทัศน์มากที่สุด ได้แก่ บริเวณสำนักงานและห้องปฏิบัติการ บริเวณศูนย์บริการข้อมูลนักท่องเที่ยว บริเวณศูนย์ฝึกอบรมและบริเวณบ้านพักนักท่องเที่ยว ส่วนบริเวณแปลงวิจัยและแปลงสาธิตการเกษตร มีความต้องการป้ายสื่อความหมายมากที่สุด จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ สังเคราะห์ และออกแบบให้สอดคล้องกับการใช้ที่ดินปัจจุบัน ลักษณะทางกายภาพของดินและความต้องการของผู้ใช้บริการ โดยผลการออกแบบสามารถแบ่งเขตการใช้ที่ดินออกเป็น 6 บริเวณ ได้แก่ บริเวณอาคารสำนักงานและห้องปฏิบัติการ บริเวณที่พักอาศัย บริเวณบริการกลาง บริเวณแปลงวิจัยบริเวณสถานที่ท่องเที่ยวเชิงเกษตรและบริเวณโรงงาน

สมชาย สนั่นเมือง (2541) ได้ศึกษาเกี่ยวกับชุมชนท้องถิ่นกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยว ซึ่งกล่าวถึงปัจจัยสำคัญสำหรับการพัฒนาการท่องเที่ยวให้มีความยั่งยืนจะต้องมีกระบวนการ และการจัดการเป็นองค์ประกอบหลักเพื่อให้เกิดความยั่งยืน 3 ส่วน คือ ส่วนที่หนึ่งคือ แหล่งท่องเที่ยว ซึ่งต้องมีความเข้าใจว่าทรัพยากรทางการท่องเที่ยวที่มีการใช้อยู่ในภาวะกิจหลักคืออะไรและทำอะไรให้ภาวะกิจดำรงอยู่ได้ หน่วยวางแผนและปฏิบัติการ จะต้องมีการดำเนินการวางแผนในเรื่องการใช้ทรัพยากรและต้องมีความสามารถในการบริหารจัดการจะต้องมีการพิจารณาทั้งในเรื่องของโครงสร้างพื้นฐาน ความพร้อมของชุมชนท้องถิ่น ความพร้อมในการบริหารจัดการ ส่วนที่สองการบริการทางการท่องเที่ยว พิจารณาได้ 2 ส่วนคือ ส่วนของการกำกับดูแลคือภาครัฐและส่วนการดำเนินงานคือภาคเอกชน ส่วนที่สามคือ การตลาด จำเป็นต้องให้ความสำคัญในเรื่องของการจัดวางสินค้า วิธีการเสนอขายสินค้า เพราะการตลาดเป็นส่วนสำคัญในการชักจูงให้ผู้ซื้อหรือนักท่องเที่ยวมาซื้อสินค้า

สรวัฐ มาบุญญ (2547) วิจัยเรื่องการศึกษารูปแบบเส้นทางและความพร้อมของเกษตรกรในการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี จากผลการวิจัยนี้ปรากฏผลเป็นที่ประจักษ์ว่าอำเภอบ้านนาสารมีศักยภาพทางการท่องเที่ยว โดยเฉพาะการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ซึ่งคณะนักท่องเที่ยวทดลองมีความเห็นตรงกันว่ามีความศักยภาพสูงมากในทุก ๆ ด้าน ทั้งในด้านความน่าสนใจ ความสวยงาม ความสะดวกในการเข้าถึง และการมีสถานที่ท่องเที่ยวประกอบอื่น ๆ ในพื้นที่ที่หลากหลาย ทั้งที่เป็นสถานที่ท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติ ในเขตอุทยานแห่งชาติ สถานที่ท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมชุมชน บ้านนาสาร นอกจากเงาะและผลไม้เฉพาะฤดูกาลแล้ว ยังมีสวนส้มโชกุน และสวนสละคุณภาพดี ที่ให้ผลผลิตตลอดปี จึงทำให้การท่องเที่ยวดำเนินการได้ตลอดปีเช่นกัน เส้นทางและกิจกรรมการท่องเที่ยวในอำเภอบ้านนาสารมีหลากหลาย ซึ่งนักท่องเที่ยวสามารถเลือกเส้นทางและกิจกรรมการท่องเที่ยวได้ตามความสนใจ โดยการท่องเที่ยว 1 วัน (เข้าไป-เย็นกลับ) เป็นโปรแกรมที่มีความพร้อมมากที่สุด ส่วนโปรแกรมประเภทพักค้างแรมยังขาดความพร้อมด้านที่พักที่เหมาะสมในพื้นที่ แต่การวิจัยและถ่ายทอดเทคโนโลยีจะคงจะดำเนินการอย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างความพร้อมด้านการบริหาร และการให้บริการทางการท่องเที่ยวของชุมชนต่อไป

อร สีแพร (2543) วิจัยเรื่องลักษณะเฉพาะของเกษตรกรที่สนับสนุนโครงข่ายการท่องเที่ยว จังหวัดนครราชสีมาและพื้นที่ต่อเนื่อง วัดอุปประสงค์ในการวิจัยเพื่อจัดระบบการท่องเที่ยวเชิงเกษตรกรรมโดยการค้นหาลักษณะเฉพาะของเกษตรกรที่จะเป็นจุดดึงดูดและสนับสนุนโครงข่ายการท่องเที่ยวในพื้นที่จังหวัดนครราชสีมาและพื้นที่ต่อเนื่อง ได้แก่บางส่วนของจังหวัดสระบุรี บางส่วนของจังหวัดชัยภูมิ บางส่วนของจังหวัดขอนแก่น บางส่วนของจังหวัดบุรีรัมย์ จำนวน 45 อำเภอ 6 จังหวัด ใน 6 จังหวัด โดยการศึกษาองค์ประกอบของระบบการท่องเที่ยว รูปแบบ แนวคิดในการทำการเกษตรเพื่อกำหนดปัจจัยในการวิเคราะห์ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรกรรม ซึ่งประกอบด้วย 6 ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยด้านคุณค่า สภาพการเข้าถึง สิ่งอำนวยความสะดวก สภาพแวดล้อม ชีตจำกัดการท่องเที่ยว หลังจากนั้นนำไปจัดกลุ่มทางการเกษตรตามค่าศักยภาพและการกระจายตัวในพื้นที่

อุไรวรรณ เปี่ยมนิเวศน์ (2544) การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาหาแนวทางการจัดการที่เหมาะสม จัดทำคู่มือการจัดการ ศึกษาปัญหาและอุปสรรคของผู้ประกอบการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ในการจัดการด้านการสื่อความหมายและสิ่งอำนวยความสะดวก กลุ่มประชากรในการวิจัย คือนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรในอำเภอบ้านแพ้ว ผู้ปกครองแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรในอำเภอบ้านแพ้ว หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร การวิจัยครั้งนี้

นี้ได้ผสมผสานการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการใช้แนวคำถาม การสัมภาษณ์ สังเกตพฤติกรรม และศึกษาสภาพพื้นที่ และการรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้แบบสอบถาม โดยใช้คำร้อยละ ค่าเฉลี่ย และบรรยายผลข้อมูลผลการศึกษา พบว่าปัจจุบันอำเภอบ้านแพ้วไม่มีการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ผู้ที่เดินทางมาเที่ยวส่วนใหญ่เป็นกลุ่ม หมู่คณะ มีวัตถุประสงค์หลัก เพื่อการศึกษาหาความรู้ ดูงาน ผลความคาดหวังและความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวในการจัดการด้านสื่อความหมายและสิ่งอำนวยความสะดวก ผู้ประกอบการแหล่งท่องเที่ยวมีศักยภาพในการจัดการได้ระดับหนึ่ง สำหรับการจัดพื้นที่เป็นแหล่งเที่ยวเชิงเกษตร ควรมีสื่อความหมายประเภท เจ้าหน้าที่นำชมเอกสาร แผ่นพับ พื้นที่ทางการเกษตรที่สามารถเดินชมได้ สถานที่ติดต่อและมีการแสดงกิจกรรมการเกษตร ส่วนสิ่งที่อำนวยความสะดวก ได้แก่ ห้องน้ำ - ห้องสุขา น้ำดื่ม เส้นทางเที่ยวชมที่ปลอดภัย สะดวก และเจ้าหน้าที่อำนวยความสะดวก ซึ่งการจัดการแต่ละประเภทผู้ประกอบการแหล่งท่องเที่ยว ควรดำเนินการให้เหมาะสมกับพื้นที่การเกษตร เพื่อคงความเป็นธรรมชาติ และส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด

2.4 สรุป

จากแนวคิดและทฤษฎีและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องที่ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาสามารถนำแนวคิดและวรรณกรรมมาใช้ประกอบในการศึกษาวิจัยด้านการจัดการท่องเที่ยวทางการเกษตร สามารถใช้เป็นแนวทางในการเก็บรวบรวมข้อมูล การตอบคำถามวิจัย และตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัยต่าง ๆ เพื่อใช้ในการหารูปแบบ เส้นทางและกิจกรรมต่าง ๆ ในการท่องเที่ยวทางการเกษตร

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

3.1 บทนำ

ในการวิจัยเรื่อง “รูปแบบเส้นทาง กิจกรรม และการสื่อความหมาย การท่องเที่ยวเชิงเกษตร : กรณีศึกษา สวนสมุนไพร ตำบลคลองปราบ อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี ” คณะผู้วิจัยจะกล่าวถึงวิธีการศึกษา วิธีการรวบรวมข้อมูล ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา และการจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล ดังรายละเอียดต่อไปนี้

3.2 ระเบียบวิธีวิจัย

คณะผู้วิจัยขอเสนอระเบียบวิธีวิจัย โดยอธิบายรายละเอียดจำแนกตามคำถามวิจัยดังต่อไปนี้

คำถามวิจัยข้อที่ 1 ข้อมูลสมุนไพรที่มีอยู่ในหมู่ 5 ตำบลคลองปราบมีกี่ประเภท สรรพคุณ ถิ่นกำเนิดและการเพาะปลูกมีอะไรบ้าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. สมุนไพรใน หมู่ 5 ต. คลองปราบ อ.บ้านนาสาร จ.สุราษฎร์ธานี
2. พื้นที่ท่องเที่ยวสวนสมุนไพร (ศูนย์การเรียนรู้สมุนไพรดอยสลิต) หมู่ 5 ต.คลองปราบ อ.บ้านนาสาร จ.สุราษฎร์ธานี
3. ผู้ประกอบการทางการเกษตร เจ้าของสวนสมุนไพรและสมาชิก (ศูนย์การเรียนรู้สมุนไพรดอยสลิต)
4. ทรัพยากรการท่องเที่ยวในบริเวณใกล้เคียงที่สามารถจัดทำเป็นเส้นทางท่องเที่ยวเชื่อมโยง

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. แบบสำรวจพื้นที่สวนสมุนไพร
2. แบบสัมภาษณ์
3. การประชุมระดมความคิดเห็น
4. แบบสอบถามเชิงลึกนักท่องเที่ยว

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) โดยมีกระบวนการหลัก 3 ประการดังนี้

1. การเก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ โดยการรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่ม และนำข้อมูลที่รวบรวมได้เกี่ยวกับสมุนไพรตำบลคลองปราบ อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี ข้อมูลเอกสารเกี่ยวกับชุมชน ข้อมูลเกี่ยวกับสมุนไพรที่มีอยู่ในพื้นที่ ข้อมูลพื้นฐานความเป็นมาของสวนสมุนไพร ลักษณะการดำเนินงาน โครงสร้างการบริหาร การจัดการ การดำเนินงานการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

2. แบบสำรวจพื้นที่สวนสมุนไพร

3. การจัดประชุมเพื่อระดมความคิด และสอบถามความเห็น กับผู้เชี่ยวชาญทางวิชาการ บริษัทนำเที่ยว ชุมชนในพื้นที่ เพื่อหารูปแบบเส้นทาง กิจกรรม และสื่อความหมายการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของสวนสมุนไพร

4. แบบสอบถามเชิงลึกสำหรับนักท่องเที่ยว และผู้ประกอบการทางการเกษตรเพื่อค้นหาเส้นทางเชื่อมโยงสวนสมุนไพร

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากผู้ให้ข้อมูลจะมีการเปรียบเทียบเรื่องเล่าของหลาย ๆ คน หลาย ๆ ฝ่าย และใช้ข้อมูลเหล่านั้นมาตรวจสอบโดยการให้เจ้าของข้อมูลตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล ก่อนนำเสนอ และใช้วิธีการนำเสนอข้อมูลเบื้องต้นอย่างละเอียดด้วยวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณลักษณะ โดยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และนำเสนอด้วยการพรรณนาปรากฏการณ์ที่ศึกษาอย่างละเอียดทุกแง่มุม ทั้งข้อมูลด้านกายภาพ สังคมและวัฒนธรรม เพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจและมองเห็นภาพบริบทและรูปแบบการจัดการได้ชัดเจนอีกทั้งยังเข้าใจกระบวนการของชาวบ้าน และภาคีอื่น ๆ จะเข้ามามีส่วนร่วมในการหารูปแบบการท่องเที่ยวร่วมกับชุมชน

คำถามวิจัยข้อที่ 2 บริเวณที่มีความพร้อมเป็นจุดแวะชมในสวนสมุนไพร มีที่ใดบ้าง และมีลักษณะเช่นใด

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. สวนสมุนไพรใน หมู่ 5 ต. คลองปราบ อ.บ้านนาสาร จ.สุราษฎร์ธานี
2. พื้นที่ท่องเที่ยวสวนสมุนไพร (ศูนย์การเรียนรู้สวนพฤกษศาสตร์) หมู่ 5 ต.คลองปราบ อ.บ้านนาสาร จ.สุราษฎร์ธานี
3. ผู้ประกอบการทางการเกษตร เจ้าของสวนสมุนไพรและสมาชิก (ศูนย์การเรียนรู้สวนพฤกษศาสตร์)
4. ทรัพยากรการท่องเที่ยวในบริเวณใกล้เคียงที่สามารถจัดทำเป็นเส้นทางท่องเที่ยวเชื่อมโยง

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

5. แบบสำรวจพื้นที่สวนสมุนไพร
6. แบบสัมภาษณ์
7. การประชุมระดมความคิดเห็น
8. แบบสอบถามเชิงลึกนักท่องเที่ยว

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม(Participatory Action Research) โดยมีกระบวนการหลัก 3 ประการดังนี้

1. การเก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ โดยการรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่ม และนำข้อมูลที่รวบรวมได้เกี่ยวกับจุดแวะพักในสวนสมุนไพร ตำบลคลองปราบ อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี ข้อมูลเอกสารเกี่ยวกับชุมชน ข้อมูลเกี่ยวกับสวนสมุนไพรที่มีอยู่ในพื้นที่ ข้อมูลพื้นฐานความเป็นมาของสวนสมุนไพร ลักษณะการดำเนินงาน โครงสร้างการบริหาร การจัดการ การดำเนินงานการท่องเที่ยวเชิงเกษตร
2. แบบสำรวจพื้นที่สวนสมุนไพร
3. การจัดประชุมเพื่อระดมความคิดเห็น และสอบถามความเห็น กับผู้เชี่ยวชาญทางวิชาการ บริษัทนำเที่ยว ชุมชนในพื้นที่ เพื่อหารูปแบบเส้นทาง กิจกรรม และสื่อความหมายการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของสวนสมุนไพร

4. แบบสอบถามเชิงลึกสำหรับนักท่องเที่ยว และผู้ประกอบการทางการเกษตรเพื่อค้นหาเส้นทางเชื่อมโยงสวนสมุนไพร

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากผู้ให้ข้อมูลจะมีการเปรียบเทียบเรื่องเล่าของหลาย ๆ คน หลาย ๆ ฝ่าย และใช้ข้อมูลเหล่านั้นมาตรวจสอบโดยการให้เจ้าของข้อมูลตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลก่อนนำเสนอ และใช้วิธีการนำเสนอข้อมูลเบื้องต้นอย่างละเอียดด้วยวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณลักษณะ โดยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และนำเสนอด้วยการพรรณนาปรากฏการณ์ที่ศึกษาอย่างละเอียดทุกแง่มุม ทั้งข้อมูลด้านกายภาพ สังคมและวัฒนธรรม เพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจและมองเห็นภาพบริบทและรูปแบบการจัดการได้ชัดเจนอีกทั้งยังเข้าใจกระบวนการของชาวบ้าน และภาคีอื่น ๆ จะเข้ามามีส่วนร่วมในการหารูปแบบการท่องเที่ยวร่วมกับชุมชน

คำถามวิจัยข้อที่ 3 เส้นทางเดินเท้าภายในสวนสมุนไพรมีกี่เส้นทาง มีลักษณะอย่างไร

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. สวนสมุนไพรใน หมู่ 5 ต. คลองปราบ อ.บ้านนาสาร จ.สุราษฎร์ธานี
2. พื้นที่ท่องเที่ยวสวนสมุนไพร (ศูนย์การเรียนรู้สวนพฤกษศาสตร์) หมู่ 5 ต. คลองปราบ อ.บ้านนาสาร จ.สุราษฎร์ธานี
3. ผู้ประกอบการทางการเกษตร เจ้าของสวนสมุนไพรและสมาชิก (ศูนย์การเรียนรู้สวนพฤกษศาสตร์)
4. ทรัพยากรการท่องเที่ยวในบริเวณใกล้เคียงที่สามารถจัดทำเป็นเส้นทางทางการเชื่อมโยง

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. แบบสำรวจพื้นที่สวนสมุนไพร
2. แบบสัมภาษณ์
3. การประชุมระดมความคิดเห็น
4. แบบสอบถามเชิงลึกนักท่องเที่ยว

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) โดยมีกระบวนการหลัก 3 ประการดังนี้

1. การเก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ โดยการรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่ม และนำข้อมูลที่รวบรวมได้เกี่ยวกับเส้นทางเดินเท้าในสวนสมุนไพรตำบลคลองปราบ อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี ข้อมูลเอกสารเกี่ยวกับชุมชน ข้อมูลเกี่ยวกับบริเวณจุดแวะพักต่าง ๆ ในสวนสมุนไพรที่มีอยู่ในพื้นที่ ข้อมูลพื้นฐานความเป็นมาของสวนสมุนไพร ลักษณะการดำเนินงาน โครงสร้างการบริหาร การจัดการ การดำเนินงานการท่องเที่ยวเชิงเกษตร
2. แบบสำรวจพื้นที่สวนสมุนไพร
3. การจัดประชุมเพื่อระดมความคิด และสอบถามความเห็น กับผู้เชี่ยวชาญทางวิชาการ บริษัทนำเที่ยว ชุมชนในพื้นที่ เพื่อหารูปแบบเส้นทาง กิจกรรม และสื่อความหมายการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของสวนสมุนไพร
4. แบบสอบถามเชิงลึกสำหรับนักท่องเที่ยว และผู้ประกอบการทางการเกษตรเพื่อค้นหาเส้นทางเชื่อมโยงสวนสมุนไพร

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากผู้ให้ข้อมูลจะมีการเปรียบเทียบเรื่องเล่าของหลาย ๆ คน หลาย ๆ ฝ่าย และใช้ข้อมูลเหล่านั้นมาตรวจสอบโดยการให้เจ้าของข้อมูลตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล ก่อนนำเสนอ และใช้วิธีการนำเสนอข้อมูลเบื้องต้นอย่างละเอียดด้วยวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณลักษณะ โดยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และนำเสนอด้วยการพรรณนาปรากฏการณ์ที่ศึกษาอย่างละเอียดทุกแง่มุม ทั้งข้อมูลด้านกายภาพ สังคมและวัฒนธรรม เพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจและมองเห็นภาพบริบทและรูปแบบการจัดการได้ชัดเจนอีกทั้งยังเข้าใจกระบวนการของชาวบ้าน และภาคีอื่น ๆ จะเข้ามามีส่วนร่วมในการหารูปแบบการท่องเที่ยวร่วมกับชุมชน

คำถามวิจัยข้อที่ 4 ทรัพยากรการท่องเที่ยวในบริเวณใกล้เคียงที่สามารถจัดทำเป็นเส้นทาง การเชื่อมโยงมีอะไรบ้าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ผู้ประกอบการท่องเที่ยวที่เป็นเส้นทางเชื่อมต่อ เจ้าของสวนสมุนไพรและสมาชิก (ศูนย์การเรียนรู้สมุนไพรดอยสภิต) เจ้าของสวนสละอาทิพย์ เจ้าหน้าที่ประจำแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นเส้นทางเชื่อมต่อ (อุทยานถ้ำผามั่น)

4. ทรัพยากรการท่องเที่ยวในบริเวณใกล้เคียงที่สามารถจัดทำเป็นเส้นทางทางการเชื่อมโยง

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. แบบสัมภาษณ์
2. การประชุมระดมความคิดเห็น
3. แบบสอบถามเชิงลึกกับนักท่องเที่ยว

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม(Participatory Action Research) โดยมีกระบวนการหลัก 3 ประการดังนี้

1. การเก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ โดยการรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่ม และนำข้อมูลที่รวบรวมได้เกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวตำบลคลองปราบ อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี ข้อมูลเอกสารเกี่ยวกับชุมชน ข้อมูล ลักษณะการดำเนินงาน การจัดการ การดำเนินงานการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

3. การจัดประชุมเพื่อระดมความคิดเห็น และสอบถามความเห็น กับผู้เชี่ยวชาญทางวิชาการ บริษัทนำเที่ยว ชุมชนในพื้นที่ เพื่อหารูปแบบเส้นทาง กิจกรรม และสื่อความหมายการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของสวนสมุนไพร

4. แบบสอบถามเชิงลึกสำหรับนักท่องเที่ยว และผู้ประกอบการทางการเกษตรและสถานที่ท่องเที่ยวบริเวณใกล้เคียงเพื่อค้นหาเส้นทางเชื่อมโยงสวนสมุนไพร

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากผู้ให้ข้อมูลจะมีการเปรียบเทียบเรื่องเล่าของหลาย ๆ คน หลาย ๆ ฝ่าย และใช้ข้อมูลเหล่านั้นมาตรวจสอบโดยการให้เจ้าของข้อมูลตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลก่อนนำเสนอ และใช้วิธีการนำเสนอข้อมูลเบื้องต้นอย่างละเอียดด้วยวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณลักษณะ โดยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และนำเสนอด้วยการพรรณนาปรากฏการณ์ที่ศึกษาอย่างละเอียดทุกแง่มุม ทั้งข้อมูลด้านกายภาพ สังคมและวัฒนธรรม เพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจและมองเห็นภาพบริบทและรูปแบบการจัดการได้ชัดเจนอีกทั้งยังเข้าใจกระบวนการของชาวบ้าน และภาคีอื่น ๆ จะเข้ามามีส่วนร่วมในการหารูปแบบการท่องเที่ยวร่วมกับชุมชน

คำถามวิจัยข้อที่ 5 เส้นทางเชื่อมโยงสวนสมุนไพรมีกี่เส้นทาง มีลักษณะอย่างไร

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ผู้ประกอบการท่องเที่ยวที่เป็นเส้นทางเชื่อมต่อ เจ้าของสวนสมุนไพรและสมาชิก (ศูนย์การเรียนรู้สวนไพรดอยสถิต) เจ้าของสวนสละอาทิพย์ เจ้าหน้าที่ประจำแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นเส้นทางเชื่อมต่อ (อุทยานถ้ำขมิ้น)

4. ทรัพยากรการท่องเที่ยวในบริเวณใกล้เคียงที่สามารถจัดทำเป็นเส้นทางเชื่อมโยง

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

4. แบบสัมภาษณ์
5. การประชุมระดมความคิดเห็น
6. แบบสอบถามเชิงลึกนักท่องเที่ยว

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) โดยมีกระบวนการหลัก 3 ประการดังนี้

1. การเก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ โดยการรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่ม และนำข้อมูลที่รวบรวมได้เกี่ยวกับจำนวนเส้นทางเชื่อมโยงของแหล่งท่องเที่ยวในตำบลคลองปราบ อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี ข้อมูลเอกสารเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวเชื่อมโยง

3. การจัดประชุมเพื่อระดมความคิด และสอบถามความเห็น กับผู้เชี่ยวชาญทางวิชาการ บริษัทนำเที่ยว ชุมชนในพื้นที่ เพื่อหารูปแบบเส้นทาง กิจกรรม และสื่อความหมายการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของสวนสมุนไพร

4. แบบสอบถามเชิงลึกสำหรับนักท่องเที่ยว และผู้ประกอบการทางการเกษตรและสถานที่ท่องเที่ยวบริเวณใกล้เคียงเพื่อค้นหาเส้นทางเชื่อมโยงสวนสมุนไพร

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากผู้ให้ข้อมูลจะมีการเปรียบเทียบเรื่องเล่าของหลาย ๆ คน หลาย ๆ ฝ่าย และใช้ข้อมูลเหล่านั้นมาตรวจสอบโดยการให้เจ้าของข้อมูลตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล ก่อนนำเสนอ และใช้วิธีการนำเสนอข้อมูลเบื้องต้นอย่างละเอียดด้วยวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณลักษณะ โดยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และนำเสนอด้วยการพรรณนาปรากฏการณ์ที่ศึกษาอย่างละเอียดทุกแง่มุม ทั้งข้อมูลด้านกายภาพ สังคมและวัฒนธรรม เพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจและมองเห็นภาพบริบทและรูปแบบการจัดการได้ชัดเจนอีกทั้งยังเข้าใจกระบวนการของชาวบ้าน และภาคีอื่น ๆ จะเข้ามามีส่วนร่วมในการหารูปแบบการท่องเที่ยวร่วมกับชุมชน

คำถามวิจัยข้อที่ 6 กิจกรรมที่เหมาะสมกับนักท่องเที่ยวและเจ้าของพื้นที่มีอะไรบ้าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ผู้ประกอบการทางการเกษตร เจ้าของสวนสมุนไพรและสมาชิก (ศูนย์การเรียนรู้สวนสมุนไพรดอยสิดิต)
2. นักท่องเที่ยวชาวไทย และบริษัทนำเที่ยว เพื่อหารูปแบบกิจกรรมที่เหมาะสมกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในสวนสมุนไพร
3. หน่วยงานราชการที่สนับสนุน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บข้อมูลตลอดระยะเวลาที่ศึกษา เพื่อศึกษาความคิดเห็น การปฏิบัติ เกี่ยวกับการหารูปแบบการท่องเที่ยวเชิงเกษตร วิธีการที่ใช้ประกอบด้วยการจัดเวทีประชาคมและกิจกรรมกลุ่ม และการสังเกตแบบมีส่วนร่วม โดยมีรายละเอียดการดำเนินงาน ดังนี้คือ

1. การจัดเวทีประชาคมร่วมกับชุมชนและกิจกรรมกลุ่ม การจัดเวทีร่วมกับชุมชน ต้องการให้ชุมชนมีความรู้สึกเป็นเจ้าของ และเข้าร่วมกระบวนการวิจัย เพื่อนำไปสู่การเรียนรู้จาก

กระบวนการวิจัย นักวิจัยจึงมีบทบาทเป็นทั้งนักวิจัยเพื่อหาความรู้จากการวิจัย และเป็นวิทยากรกระบวนการ จัดการเรียนรู้ให้เกิดแก่ชุมชน การดำเนินงานจึงประยุกต์หลักการทำงานแบบมีส่วนร่วม และกระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่นเข้าด้วยกัน

2. เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามกับนักท่องเที่ยวชาวไทย 400 ชุด และบริษัทนำเที่ยว เพื่อหารูปแบบกิจกรรมที่เหมาะสมกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในสวนสมุนไพร

3. การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) การสังเกตแบบมีส่วนร่วมคือการที่ผู้สังเกตเข้าไปใช้ชีวิตร่วมกับกลุ่มที่ศึกษา มีการร่วมกิจกรรมและพยายามให้คนในชุมชนนั้นยอมรับโดยการฝังตัวอยู่ในชุมชนนั้นเป็นเวลานาน เพื่อเรียนรู้วิถีชีวิตชุมชน และกิจกรรมต่าง ๆ ของคนในสังคมนั้น ๆ

4. การศึกษาเอกสาร ใช้ข้อมูลเอกสารเกี่ยวกับชุมชน เป็นข้อมูลพื้นฐานที่สำคัญที่บอกเกี่ยวกับการดำเนินงาน นโยบายที่เกี่ยวข้อง เป็นการตรวจสอบข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์และสนทนากลุ่มในประเด็นที่ศึกษา และเป็นข้อมูลเพื่อสนับสนุนการอธิบายบริบทวัฒนธรรมองค์กร โครงสร้างการบริหาร การจัดการบริหาร การดำเนินงานการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากผู้ให้ข้อมูลจะมีการเปรียบเทียบเรื่องเล่าของหลาย ๆ คน หลาย ๆ ฝ่าย และใช้ข้อมูลเหล่านั้นมาตรวจสอบโดยการให้เจ้าของข้อมูลตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลก่อนนำเสนอ และใช้วิธีการนำเสนอข้อมูลเบื้องต้นอย่างละเอียดด้วยวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณลักษณะ โดยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และนำเสนอด้วยการพรรณนาปรากฏการณ์ที่ศึกษาอย่างละเอียดทุกแง่มุม ทั้งข้อมูลด้านกายภาพ สังคมและวัฒนธรรม เพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจและมองเห็นภาพบริบทและรูปแบบการจัดการได้ชัดเจนอีกทั้งยังเข้าใจกระบวนการของชาวบ้าน และภาคีอื่น ๆ จะเข้ามามีส่วนร่วมในการหารูปแบบการท่องเที่ยวร่วมกับชุมชน

2. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณใช้สถิติเบื้องต้นในการวิจัย ดังนี้

- ป้อนข้อมูลลงในโปรแกรม ผู้วิจัยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS Version 10.00

- 1) ข้อมูลพื้นฐานของหน่วยงานและผู้ให้ข้อมูล ใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ร้อยละ และค่าเฉลี่ย
- 2) ข้อมูลสภาพ ผลและปัญหาของการใช้ระบบ ใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ร้อยละ และค่าเฉลี่ย

- การหาค่าเฉลี่ย ยึดถือการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ซึ่ง ชูศรี วงศ์รัตน์ (2527 : 85) ได้เสนอดังนี้

1.21 – 5.00	หมายถึง	มากที่สุด
3.41 – 4.20	หมายถึง	มาก
1.61 – 3.40	หมายถึง	ปานกลาง
1.81 – 2.60	หมายถึง	น้อย
1.00 – 1.80	หมายถึง	น้อยที่สุด

คำถามวิจัยข้อที่ 7 การสื่อความหมายที่เหมาะสมกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตรภายในสวนสมุนไพรมีรูปแบบและลักษณะอย่างไร

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

4. ผู้ประกอบการทางการเกษตร เจ้าของสวนสมุนไพรและสมาชิก (ศูนย์การเรียนรู้สวนไพรดอยสัถิต)
5. นักท่องเที่ยวชาวไทย และบริษัทนำเที่ยว เพื่อหารูปแบบกิจกรรมที่เหมาะสมกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในสวนสมุนไพร
6. หน่วยงานราชการที่สนับสนุน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บข้อมูลตลอดระยะเวลาที่ศึกษา เพื่อศึกษาความคิดเห็น การปฏิบัติ เกี่ยวกับการหารูปแบบการท่องเที่ยวเชิงเกษตร วิธีการที่ใช้ประกอบด้วยการจัดเวทีประชาคมและกิจกรรมกลุ่ม และการสังเกตแบบมีส่วนร่วม โดยมีรายละเอียดการดำเนินงาน ดังนี้คือ

1. การจัดเวทีประชาคมร่วมกับชุมชนและกิจกรรมกลุ่ม การจัดเวทีร่วมกับชุมชน ต้องการให้ชุมชนมีความรู้สึกเป็นเจ้าของ และเข้าร่วมกระบวนการวิจัย เพื่อนำไปสู่การเรียนรู้จากกระบวนการวิจัย นักวิจัยจึงมีบทบาทเป็นทั้งนักวิจัยเพื่อหาความรู้จากการวิจัย และเป็นวิทยากรกระบวนการ จัดการเรียนรู้ให้เกิดแก่ชุมชน การดำเนินงานจึงประยุกต์หลักการทำงานแบบมีส่วนร่วมและกระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่นเข้าด้วยกัน
2. เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามกับนักท่องเที่ยวชาวไทย 400 ชุด และบริษัทนำเที่ยว เพื่อหารูปแบบกิจกรรมที่เหมาะสมกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในสวนสมุนไพร
3. การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) การสังเกตแบบมีส่วนร่วมคือการที่ผู้สังเกตเข้าไปใช้ชีวิตร่วมกับกลุ่มที่ศึกษา มีการร่วมกิจกรรมและพยายามให้คนในชุมชนนั้นยอมรับ

โดยการฝังตัวอยู่ในชุมชนนั้นเป็นเวลานาน เพื่อเรียนรู้วิถีชีวิตชุมชน และกิจกรรมต่าง ๆ ของคนในสังคมนั้น ๆ

4. การศึกษาเอกสาร ใช้ข้อมูลเอกสารเกี่ยวกับชุมชน เป็นข้อมูลพื้นฐานที่สำคัญที่บอกเกี่ยวกับการดำเนินงาน นโยบายที่เกี่ยวข้อง เป็นการตรวจสอบข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์และสนทนากลุ่มในประเด็นที่ศึกษา และเป็นข้อมูลเพื่อสนับสนุนการอธิบายบริบทวัฒนธรรมองค์กร โครงสร้างการบริหาร การจัดการบริหาร การดำเนินงานการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากผู้ให้ข้อมูลจะมีการเปรียบเทียบเรื่องเล่าของหลาย ๆ คน หลาย ๆ ฝ่าย และใช้ข้อมูลเหล่านั้นมาตรวจสอบโดยการให้เจ้าของข้อมูลตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลก่อนนำเสนอ และใช้วิธีการนำเสนอข้อมูลเบื้องต้นอย่างละเอียดด้วยวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณลักษณะ โดยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และนำเสนอด้วยการพรรณนาปรากฏการณ์ที่ศึกษาอย่างละเอียดทุกแง่มุม ทั้งข้อมูลด้านกายภาพ สังคมและวัฒนธรรม เพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจและมองเห็นภาพบริบทและรูปแบบการจัดการได้ชัดเจนอีกทั้งยังเข้าใจกระบวนการของชาวบ้าน และภาคีอื่น ๆ จะเข้ามามีส่วนร่วมในการหารูปแบบการท่องเที่ยวร่วมกับชุมชน

2. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณใช้สถิติเบื้องต้นในการวิจัย ดังนี้

- ป้อนข้อมูลลงในโปรแกรม ผู้วิจัยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS Version 10.00

3) ข้อมูลพื้นฐานของหน่วยงานและผู้ให้ข้อมูล ใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ร้อยละ และค่าเฉลี่ย

4) ข้อมูลสภาพ ผลและปัญหาของการใช้ระบบ ใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ร้อยละ และค่าเฉลี่ย

- การหาค่าเฉลี่ย ยึดถือการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ซึ่ง ชูศรี วงศ์รัตน์ (2527 : 85) ได้เสนอดังนี้

4.21 - 5.00	หมายถึง	มากที่สุด
3.41 - 4.20	หมายถึง	มาก
2.61 - 3.40	หมายถึง	ปานกลาง
1.81 - 2.60	หมายถึง	น้อย
1.00 - 1.80	หมายถึง	น้อยที่สุด

3.3 สรุป

ในการดำเนินการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วยคำถามวิจัยทั้งสิ้น 7 คำถาม ซึ่งสามารถตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่ทางผู้ดำเนินการวิจัยได้ทำการกำหนดไว้ทั้งสิ้น 4 ข้อ คำถามวิจัยแต่ละคำถามจะใช้วิธีในการเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูลที่เหมือนกันและแตกต่างกันตามคำตอบที่ได้แต่ละคำถามซึ่งคำถามวิจัยในข้อที่ 1- 5 เป็นลักษณะคำถามวิจัยเชิงคุณภาพวิธีในการเก็บข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อให้ได้คำตอบของคำถามเป็นลักษณะของการพรรณนาและการอธิบายสำหรับคำถามวิจัยข้อที่ 6 – 7 เป็นคำถามที่ต้องการคำตอบจากนักทอ่งเทียวดังนั้นในการเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูลจึงเป็นการใช้ข้อมูลเชิงปริมาณและนำข้อมูลที่ได้จากการสำรวจมาพรรณนา ซึ่งทำให้ผู้วิจัยได้ข้อมูลในการวิจัยในครั้งนี้เพื่อใช้ประโยชน์ในการกำหนด รูปแบบเส้นทางการกิจกรรม และการสื่อความหมาย การท่องเที่ยวเชิงเกษตร : กรณีศึกษา สวนสมุนไพร ตำบลคลองปราบ อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานีในครั้งนี้

บทที่ 4

ผลการศึกษา และการอภิปรายผล

4.1 บทนำ

จากการศึกษาข้อมูลด้านการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ในตำบลคลองปราบ อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี กรณีศึกษาสวนสมุนไพร ตำบลคลองปราบ เพื่อหารูปแบบเส้นทางกิจกรรม และการสื่อความหมาย การท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยมีการตั้งคำถาม 7 คำถาม เพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัย 4 ประการ โดยมีการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่ยั่งยืนต่อไป โดยผู้วิจัยจะนำเสนอผลการศึกษาโดยการตอบคำถามวิจัยแต่ละคำถามสำหรับการวิจัยในครั้งนี้ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

4.2 ผลการศึกษา

คำถามวิจัยข้อที่ 1 ข้อมูลสมุนไพรที่มีอยู่ในหมู่ 5 ตำบลคลองปราบมีกี่ประเภท สรรพคุณ ถิ่นกำเนิดและการเพาะปลูกมีอะไรบ้าง

จากคำถามวิจัยข้อที่ 1 ข้อมูลสมุนไพรที่มีอยู่ในหมู่ 5 ตำบลคลองปราบมีกี่ประเภท มีสรรพคุณ ถิ่นกำเนิดและการเพาะปลูกเป็นอย่างไรนั้นเป็นคำถามวิจัยที่ตั้งขึ้นเพื่อตอบวัตถุประสงค์ในการวิจัยครั้งนี้เพื่อให้ทราบข้อมูลและเพื่อเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลของสมุนไพรที่มีอยู่ในหมู่ 5 ตำบลคลองปราบ เพื่อจะเป็นการเอื้อต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรสำหรับสวนสมุนไพรต่อไป ในการเก็บรวบรวมข้อมูลสมุนไพรในตำบลคลองปราบและสมุนไพรที่มีอยู่ในสวนสมุนไพรนั้น

ขั้นตอนที่ 1 ผู้วิจัยทำการศึกษาข้อมูลสมุนไพรจากเอกสาร และข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต สารานุกรมสมุนไพรไทย

ขั้นตอนที่ 2 ผู้วิจัยได้ทำการลงสำรวจพื้นที่สวนสมุนไพร โดยลงสำรวจพร้อมกับผู้เชี่ยวชาญด้านสมุนไพร คือ นายสถิตย์ มีศรี เจ้าของสวนสมุนไพรซึ่งมีความรู้ในเรื่องของสมุนไพร และวิธีการในการใช้สมุนไพรเป็นอย่างดี แต่ในการลงสำรวจพื้นที่ในครั้งแรก ๆ เนื่องจากสวนสมุนไพรมีบริเวณกว้าง ประมาณ 30 ไร่จึงทำให้ได้ข้อมูลสมุนไพรในพื้นที่ไม่ครบถ้วน จึงมีการลงสำรวจพื้นที่พร้อมกับผู้เชี่ยวชาญอีกจำนวนหลายครั้ง

ขั้นตอนที่ 3 มีการจัดประชุมระดมความคิดเห็น และสอบถามข้อมูลจากกลุ่มสมาชิก เนื่องจากสวนสมุนไพรแห่งนี้เป็นโครงการ หนึ่งตำบลหนึ่งฟาร์ม จึงประกอบด้วยสมาชิกจำนวน

ประมาณ 30 คน ซึ่งในการประชุมระดมความคิดในครั้งนี้ทำให้ได้ข้อมูลของสมุนไพรเพิ่มเติมจนครบจำนวนที่มีอยู่ในสวนสมุนไพร และในการประชุมระดมความคิดในครั้งนี้ นอกจากกลุ่มสมาชิกและผู้ที่เคยเข้ามาใช้บริการในสวนสมุนไพรแล้ว หน่วยงานราชการซึ่งให้การสนับสนุนได้เข้าร่วมประชุมในครั้งนี้ด้วย ประกอบด้วย ท่านนายอำเภอ อำเภอบ้านนาสาร ปลัดอาวุโส และพัฒนากรอำเภอ จึงทำให้นอกจากจะได้ข้อมูลเกี่ยวกับสมุนไพรในสวนสมุนไพรแห่งนี้แล้ว ยังได้ข้อมูลเกี่ยวกับเส้นทางเดินเท้า รวมถึงจุดแวะชมภายในสวนสมุนไพร ซึ่งผู้วิจัยจะอธิบายเพิ่มเติมสำหรับในคำถามวิจัยข้อที่ 2 และ 3 ต่อไป

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูลสมุนไพรทำให้ทราบว่าภายในสวนสมุนไพรแห่งนี้มีการจัดแยกประเภทของพืชที่อยู่ในสวนนอกจากพืชสมุนไพรแล้ว ยังประกอบไปด้วยพืชชนิดอื่น ๆ มีรายการดังต่อไปนี้

ไม้ใช้สอยพืชเศรษฐกิจ และสมุนไพร โดยรวมจำนวน 212 ชนิด โดยจำแนกดังนี้

1. ไม้ใกล้จะสูญพันธุ์โดยรวมจำนวน 53 ชนิด
2. พืชสมุนไพรโดยรวมจำนวน 159 ชนิด

1. ไม้ใกล้จะสูญพันธุ์โดยรวมจำนวน 53 ชนิด

จากการลงสำรวจพื้นที่ภายในสวนสมุนไพรมีไม้ใกล้สูญพันธุ์อยู่ด้วยกัน 53 ชนิด ซึ่งไม้ใกล้สูญพันธุ์นี้หมายความว่า ไม้ยืนต้นที่ใกล้จะสูญพันธุ์เฉพาะในพื้นที่ตำบลคลองปราบ เนื่องจากชาวบ้านได้นำไปใช้สอยจนเกือบหมด รวมทั้งชาวบ้านยังเปลี่ยนอาชีพจึงมีการตัดต้นไม้เพื่อไปทำอาชีพอื่น เช่น การปลูกยาง ปลูกปาล์ม จึงทำให้ไม้ดังกล่าวใกล้สูญพันธุ์

ตารางที่ 4.1 แสดงรายชื่อไม้ใกล้จะสูญพันธุ์

ลำดับ	ชื่อพืช	ลำดับ	ชื่อพืช	ลำดับ	ชื่อพืช
1	ไม้ตะเคียนทอง	8	ไม้รักป่า	15	ไม้ยาง
2	ไม้ไผ่หนาม	9	ไม้แคยอดดำ	16	ไม้สุเหรีญนก
3	ไม้อินทนิล	10	ไม้กฤษณา	17	ไม้เงาะป่า
4	ไม้กระเทอมขี้หมูเขา	11	ไม้ทัง	18	ไม้ไผ่เกียบ
5	ไม้ขนุนไหน	12	ไม้มะไฟป่า	19	ไม้ลำแพน
6	ไม้จำปาทอง	13	ไม้เลื้อยควาย	20	ไม้ไผ่
7	ไม้สุเหรีญทอง	14	ไม้ยอป่า	21	ไม้ปอจง

ลำดับ	ชื่อพืช	ลำดับ	ชื่อพืช	ลำดับ	ชื่อพืช
22	ไม้ขุนปาน	33	ไม้พยอม	44	ไม้กอ
23	ไม้แหวง	34	ไม้พลับ	45	ไม้พรายวน
24	ไม้เทพขาวโร	35	ไม้จิกภูเขา	46	ไม้ฝามห้อม
25	ไม้กระดังงาต้น	36	ไม้จิกนม	47	ไม้ตาลเผลอ
26	ไม้ส่าย	37	ไม้กะพงศ์ทอง	48	ไม้กระท้อนป่า
27	ไม้ยอ	38	ไม้มะหาด	49	ไม้ดง
28	ไม้กำไล	39	ไม้วาทิน	50	ไม้เอาะ
29	ไม้มะไฟกา	40	ไม้ชะเมา	51	ไม้ชี้หนอน
30	ไม้จำกืด	41	ไม้ตะเคียนหมี่	52	ไม้ยางทะเล
31	ไม้จำปานุก	42	ไม้ตีปลี	53	ไม้ส้มโก
32	ไม้ตะแบก	43	ไม้ค้ำงเต็น		

2. พืชสมุนไพรโดยรวมจำนวน

159 ชนิด

จากการลงสำรวจพื้นที่ภายในสวนสมุนไพรแห่งนี้พบพืชสมุนไพรในสวนทั้งสิ้น 159 ชนิดซึ่งเป็นพืชสมุนไพรที่มีอยู่ในตำบลคลองปราบ พืชสมุนไพรคือ พืชที่ใช้ทำเป็นเครื่องยา ซึ่งยังไม่ได้มีการผสมปรุง หรือแปรรูป สำหรับการจะนำมาใช้นั้น อาจมีการดัดแปลง ระบุลักษณะของสมุนไพรให้ใช้ได้สะดวกขึ้น เช่น การนำมาหั่นให้มีขนาดเล็กกลึง หรือนำไปตากแห้งและนำมาบดเป็นผง นับตั้งแต่สมัยอดีตเป็นที่ทราบกันอยู่แล้วว่า พืชสมุนไพรมีคุณค่าทางยามากมาย ซึ่งคุณค่าของสมุนไพรแต่ละชนิดนั้นหรือพืชแต่ละชนิดนั้นมีสารที่เป็นตัวยาด้วยกันทั้งสิ้นเพียงแต่ว่าพืชชนิดไหนจะมีคุณค่าทางยามากน้อยกว่ากันเท่านั้น

ตารางที่ 4.2 แสดงรายชื่อพืชสมุนไพรโดยรวม

ลำดับ	ชื่อสมุนไพร	ประเภท	ลำดับ	ชื่อสมุนไพร	ประเภท
1	กระชาย	กอ	6	กระตือรือร้น	ต้น
2	กระชายดำ	กอ	7	กระเทียม	กอ
3	กระดอม	เถา	8	กระเทียมแดง	กอ
4	กระดังงาต้น	ต้น	9	กระเทียมแดงดอกยาว	กอ
5	กระตือรือร้น	ต้น	10	กระพรวิน	ต้น

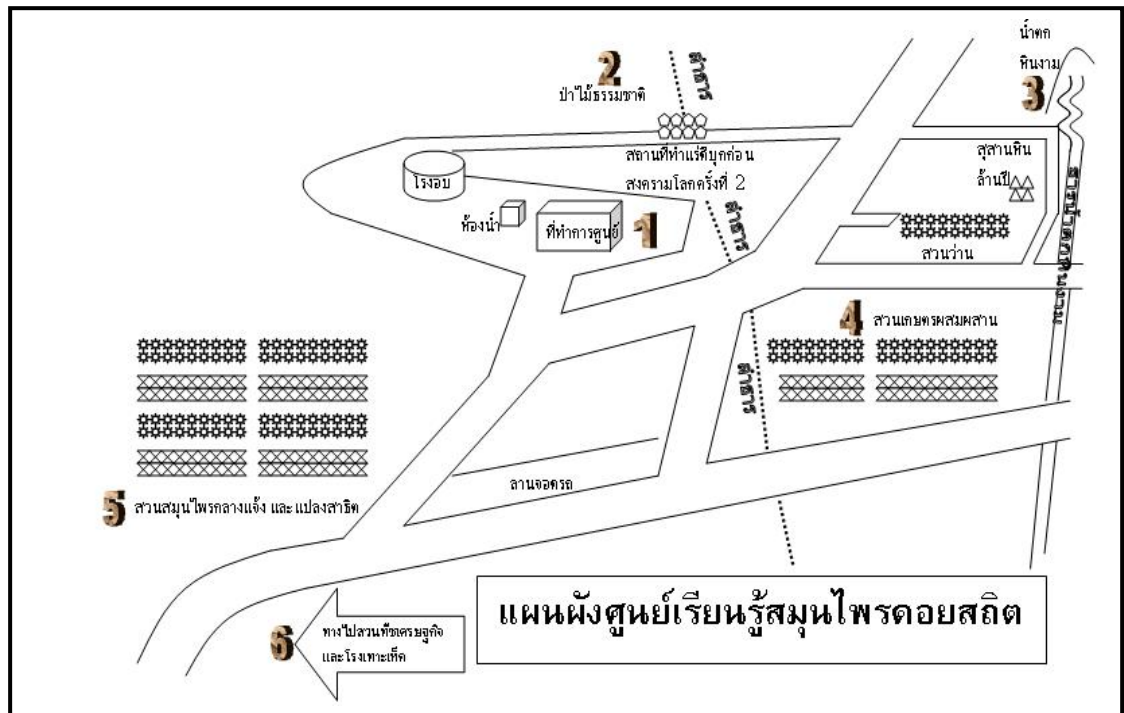
ลำดับ	ชื่อสมุนไพร	ประเภท	ลำดับ	ชื่อสมุนไพร	ประเภท
11	กระเพราขาว	ต้น	38	จำปา	ต้น
12	กระเพราแดง	ต้น	39	จำปูน	ต้น
13	กระวาน	กอ	40	เจียงพั่ว	ต้น
14	กล้วยทองหน้าแห้ง	กอ	41	ชมพู	ต้น
15	กล้วยน้ำว้า	กอ	42	ชะมวงย่าน	เถา
16	กล้วยน้ำว้ากาบดำ	กอ	43	ข้าพลุข้าง	ต้น
17	กาหลง	ต้น	44	ชิงช้าชาลี	เถา
18	กาหลงรัง	ต้น	45	ชุมเห็ด	ต้น
19	กำจัด	ต้น	46	แซมไซ	กอ
20	กำลั้งหนูमार	ต้น	47	แซะ	ต้น
21	ขมิ้นเครือตัวผู้	เถา	48	ดอกมะลิ	กอ
22	ขมิ้นเครือตัวเมีย	เถา	49	ดอกมะลิป่า	ต้น
23	ขมิ้นด่าง	กอ	50	ตะไคร้	กอ
24	ขมิ้นทอง	กอ	51	ตะไคร้หอม	กอ
25	ขมิ้นอ้อย	กอ	52	ตาลดำ	ต้น
26	ชำตาแดง	กอ	53	ตาลลูกติด	ต้น
27	ชำเล็ก	กอ	54	ตำลึง	เถา
28	ชำใหญ่	กอ	55	ตีนเป็ด	ต้น
29	ขี้กาติน	เถา	56	เตบป่า	กอ
30	ขี้กาแดง	เถา	57	เต่าเกี้ยว	กอ
31	ขี้เหล็ก	ต้น	58	เต่าร้าง	กอ
32	ขี้เหล็กเลือด	ต้น	59	แตงหนู	เถา
33	เข้มขาว	ต้น	60	ทนต์	ต้น
34	เข้มทอง	ต้น	61	ทองหลาง	ต้น
35	คมบาง	กอ	62	ทับทิม	ต้น
36	คร่ำ	กอ	63	ทุ้งฟ้า	ต้น
37	ครุ่ม	กอ	64	นมสวรรค์ดอกขาว	ต้น

ลำดับ	ชื่อสมุนไพร	ประเภท	ลำดับ	ชื่อสมุนไพร	ประเภท
65	นมสวรรค์ดอกแดง	ต้น	92	ไพล	กอ
66	นมอินทร์	กอ	93	ไพลเสก	กอ
67	นางแย้ม	ต้น	94	ฟ้าแลบ	กอ
68	น้ำข้าว	ต้น	95	มะขาม	ต้น
69	น้ำดับไฟ	เถา	96	มะเดื่อชุมพร	ต้น
70	นํ้านมราชสีห์	กอ	97	มะเดื่อหอม	ต้น
71	เนรฤชี	กอ	98	มะพร้าว	ต้น
72	บอระเพ็ด	เถา	99	มะไฟเต่า	ต้น
73	โบรา	กอ	100	มะยมหอม	ต้น
74	ปลายสาร	ต้น	101	มะระขี้นก	เถา
75	ปล้าวป่า	ต้น	102	มะละกอ	ต้น
76	เปราะกระเจาจันทร์	กอ	103	มะแว้ง	ต้น
77	ผักกูด	กอ	104	มะแว้งขม	ต้น
78	ผักกูดผี	กอ	105	มะหาด	ต้น
79	ผักเบ็ดแดง	กอ	106	มูกหลวง	ต้น
80	ผักมะะ	เถา	107	ไม้สั่นตีหมา	ต้น
81	ผักหวานช้าง	เถา	108	ย่านาง	เถา
82	ไผ่สีสุก	กอ	109	ยาหนูต้น	กอ
83	ฝนแสนหา	ต้น	110	แร็ด	กอ
84	พยาสรพยา	ต้น	111	ลูกใต้ใบ	กอ
85	พลับพลึง	กอ	112	ว่านกุมารทอง	กอ
86	พลูป่า	เถา	113	ว่านขมิ้นขาว	กอ
87	พังกูเขียว	กอ	114	ว่านงาช้าง	กอ
88	พังกูแดง	กอ	115	ว่านใจดำ	กอ
89	พุทธรักษา	กอ	116	ว่านชักมดลูก	กอ
90	เพกา	ต้น	117	ว่านตะขาบ	ต้น
91	แพงพวยขาว	กอ	118	ว่านทิพเนต	กอ

ลำดับ	ชื่อสมุนไพร	ประเภท	ลำดับ	ชื่อสมุนไพร	ประเภท
119	ว่านนางจิต	กอ	145	ส้มโองว	เถา
120	ว่านนางติด	ต้น	146	ส้มโอ	ต้น
121	ว่านเปราะหอม	กอ	147	สังกระสี	กอ
122	ว่านพระอินทร์	กอ	148	สาวหลง	กอ
123	ว่านเพชรหึง	กอ	149	หงอนไก่	ต้น
124	ว่านมหากาฬ	กอ	150	หญ้าป็นตอ	กอ
125	ว่านมหาจักรพรรดิ	กอ	151	หญ้าสิทธิ์	กอ
126	ว่านมหาเพชร	กอ	152	หนอนตายยาก	เถา
127	ว่านลำพันตึง	กอ	153	หนามบรรทัด	ต้น
128	ว่านสีทศ	กอ	154	หมาก	ต้น
129	ว่านแสงอาทิตย์	กอ	155	หยีหว่า	กอ
130	ว่านหนุมารนั่งแท่น	ต้น	156	หว่า	ต้น
131	ว่านหอมแดง	กอ	157	หิวเบื้องต้น	กอ
132	ว่านหางช้าง	กอ	158	หุหมี่	กอ
133	สบ้า	เถา	159	ไหลปิด	กอ
134	สบ้าหูลิง	เถา			
135	สบู่เลือดแดง	เถา			
136	ส้มกำปา	กอ			
137	ส้มกุ่ม	เถา			
138	ส้มเคย	ต้น			
139	ส้มชะมวงนก	ต้น			
140	ส้มชะมวงเล็ก	ต้น			
141	ส้มชะมวงใหญ่	ต้น			
142	ส้มป่อย	ต้น			
143	ส้มมะนาว	ต้น			
144	ส้มมะยม	ต้น			

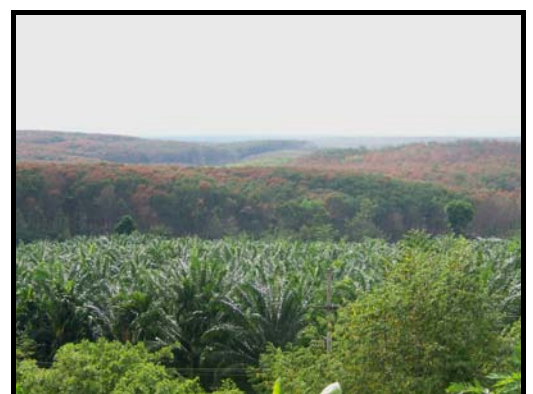
คำถามวิจัยข้อที่ 2 บริเวณที่มีความพร้อมเป็นจุดแวะชมในสวนสมุนไพร มีที่ใดบ้าง และมีลักษณะเช่นใด

สำหรับคำถามวิจัยข้อที่ 2 นั้นหลังจากที่ได้ลงสำรวจพื้นที่และทำการจัดประชุมกลุ่มย่อยครั้งที่ 1 ทำให้ผู้วิจัยทราบข้อมูลความพร้อมของสถานที่ที่จะเป็นจุดแวะชมในสวนสมุนไพร และเส้นทางเดินเท้าภายในสวนสมุนไพรประกอบด้วยก็เส้นทาง และแต่ละเส้นทางมีลักษณะเป็นอย่างไร โดยมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

ภาพที่ 4.1 แผนที่เส้นทางเชื่อมโยงบริเวณที่พร้อมเป็นจุดแวะชม บริเวณที่มีความพร้อมเป็นจุดแวะชมในสวนสมุนไพรหลังจากที่ผู้วิจัยได้ทำการสำรวจพร้อมทั้งจัดประชุมกลุ่มย่อยประกอบด้วยทั้งหมด 6 จุด

1. บริเวณที่ทำการศูนย์ (จุดชมวิว) เป็นจุดที่สูงที่สุดในเนื้อที่ 30 ไร่ภายในบริเวณสวนสมุนไพร

2. ป่าไม้ธรรมชาติ ห่างจากจุดชมวิวประมาณ 150 เมตร จะประกอบไปด้วยป่าไม้ธรรมชาติที่ใกล้สูญพันธุ์และมีสรรพคุณทางยาสามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้เช่นเดียวกับพืชสมุนไพร

3. น้ำตกหินงาม เป็นน้ำตกที่มีอยู่ในบริเวณสวนสมุนไพรห่างจากบริเวณที่ทำการศูนย์ประมาณ 300 เมตร ในบริเวณนี้สามารถแวะชมไม้ตะกั่วยักษ์ซึ่งเป็นไม้ที่นิยมปลูกในปัจจุบันเนื่องจากดูแลง่ายและโตเร็วพร้อมทั้งในบริเวณนี้ยังสามารถแวะชมพันธุ์ไม้หายากอย่างเช่นต้นจำปาทอง

4. สวนเกษตรผสมผสาน บริเวณนี้เป็นสวนเกษตรผสมผสานมีเนื้อที่ที่ประกอบไปด้วยสมุนไพรมากมาย ประมาณ 10 ไร่ เดินทางจากน้ำตกผ่านพันธุ์ไม้นานาชนิดข้างทางจะมีต้นชาซึ่งสามารถช่วยยี่ดดินทำหน้าที่เหมือนกับหญ้าแฝกแต่อายุการปลูกนานกว่า ในบริเวณนี้ มีชื่อว่า ว่านสาวหลง ซึ่งเป็นว่านที่มีกลิ่นหอม และยังสามารถใช้สกัดเป็นน้ำหอมได้ “ดงดาหลา ชาป่าไพร ไม้หงส์ สาวหลง ดงพญาว่าน”

5. สวนสมุนไพรกลางแจ้ง (แปลงเพาะชำกล้าไม้) บริเวณนี้เป็นแปลงสาธิตกลางแจ้งขอโครงการซึ่งจะมีการเพาะชำกล้าไม้สมุนไพร สามารถที่จะนำกลับไปปลูกที่บ้านได้

6. สวนพืชเศรษฐกิจ บริเวณด้านล่างของสวนสมุนไพรประกอบด้วยสวนปาล์ม และกลุ่มเกษตรกรเพาะเห็ดนางฟ้าสามารถเข้าเยี่ยมชมและซื้อหาผลิตภัณฑ์กลับบ้าน

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลทำให้คำถามวิจัยในข้อที่ 2 สามารถตอบ
วัตถุประสงค์วิจัยในข้อที่ 2 คือเส้นทางเดินเท้าภายในสวนสมุนไพรเป็นเช่นไรและสามารถมีจุดใด
ในสวนสมุนไพรที่เป็นจุดแวะสำหรับนักท่องเที่ยวได้บ้าง

คำถามวิจัยข้อที่ 3 เส้นทางเดินเท้าภายในสวนสมุนไพรมีกี่เส้นทาง มีลักษณะ อย่างไร

สำหรับคำถามวิจัยข้อที่ 3 นั้นหลังจากที่ได้ลงสำรวจพื้นที่และทำการจัดประชุมกลุ่มย่อย
ครั้งที่ 1 และหลังจากนั้นผู้วิจัยได้ลงพื้นที่จริงอีกครั้งโดยการทดลองเดินตามเส้นทางที่มีการกำหนด
ขึ้นในการประชุมกลุ่มย่อย ทำให้ผู้วิจัยทราบข้อมูลเส้นทางเดินเท้าภายในสวนสมุนไพร
ประกอบด้วยกี่เส้นทาง และแต่ละเส้นทางมีลักษณะเป็นอย่างไร โดยมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

สำหรับเส้นทางเดินเท้าภายในสวนสมุนไพรนั้นกำหนดให้มี 1 เส้นทางเนื่องจากเป็นระยะ
เริ่มต้นในการทดลองเส้นทางรวมทั้งปัจจุบันยังมีนักท่องเที่ยวเข้าไปในสวนสมุนไพรจำนวนน้อยจึง
กำหนดให้มีเส้นทางหลักในการเดินเท้าเพื่อท่องเที่ยวในสวนสมุนไพรเพียง 1 เส้นทางเท่านั้น ใน
โอกาสต่อไปหากมีนักท่องเที่ยวจำนวนมากขึ้นสามารถที่จะเพิ่มเส้นทางเดินเท้าภายในสวน
สมุนไพรได้ตามความเหมาะสมเพราะจุดแวะแต่ละแห่งภายในสวนสมุนไพรสามารถเชื่อมต่อกันได้

การใช้เส้นทางเดินเท้าภายในสวนสมุนไพรใช้ระยะเวลาในการเดินเท้าประมาณ 1 ชั่วโมงจากจุดชมวิว ระยะทางในการเดินเท้าประมาณ 600 เมตร โดยทางผู้วิจัย กลุ่มสมาชิกประชาชนที่เข้าประชุมกลุ่มย่อย พร้อมทั้งหน่วยงานราชการ ได้ลงความเห็นในเรื่องของเส้นทางเดินเท้าในขั้นแรกเรากำหนดเพียงหนึ่งเส้นทาง แต่ถ้าในกรณีที่มียกข้อสงสัยเข้ามาสามารถกำหนดเส้นทางเดินเพิ่มได้ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. เริ่มต้นจากที่ทำการศูนย์ผ่านจุดชมวิวเดินขึ้นทางด้านบนภูเขาเพื่อแวะชมป่าไม้ธรรมชาติซึ่งระยะทางห่างจากจุดชมวิวประมาณ 150 เมตร
2. จากป่าไม้ธรรมชาติเดินทางขึ้นไปบนน้ำตกหินงามระยะทางห่างจากป่าไม้ธรรมชาติประมาณ 150 เมตร
3. หลังจากนั้นเดินลงเพื่อเยี่ยมชมสวนเกษตรผสมผสานเนื้อที่ 10 ไร่ ประกอบด้วยพืชสมุนไพรนานาชนิดจากน้ำตกหินงามมายังสวนเกษตรผสมผสานระยะทางประมาณ 250 เมตร
4. จากนั้นเดินออกสู่บริเวณกลางแจ้งเพื่อชมแปลงสาธิตโครงการ หนึ่งตำบลหนึ่งฟาร์มซึ่งเป็นแปลงเพาะชำกล้าไม้
5. เยี่ยมชมพืชเศรษฐกิจและฟาร์มเห็ด

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลทำให้คำถามวิจัยในข้อที่ 3 สามารถตอบวัตถุประสงค์วิจัยในข้อที่ 2 คือเส้นทางเดินเท้าภายในสวนสมุนไพรเป็นเช่นไรและสามารถมีจุดใดในสวนสมุนไพรที่เป็นจุดแวะสำหรับนักท่องเที่ยวได้บ้าง

คำถามวิจัยข้อที่ 4 ทรัพยากรการท่องเที่ยวในบริเวณใกล้เคียงที่สามารถจัดทำเป็นเส้นทางเชื่อมโยงมีอะไรบ้าง

ในส่วนของคำถามวิจัยข้อที่ 4 ทรัพยากรการท่องเที่ยวในบริเวณใกล้เคียงที่สามารถจัดเป็นเส้นทางเชื่อมโยง สำหรับคำถามวิจัยในข้อนี้ข้อมูลที่ได้ในเบื้องต้นทำให้ทราบว่าสถานที่ท่องเที่ยวบริเวณใกล้เคียงประกอบด้วย 4 แห่ง ซึ่งผู้วิจัยทราบข้อมูลบางส่วนจากการประชุมกลุ่มย่อย และสอบถามจากเจ้าหน้าที่ประจำสถานที่ท่องเที่ยวที่เกี่ยวเนื่องกัน และการให้คำแนะนำจากผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งสถานที่ท่องเที่ยวมีทั้งที่เป็นสถานที่ท่องเที่ยวทางธรรมชาติ วัฒนธรรม ทางด้านการเกษตร และด้านสุขภาพ ประกอบด้วย

1. ถ้ำขมิ้น
2. ถ้ำพระ
3. สวนสละอาทิพย์
4. โรงนวด

จากการลงสำรวจพื้นที่และสถานที่ท่องเที่ยวเชื่อมโยงกับสวนสมุนไพร ซึ่งควรจัดให้เป็น การท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่มุ่งเน้นไปทางด้านสุขภาพ ดังนั้นสถานที่ท่องเที่ยวบางแห่งที่อาจต้องใช้ ระยะเวลาและไม่เป็นไปในแนวทางเดียวกับรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่มุ่งเน้นเพื่อ สุขภาพทางจากการประชุมกลุ่มจึงกำหนดให้มีแหล่งท่องเที่ยวเชื่อมโยง 3 แห่ง คือ ถ้ำพระ สวน สละอาทิตย์ และโรงนวดแผนไทย

ถ้ำพระ

ภูเขาถ้ำพระนี้อยู่ในหมู่ที่ 1 ตำบลคลองปราบ ห่างจากที่ว่าการอำเภอบ้านนาสารไปทาง ทิศใต้ประมาณ 3 กม.เป็นถ้ำลึกเข้าไปประมาณ 30 เมตร ในถ้ำมีพระประธานหล่อด้วยหิน หน้าตัก กว้าง 1 ศอก 6 นิ้ว และมีพระพุทธรูปหลายองค์ ซึ่งทั้งหมดสร้างด้วยดินและศิลาแลงสันนิษฐานว่า สร้างมานานไม่ต่ำกว่าพันปี นักท่องเที่ยวสามารถเข้าไปกราบนมัสการเพื่อความเป็นสิริมงคลก่อน เดินทางไปท่องเที่ยวยังสวนสมุนไพร

สวนสละอาทิตย์

สวนสละอาทิตย์ ตั้งอยู่ถนนนาสาร-บ้านส้อง อยู่ห่างซ้ายมือห่างจากตลาดนาสาร 4 กิโลเมตร จุดสำคัญที่ควรสังเกตคือ มีรูปปั้นทุเรียนขนาดใหญ่อยู่หน้าสวน โดยใช้ทางหลวง หมายเลข 4009 จ.สุราษฎร์ธานี ปัจจุบันเป็นชมรมที่เกิดจากการรวมตัวกันเองของชาวสวนสละ ที่นับว่าเข้มแข็ง มีสมาชิกกระจายอยู่ทั่วประเทศกว่า 350 คน

ศูนย์นวัตกรรมไทย

ศูนย์นวดแผนไทยตั้งอยู่หมู่ 1 ตำบลคลองปราบ จัดตั้งขึ้นโดยกลุ่มแม่บ้านตำบลคลองปราบ อยู่ห่างจากที่ว่าการอำเภอบ้านนาสารไปทางทิศใต้ประมาณ 4 กม. และอยู่ใกล้กับสวนสาธารณะธาริตย์ ให้บริการนวดคลายเส้น นวดผ่อนคลาย อโรมา และบริการนวดฝ่าเท้า เปิดบริการทุกวัน ตั้งแต่เวลา 8.30 – 20.00 น.

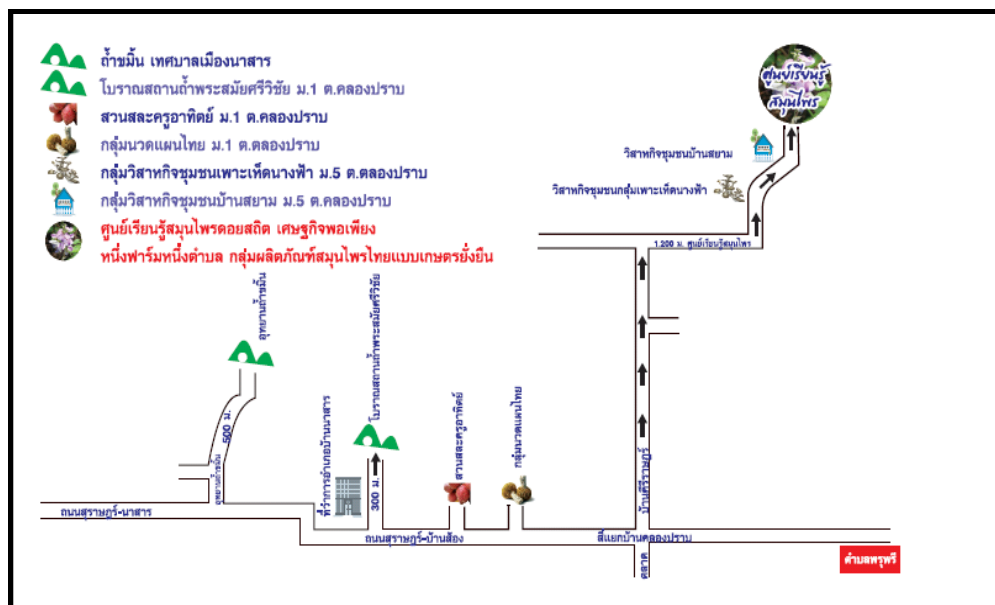

อย่า

ได้ ๖

ສຳ

1 แล้ว

ภาพที่ 4.2 แผนที่เส้นทางเชื่อมโยงสวนสมุนไพร

สถานที่ท่องเที่ยวทั้งสามแห่งอยู่บนเส้นทางจากสุราษฎร์ธานีมายังอำเภอบ้านนาสารโดย
อยู่บนถนนเส้นสุราษฎร์-นาสาร

คำถามวิจัยข้อที่ 6 กิจกรรมที่เหมาะสมกับนักท่องเที่ยวและเจ้าของพื้นที่มี อะไรบ้าง

ในส่วน of คำถามวิจัยข้อที่ 6 กิจกรรมที่เหมาะสมกับนักท่องเที่ยวและเจ้าของพื้นที่ จากการประชุมกลุ่มย่อยครั้งที่ 1 และการลงสำรวจเส้นทาง รวมทั้งการเก็บแบบสอบถามจากนักท่องเที่ยวชาวไทย ทำให้สามารถกำหนดกิจกรรมต่าง ๆ ในการท่องเที่ยวภายในสวนสมุนไพรได้ โดยใช้ผลการสำรวจข้อมูลทั้งจากเจ้าของพื้นที่ และนักท่องเที่ยว

จากการสอบถามนักท่องเที่ยวชาวไทยที่คาดว่าจะเข้ามาเที่ยวในสวนสมุนไพร ตำบลคลองปราบ อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี เพื่อที่จะนำข้อมูลที่ได้มาใช้ในการจัดรูปแบบกิจกรรม และการสื่อความหมายที่เหมาะสม โดยแบบสำรวจแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ส่วนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสำรวจ ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยว ได้ผลการสำรวจในเบื้องต้นดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสำรวจ

1. ที่อยู่ปัจจุบันของผู้ตอบแบบสอบถาม

จากแบบสอบถามที่อยู่ปัจจุบันของผู้ตอบแบบสอบถาม ร้อยละ 88.4 เป็นชาวจังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยแบ่งออกเป็น อำเภอเมือง ร้อยละ 28 อำเภอบ้านนาสาร ร้อยละ 9.7 อำเภอพุนพิน ร้อยละ 26.9 อำเภอกาญจนดิษฐ์ ร้อยละ 6.2 อำเภออื่นๆ ในจังหวัดสุราษฎร์ธานีรวมแล้ว ร้อยละ 17.7 และอาศัยอยู่ในจังหวัดอื่น ๆ ในภาคใต้ ร้อยละ 11.6

ตารางที่ 4.3 แสดงร้อยละของที่อยู่ปัจจุบันของผู้ตอบแบบสอบถาม

ที่อยู่ปัจจุบัน	ร้อยละ
อำเภอเมือง	28
อำเภอบ้านนาสาร	9.7
อำเภอพุนพิน	26.9
อำเภอกาญจนดิษฐ์	6.2
อำเภออื่นๆ	17.7
จังหวัดอื่น ๆ	11.6
รวม	100.0

2. เพศ

จากแบบสอบถามผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 64.2 และเป็นเพศชาย ร้อยละ 35.8

ตารางที่ 4.4 แสดงร้อยละของเพศของผู้ตอบแบบสอบถาม

เพศ	ร้อยละ
ชาย	35.8
หญิง	64.2
รวม	100.0

3. อายุ

กลุ่มตัวอย่างมีอายุอยู่ในช่วง 15-25 ปี ร้อยละ 38.7 26-35 ปี ร้อยละ 23.1 36-45 ปี ร้อยละ 22.8 46-60 ปี ร้อยละ 11.3 60 ปีขึ้นไป ร้อยละ 2.4 และ ต่ำกว่า 15 ปี ร้อยละ 1.6

ตารางที่ 4.5 แสดงร้อยละของอายุของผู้ตอบแบบสอบถาม

อายุ	ร้อยละ
ต่ำกว่า 15 ปี	1.6
15-25 ปี	38.7
26-35 ปี	23.1
36-45 ปี	22.8
46-60 ปี	11.3
60 ปีขึ้นไป	2.4
รวม	100.0

4. ระดับการศึกษา

กลุ่มตัวอย่างมีระดับการศึกษา คือ ระดับการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี ร้อยละ 42.52 ระดับประถมศึกษา ร้อยละ 23.4 ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/เทียบเท่า ร้อยละ 16.1 ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ร้อยละ 9.1 ระดับต่ำกว่าภาคบังคับ(ต่ำกว่าประถม 4 /ประถม 6) ร้อยละ 8.1

ตารางที่ 4.6 แสดงร้อยละของระดับการศึกษาของผู้ตอบแบบสอบถาม

ระดับการศึกษา	ร้อยละ
ต่ำกว่าภาคบังคับ(ต่ำกว่าประถม 4 /ประถม 6)	8.1
ประถมศึกษา	23.4
มัธยมศึกษาตอนต้น	9.1
มัธยมศึกษาตอนปลาย/เทียบเท่า	16.1
ปริญญาตรี	42.52
รวม	100.0

5. อาชีพ

กลุ่มตัวอย่างมีการประกอบอาชีพ รับราชการ ร้อยละ 15 นักเรียน/นักศึกษา ร้อยละ 19 เกษตรกร ร้อยละ 16 พนักงานบริษัท ร้อยละ 15.8 ธุรกิจส่วนตัว ร้อยละ 6.2 พนักงานรัฐวิสาหกิจ ร้อยละ 8 ค้าขาย ร้อยละ 8 รับจ้างทั่วไป ร้อยละ 9 ว่างงาน/แม่บ้าน ร้อยละ 3

ตารางที่ 4.7 แสดงร้อยละของอาชีพของผู้ตอบแบบสอบถาม

อาชีพ	ร้อยละ
นักเรียน/นักศึกษา	19.0
รับราชการ	15.0
พนักงานรัฐวิสาหกิจ	8.0
พนักงานบริษัท	15.8
ค้าขาย	8.0
ธุรกิจส่วนตัว	6.2
รับจ้างทั่วไป	9.0
เกษตรกร	16.0
ว่างงาน/แม่บ้าน	3.0
รวม	100.0

6. รายได้ต่อเดือน

กลุ่มตัวอย่างมีรายได้คือ 5000-10000 บาท ร้อยละ 45.2 ไม่มีรายได้เป็นของตนเอง ร้อยละ 19.4 มีรายได้ต่ำกว่า 5000 ร้อยละ 16.4 มีรายได้ 10001-15000 ร้อยละ 8.3 มีรายได้ 20000 ขึ้นไป ร้อยละ 6.5 มีรายได้ 15001-20000 ร้อยละ 4.5

ตารางที่ 4.8 แสดงร้อยละของรายได้ต่อเดือนของผู้ตอบแบบสอบถาม

รายได้ต่อเดือน	ร้อยละ
ต่ำกว่า 5000	16.4
5000-10000	45.2
10001-15000	8.3
15001-20000	4.5
20000 ขึ้นไป	6.5
ไม่มีรายได้เป็นของตนเอง	19.4
รวม	100.0

ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยว

7. สอบถามนักท่องเที่ยวว่ารู้จักสวนสมุนไพรหรือไม่

จากการสำรวจทำให้ทราบว่านักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ไม่รู้จักสวนสมุนไพร ตำบลคลองปราบ อำเภอบ้านนาสาร ร้อยละ 79 และรู้จักสวนสมุนไพรคิดเป็นร้อยละ 21 ตารางที่ 4.9 แสดงร้อยละของนักท่องเที่ยวที่รู้จักและไม่รู้จักสวนสมุนไพร

ความคิด	ร้อยละ
รู้จัก	21.0
ไม่รู้จัก	79.0
รวม	100.0

8. กิจกรรมภายในสวนสมุนไพร

ร้อยละความคิดเห็นของนักท่องเที่ยว

นักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นต่อกิจกรรมที่ควรมีภายในสวนสมุนไพร ดังนี้ กิจกรรมที่นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ให้ความสนใจอยู่ในระดับมากที่สุดคือ กิจกรรมด้านสุขภาพ (การนวด, การอบสมุนไพร) ร้อยละ 45.7 รองลงมาคือ นำชมสวนสมุนไพร ร้อยละ 52.7 ชื่อผลิตภัณฑ์สมุนไพร ร้อยละ 48.9 การศึกษาพันธุ์ไม้และพืชสมุนไพร ร้อยละ 45.7 การสาธิตขยายพันธุ์สมุนไพร ร้อยละ 44.6 การสาธิตการแปรรูปสมุนไพร ร้อยละ 43.3 และการชมทัศนียภาพ ร้อยละ 41.4 ซึ่งกิจกรรมดังกล่าวข้างต้นนักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

ตารางที่ 4.10 แสดงร้อยละของนักท่องเที่ยวที่มีต่อกิจกรรมที่ควรมีภายในสวนสมุนไพร

กิจกรรม	ร้อยละ ระดับความเหมาะสม				
	มากที่สุด 5	มาก 4	ปานกลาง 3	น้อย 2	น้อยที่สุด 1
1. นำชมสวนสมุนไพร	32.8	52.7	13.2	1.3	-
2. การสาธิตขยายพันธุ์สมุนไพร	31.2	44.6	21.5	2.7	-
3. การสาธิตการแปรรูปสมุนไพร	37.4	43.3	16.7	2.7	-
4. ชื่อผลิตภัณฑ์สมุนไพร	17.7	48.9	28.5	4.8	-
5. การชมทัศนียภาพ	32	41.4	23.9	2.7	-

6. การศึกษาพรรณไม้และพืชสมุนไพร ในสวนสมุนไพร	37.1	45.7	14.2	3	-
7. กิจกรรมด้านสุขภาพ (การนวด , การ อบสมุนไพร)	45.7	37.9	12.9	3.2	.3
8. บรรยายให้ความรู้เกี่ยวกับสมุนไพร	39	39.5	16.1	4.8	.5

ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของนักท่องเที่ยว

นักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นต่อกิจกรรมที่ควรมีภายในสวนสมุนไพร ดังนี้
กิจกรรมด้านสุขภาพ (การนวด , การอบสมุนไพร) นักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นว่าควรมีกิจกรรมนี้
อยู่ในระดับมากที่สุด การบรรยายให้ความรู้เกี่ยวกับสมุนไพรการศึกษาพรรณไม้และพืชสมุนไพร
ในสวนสมุนไพร และ การนำชมสวนสมุนไพร การสาธิตการแปรรูปสมุนไพร สำหรับการชม
ทัศนียภาพ การสาธิตขยายพันธุ์สมุนไพร และ ซึ่อผลิตภัณฑ์สมุนไพร นักท่องเที่ยวมีความคิดเห็น
ว่ากิจกรรมดังกล่าวมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

ตารางที่ 4.11 แสดงค่าเฉลี่ยของนักท่องเที่ยวที่มีต่อกิจกรรมที่ควรมีภายในสวนสมุนไพร

กิจกรรม	ค่าเฉลี่ยความคิดเห็น
1. นำชมสวนสมุนไพร	4.17
2. การสาธิตขยายพันธุ์สมุนไพร	4.04
3. การสาธิตการแปรรูปสมุนไพร	4.15
4. ซึ่อผลิตภัณฑ์สมุนไพร	3.80
5. การชมทัศนียภาพ	4.03
6. การศึกษาพรรณไม้และพืชสมุนไพรในสวนสมุนไพร	4.17
7. กิจกรรมด้านสุขภาพ (การนวด , การอบสมุนไพร)	4.26
8. บรรยายให้ความรู้เกี่ยวกับสมุนไพร	4.12

9. องค์ประกอบและสิ่งอำนวยความสะดวกในสวนสมุนไพร

ร้อยละความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อองค์ประกอบและสิ่งอำนวยความสะดวก
ในสวนสมุนไพร

นักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นต่อองค์ประกอบและสิ่งอำนวยความสะดวกที่ควรมีในสวน
สมุนไพร ป้ายบอกชื่อและให้ความรู้เกี่ยวกับสมุนไพร ร้อยละ 50.3 ศาลาหรือม้านั่งพักผ่อน ร้อย

ละ 46.5 ห้องน้ำ ร้อยละ 45.7 ป้ายบอกทางภายนอก (ก่อนเข้าสวนสมุนไพร) ป้ายแผนผังและภายในสวนสมุนไพร ร้อยละ 34.1 เอกสารและคู่มือแนะนำสวนสมุนไพร ร้อยละ 39.2 ป้ายแผนผังภายในสวนสมุนไพร และ ลานจอดรถ ร้อยละ 36.8 จุดทิ้งขยะ ร้อยละ 36.3 ป้ายอาคาร ร้อยละ 31.7 สถานที่จัดอบรมและสัมมนา ร้อยละ 20.2 บริการด้านอาหารและเครื่องดื่ม ร้อยละ 38.2 และสถานที่พักผ่อน ร้อยละ 12.6

ตารางที่ 4.12 แสดงร้อยละความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อองค์ประกอบและสิ่งอำนวยความสะดวกในสวนสมุนไพร

องค์ประกอบหรือสิ่งอำนวยความสะดวก	ร้อยละระดับความต้องการ				
	มากที่สุด 5	มาก 4	ปานกลาง 3	น้อย 2	น้อยที่สุด 1
1. ป้ายอาคาร	31.7	50.8	16.7	.8	-
2. ลานจอดรถ	36.8	46.8	14.5	1.6	.3
3. ศาลาหรือม้านั่งพักผ่อน	46.5	38.4	14	.8	.3
4. ห้องน้ำ	45.7	39.2	14.0	.8	.3
5. บริการด้านอาหารและเครื่องดื่ม	38.2	39.2	21.0	1.6	-
6. ป้ายแผนผังภายในสวนสมุนไพร	34.1	48.7	15.3	1.9	-
7. ป้ายบอกชื่อและให้ความรู้เกี่ยวกับสมุนไพร	50.3	36.0	11.6	1.9	.3
8. ป้ายบอกทางภายนอก (ก่อนเข้าสวนสมุนไพร)	34.1	42.7	21.0	1.6	.5
9. จุดทิ้งขยะ	36.3	41.9	18.8	1.6	1.3
10. สถานที่พักผ่อน	12.6	27.2	42.5	12.9	4.8
11. เอกสารและคู่มือแนะนำสวนสมุนไพร	39.2	40.1	14	4.6	2.2
12. สถานที่จัดอบรมและสัมมนา	20.2	53.8	18.3	4.0	3.8

ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อองค์ประกอบและสิ่งอำนวยความสะดวกในสวนสมุนไพร

นักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นต่อองค์ประกอบและสิ่งอำนวยความสะดวกที่ควรมีในสวนสมุนไพร ป้ายบอกชื่อและให้ความรู้เกี่ยวกับสมุนไพร ห้องน้ำ และศาลาหรือม้านั่งพักผ่อน นักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นว่าควรมีอยู่ในระดับมากที่สุด สำหรับป้ายบอกทางภายนอก (ก่อนเข้าสวนสมุนไพร) เอกสารและคู่มือแนะนำสวนสมุนไพร ป้ายแผนผังภายในสวนสมุนไพร และ นักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นว่าควรมีอยู่ในระดับ มากที่สุด สำหรับ จุดทิ้งขยะ ลานจอดรถ ป้าย

อาคาร สถานที่จัดอบรมและสัมมนา บริการด้านอาหารและเครื่องดื่ม และสถานที่พักค้างคืน
นักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นว่าควรมีอยู่ในระดับมาก

ตารางที่ 4.13 แสดงค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อองค์ประกอบและสิ่งอำนวยความสะดวกในสวนสมุนไพร

องค์ประกอบหรือสิ่งอำนวยความสะดวก	ค่าเฉลี่ยความต้องการ
1. ป้ายอาคาร	4.13
2. ลานจอดรถ	4.18
3. ศาลาหรือม้านั่งพักผ่อน	4.30
4. ห้องน้ำ	4.29
5. บริการด้านอาหารและเครื่องดื่ม	4.14
6. ป้ายแผนผังภายในสวนสมุนไพร	4.15
7. ป้ายบอกชื่อและให้ความรู้เกี่ยวกับสมุนไพร	4.34
8. ป้ายบอกทางภายนอก (ก่อนเข้าสวนสมุนไพร)	4.08
9. จุดทิ้งขยะ	4.10
10. สถานที่พักค้างคืน	3.30
11. เอกสารและคู่มือแนะนำสวนสมุนไพร	4.10
12. สถานที่จัดอบรมและสัมมนา	3.83

10. ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวในการมาใช้บริการภายในสวนสมุนไพร

นักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นในการใช้บริการภายในสวนสมุนไพร คือ สนใจในการ
การศึกษาดูงาน ร้อยละ 53.2 ท่องเที่ยวพักผ่อนอย่างเดียว ร้อยละ 40.3 และ การฝึกอบรม 6.5

ตารางที่ 4.14 แสดงร้อยละความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวในการมาใช้บริการภายในสวน
สมุนไพร

การให้บริการ	ร้อยละ
ท่องเที่ยวพักผ่อนอย่างเดียว	53.2
การศึกษาดูงาน	40.3
การฝึกอบรม	6.5
รวม	100.0

จากการสำรวจข้อมูลจากนักท่องเที่ยว การประชุมกลุ่มย่อยเพื่อระดมความคิดจากเจ้าของสวนสมุนไพร และกลุ่มสมาชิก เพื่อกำหนดกิจกรรมที่จะจัดขึ้นภายในสวนสมุนไพร ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวและ เจ้าของสวนสมุนไพร และกลุ่มสมาชิก เป็นไปในแนวทางเดียวกัน และยังทำให้ได้ข้อมูลเพิ่มเติมจากนักท่องเที่ยวว่ากิจกรรมใดที่นักท่องเที่ยวให้ความสำคัญมากที่สุด มาก และปานกลาง เพื่อเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมภายในสวนสมุนไพร ทางกลุ่มสมาชิก และนักวิจัยจึงได้ทำการทดลองกำหนดโปรแกรมการท่องเที่ยวภายในระยะเวลา 1 วัน

โปรแกรมการท่องเที่ยวสำหรับนักท่องเที่ยวที่มาจัดอบรมสัมมนาที่สวนสมุนไพรมีรายละเอียดของกิจกรรม ดังนี้

1. นักท่องเที่ยวพร้อมกันที่บริเวณที่ทำการศูนย์ รับฟังความเป็นมา และอธิบายเส้นทาง การท่องเที่ยวให้นักท่องเที่ยวได้ทราบ
2. หลังจากนั้นนำนักท่องเที่ยวเดินชมภายในสวนสมุนไพรโดยมีมัคคุเทศก์แนะนำการเดินทาง และจุดสำคัญต่าง ๆ 4 จุด (ระยะเวลาประมาณ 45 นาที)
3. นักท่องเที่ยวเดินทางกลับมายังบริเวณที่ทำการศูนย์ รับประทานอาหารกลางวันซึ่งมีส่วนประกอบของพืชสมุนไพร และ วัตถุภายในท้องถิ่น
4. หลังจากรับประทานอาหารกลางวันเรียบร้อยแล้วจะนำนักท่องเที่ยวลงเที่ยวชมบริเวณสวนสมุนไพรกลางแจ้ง และแปลงสาธิต (จุดที่ 5) นักท่องเที่ยวสามารถซื้อหาพันธุ์พืชสมุนไพรกลับบ้านได้
5. นำนักท่องเที่ยวชมบริเวณแปลงเพาะเห็ดของกลุ่มสมาชิก ซึ่งวัตถุจากฟาร์มเห็ดนำมาทำเป็นอาหารกลางวันรับประทาน ซื้อผลิตภัณฑ์กลับบ้าน

คำถามวิจัยข้อที่ 7 การสื่อความหมายที่เหมาะสมกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตรภายในสวนสมุนไพรมีรูปแบบและลักษณะอย่างไร

ในส่วน of คำถามวิจัยข้อที่ 7 การสื่อความหมายที่เหมาะสมกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตรภายในสวนสมุนไพรมีรูปแบบและลักษณะเป็นอย่างไรนั้น จากการสำรวจ ในด้านขององค์ประกอบหรือสิ่งอำนวยความสะดวกนั้นจะครอบคลุมในเรื่องของการสื่อความหมายทำให้ทราบว่า ป้ายต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นป้ายอาคาร ป้ายแนะนำสวนสมุนไพร ป้ายบอกทางทั้งภายในและภายนอกสวนสมุนไพร รวมถึงคู่มือและเอกสารแนะนำสวนสมุนไพร เป็นสิ่งที่นักท่องเที่ยวต้องการมากที่สุด และถือว่าเป็นการสื่อความหมายที่เหมาะสมในการท่องเที่ยวภายในสวนสมุนไพรและทำให้การท่องเที่ยวเกิดประสิทธิภาพ และสร้างพึงพอใจให้กับนักท่องเที่ยว จากการวิจัยจึงจัดให้มีแผนผังแนะนำสถานที่

ท่องเที่ยว คู่มือแนะนำสวนไพร รวมถึงแผ่นป้ายสื่อความหมายตามจุดต่าง ๆ ทั้ง 6 จุด และป้ายชื่อสวนไพรที่ติดตามต้นสวนไพร

4.3 ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการศึกษาไปใช้

การจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการพัฒนาการท่องเที่ยวให้เกิดความยั่งยืนและส่งผลกระทบต่อสังคมวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด เป็นวิธีหนึ่งที่จะส่งผลให้ชุมชนท้องถิ่นสามารถพึ่งพาตนเองได้ และมีจิตสำนึกในการที่จะรักษาภูมิปัญญา และรักษาระบบนิเวศให้คงสภาพนานที่สุด ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้รูปแบบเส้นทางภายในสวนไพรซึ่งในเบื้องต้นทางผู้วิจัยและผู้ประกอบการใช้เพียง หนึ่งเส้นทาง โดยมีจุดแวะชมภายในสวนสวนไพรจำนวน 6 จุด และระหว่างที่มีการท่องเที่ยวภายในสวนสวนไพรนั้น จะมีกิจกรรมและการสื่อความหมายจากเอกสารคู่มือ แผ่นพับ รวมไปถึงป้ายสื่อความหมายต่าง ๆ นอกจากรูปแบบเส้นทางภายในสวนดังกล่าวแล้ว จากการศึกษาครั้งนี้ทางผู้วิจัยได้ข้อมูลเส้นทางเชื่อมโยงระหว่างสวนสวนไพรกับแหล่งท่องเที่ยวบริเวณใกล้เคียงกับสวนสวนไพร ซึ่งประกอบด้วย ถ้ำพระสวนสละอาทิตย์ และโรงนวด ซึ่งเป็นการสนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงเกษตร แต่เป็นลักษณะของเชิงเกษตรสุขภาพ เนื่องจากลักษณะเด่นของสวนสวนไพรนั้น ไม่ใช่เพียงแค่เป็นสวนเกษตรเพียงอย่างเดียวแต่ผลผลิตคือสวนไพรนั้น เป็นผลผลิตทางเกษตรที่ดีต่อสุขภาพเป็นอย่างมาก และนอกจากผลการวิจัยดังกล่าวข้างต้นแล้ว ในการศึกษาครั้งนี้ เราได้กิจกรรมต่าง ๆ ที่มีประโยชน์ทั้งต่อผู้ประกอบการและนักท่องเที่ยวเนื่องจากเรามีการออกแบบสำรวจไปยังนักท่องเที่ยวถึงกิจกรรมต่าง ๆ ที่ควรมีในสวนสวนไพร รวมไปถึงสิ่งอำนวยความสะดวกที่นักท่องเที่ยวต้องการให้มีภายในสวน และจากการออกแบบสำรวจไปยังนักท่องเที่ยวและผู้ประกอบการการท่องเที่ยว ทำให้ผลตอบรับจากนักท่องเที่ยว และจากหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนให้ความสนใจที่จะเข้าไปเยี่ยมชมสวนสวนไพรเป็นจำนวนมากขึ้น และการศึกษาในครั้งนี้ถือได้ว่าเป็นประโยชน์อย่างยิ่งสำหรับการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่ยั่งยืนต่อไป

4.4 สรุป

ผลการวิจัยในการศึกษา รูปแบบเส้นทาง กิจกรรม และการสื่อความหมาย การท่องเที่ยวเชิงเกษตร : กรณีศึกษา สวนสวนไพร ตำบลคลองปราบ อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานีในครั้งนี้ ทำให้ผู้วิจัยได้คำตอบสำหรับคำถามวิจัยทั้ง 7 ข้อ และตอบวัตถุประสงค์ในการวิจัยอันจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่ยั่งยืนต่อไป

บทที่ 5

บทสรุป

5.1 บทนำ

การท่องเที่ยวเชิงเกษตร เป็นรูปแบบหนึ่งของการท่องเที่ยวที่จะทำให้เกิดการกระจายรายได้ไปสู่ท้องถิ่นทั้งในภาคและนอกภาคการเกษตร โดยการเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้มาเที่ยวชมชนภาคเกษตรกรรม การท่องเที่ยวเชิงเกษตรจึงหมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวไปยังพื้นที่เกษตรกรรม เพื่อชื่นชมความสวยงาม ความสำเร็จ และเพลิดเพลินในสวนเกษตร ได้ความรู้ประสบการณ์ใหม่ ๆ บนพื้นฐานการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบต่อ มีจิตสำนึกต่อการรักษาสภาพแวดล้อมของสถานที่แห่งนั้น และจะต้องมีการบริหารจัดการที่ดี จากบุคคลทั้ง 4 กลุ่ม ได้แก่ เจ้าของสวน ผู้จัดนำเที่ยว นักท่องเที่ยว และชุมชน ที่เกี่ยวข้องกันโดยจะต้องรู้วิธีการจัดการอย่างมีระบบเพื่อให้การพัฒนาการท่องเที่ยวในแหล่งนั้น ๆ เป็นการพัฒนาที่ยั่งยืนอย่างแท้จริง

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้ทำการศึกษามีความสนใจประเด็นการท่องเที่ยวของอำเภอบ้านนาสาร โดยศึกษาการพัฒนาทางด้านการท่องเที่ยวเชิงเกษตร กรณีศึกษาศูนย์การเรียนรู้สมุนไพรดอยสิดิต (โครงการเศรษฐกิจพอเพียง หนึ่งตำบลหนึ่งฟาร์ม) หมู่ 5 ต.คลองปราบ อ.บ้านนาสาร จ.สุราษฎร์ธานี ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่ทางผู้วิจัยให้ความสนใจเนื่องจากเป็นพืชทางการเกษตรที่ประโยชน์ต่อมนุษย์ในหลายด้านไม่ว่าจะเป็นการส่งเสริมสุขภาพที่ดีหรือก่อให้เกิดรายได้แก่เกษตรกร ดังนั้นสวนสมุนไพรจึงเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่เป็นแหล่งที่น่าสนใจที่จะทำการศึกษาถึงรูปแบบเส้นทาง กิจกรรม และการสื่อความหมาย การท่องเที่ยวเชิงเกษตร เพื่อที่จะเตรียมพร้อมเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางเกษตรที่ยั่งยืนของอีกแหล่งหนึ่งของอำเภอบ้านนาสารสืบไป

5.2 วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อรวบรวมข้อมูลสมุนไพรที่มีอยู่ในหมู่ 5 ตำบลคลองปราบ อำเภอบ้านนาสาร ที่เอื้อต่อศักยภาพการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร
2. เพื่อออกแบบเส้นทางเดินเท้าภายในสวนสมุนไพรและเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ
3. เพื่อออกแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรภายในสวนสมุนไพร
4. เพื่อกำหนดรูปแบบการสื่อความหมายการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่เหมาะสมกับสวนสมุนไพร

5.3 คำถามวิจัย

1. ข้อมูลสมุนไพรที่มีอยู่ในหมู่ 5 ตำบลคลองปราบมีกี่ประเภท สรรพคุณ ถิ่นกำเนิด และการเพาะปลูกมีอะไรบ้าง
2. บริเวณที่มีความพร้อมเป็นจุดแวะชมในสวนสมุนไพร มีที่ใดบ้าง และมีลักษณะเช่นใด
3. เส้นทางเดินเท้าภายในสวนสมุนไพรมีกี่เส้นทาง มีลักษณะอย่างไร
4. ทรัพยากรการท่องเที่ยวในบริเวณใกล้เคียงที่สามารถจัดทำเป็นเส้นทาง การเชื่อมโยงมีอะไรบ้าง
5. เส้นทาง การเชื่อมโยงสวนสมุนไพรมีกี่เส้นทาง มีลักษณะอย่างไร
6. กิจกรรมที่เหมาะสมกับนักท่องเที่ยวและเจ้าของพื้นที่มีอะไรบ้าง
7. การสื่อความหมายที่เหมาะสมกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตรภายในสวนสมุนไพร รูปแบบและลักษณะอย่างไร

5.4 การทบทวนวรรณกรรม

ในการศึกษาเรื่อง รูปแบบเส้นทาง กิจกรรม และการสื่อความหมาย การท่องเที่ยวเชิงเกษตร : กรณีศึกษา สวนสมุนไพร ตำบลคลองปราบ อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานีในครั้งนี้คณะผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และเอกสารต่าง ๆ เพื่อเป็นพื้นฐานและเป็นแนวทางในการวิจัย โดยแบ่งออกเป็น ส่วน ดังต่อไปนี้

- องค์ประกอบของการท่องเที่ยว
- รูปแบบการท่องเที่ยว
- องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงเกษตร
- การท่องเที่ยวเชิงเกษตร
- แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร
- หลักการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร
- นโยบายจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร
- แนวความคิดกับความต้องการและพฤติกรรมของผู้บริโภค
- แนวคิดเกี่ยวกับความพึงพอใจของผู้รับบริการ
- ภาพรวมอุตสาหกรรมสมุนไพร
- ข้อมูลด้านความต้องการสมุนไพร
- พืชสมุนไพรที่ได้รับการส่งเสริม

5.5 ระเบียบวิธีวิจัย

ในการวิจัยเรื่อง “รูปแบบเส้นทาง กิจกรรม และการสื่อความหมาย การท่องเที่ยวเชิงเกษตร : กรณีศึกษา สวนสมุนไพร ตำบลคลองปราบ อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี” คณะผู้วิจัยจะกล่าวถึงวิธีการศึกษา วิธีการรวบรวมข้อมูล ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา และการจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. สมุนไพรใน หมู่ 5 ต. คลองปราบ อ.บ้านนาสาร จ.สุราษฎร์ธานี
2. พื้นที่ท่องเที่ยวสวนสมุนไพร (ศูนย์การเรียนรู้สมุนไพรดอยสภิตย์) หมู่ 5 ต.คลองปราบ อ.บ้านนาสาร จ.สุราษฎร์ธานี
3. ผู้ประกอบการทางการเกษตร เจ้าของสวนสมุนไพรและสมาชิก (ศูนย์การเรียนรู้สมุนไพรดอยสภิต)
4. ทรัพยากรการท่องเที่ยวในบริเวณใกล้เคียงที่สามารถจัดทำเป็นเส้นทาง การเชื่อมโยง

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. แบบสำรวจพื้นที่สวนสมุนไพร
2. แบบสัมภาษณ์
3. การประชุมระดมความคิดเห็น
4. แบบสอบถามเชิงลึกนักท่องเที่ยว

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) โดยมีกระบวนการหลัก 3 ประการดังนี้

1. การเก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ โดยการรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่ม และนำข้อมูลที่รวบรวมได้เกี่ยวกับสมุนไพรตำบลคลองปราบ อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี ข้อมูลเอกสารเกี่ยวกับชุมชน ข้อมูลเกี่ยวกับสมุนไพรที่มีอยู่ในพื้นที่ ข้อมูลพื้นฐานความเป็นมาของสวนสมุนไพร ลักษณะการดำเนินงาน โครงสร้างการบริหาร การจัดการ การดำเนินงานการท่องเที่ยวเชิงเกษตร
2. แบบสำรวจพื้นที่สวนสมุนไพร

3. การจัดประชุมเพื่อระดมความคิด และสอบถามความเห็น กับผู้เชี่ยวชาญทางวิชาการ บริษัทนำเที่ยว ชุมชนในพื้นที่ เพื่อหารูปแบบเส้นทาง กิจกรรม และสื่อความหมายการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของสวนสมุนไพร

4. แบบสอบถามเชิงลึกสำหรับนักท่องเที่ยว และผู้ประกอบการทางการเกษตรเพื่อค้นหาเส้นทางเชื่อมโยงสวนสมุนไพร

5. เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามกับนักท่องเที่ยวชาวไทย 400 ชุด และบริษัทนำเที่ยว เพื่อหารูปแบบกิจกรรมที่เหมาะสมกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในสวนสมุนไพร

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากผู้ให้ข้อมูลจะมีการเปรียบเทียบเรื่องเล่าของหลาย ๆ คน หลาย ๆ ฝ่าย และใช้ข้อมูลเหล่านั้นมาตรวจสอบโดยการให้เจ้าของข้อมูลตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลก่อนนำเสนอ และใช้วิธีการนำเสนอข้อมูลเบื้องต้นอย่างละเอียดด้วยวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณลักษณะ โดยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และนำเสนอด้วยการพรรณนาปรากฏการณ์ที่ศึกษาอย่างละเอียดทุกแง่มุม ทั้งข้อมูลด้านกายภาพ สังคมและวัฒนธรรม เพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจและมองเห็นภาพบริบทและรูปแบบการจัดการได้ชัดเจน อีกทั้งยังเข้าใจกระบวนการของชาวบ้าน และภาคีอื่น ๆ จะเข้ามามีส่วนร่วมในการหารูปแบบการท่องเที่ยวร่วมกับชุมชน

2. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณใช้สถิติเบื้องต้นในการวิจัย ดังนี้

- ป้อนข้อมูลลงในโปรแกรม ผู้วิจัยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS Version 10.00

1) ข้อมูลพื้นฐานของหน่วยงานและผู้ให้ข้อมูล ใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ร้อยละ และค่าเฉลี่ย

2) ข้อมูลสภาพ ผลและปัญหาของการใช้ระบบ ใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ร้อยละ และค่าเฉลี่ย

- การหาค่าเฉลี่ย ยึดถือการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ซึ่ง ชูศรี วงศ์รัตน์ (2527 : 85) ได้เสนอ ดังนี้

1.21 – 5.00	หมายถึง	มากที่สุด
3.41 – 4.20	หมายถึง	มาก
1.61 – 3.40	หมายถึง	ปานกลาง
1.81 – 2.60	หมายถึง	น้อย
1.00 – 1.80	หมายถึง	น้อยที่สุด

5.6 สรุปผลการวิจัย

จากข้อค้นพบที่ได้จากการวิจัย สามารถนำมาอธิบายเพื่อตอบคำถามวิจัยในประเด็นต่างๆ ได้ดังนี้

คำถามวิจัยข้อที่ 1 ข้อมูลสมุนไพรที่มีอยู่ในหมู่ 5 ตำบลคลองปราบมณีที่ประเภท สรรพคุณ ถิ่นกำเนิดและการเพาะปลูกมีอะไรบ้าง

จากคำถามวิจัยข้อที่ 1 ข้อมูลสมุนไพรที่มีอยู่ในหมู่ 5 ตำบลคลองปราบมณีที่ประเภท มี สรรพคุณ ถิ่นกำเนิดและการเพาะปลูกเป็นอย่างไรนั้นเป็นคำถามวิจัยที่ตั้งขึ้นเพื่อตอบวัตถุประสงค์ในการวิจัยครั้งนี้เพื่อให้ทราบข้อมูลและเพื่อเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลของสมุนไพรที่มีอยู่ในหมู่ 5 ตำบลคลองปราบ เพื่อจะเป็นการเอื้อต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรสำหรับสวนสมุนไพรต่อไป ในการเก็บรวบรวมข้อมูลสมุนไพรในตำบลคลองปราบและสมุนไพรที่มีอยู่ในสวนสมุนไพรนั้น

ขั้นตอนที่ 1 ผู้วิจัยทำการศึกษาข้อมูลสมุนไพรจากเอกสาร และข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต สารานุกรมสมุนไพรไทย

ขั้นตอนที่ 2 ผู้วิจัยได้ทำการลงสำรวจพื้นที่สวนสมุนไพร โดยลงสำรวจพร้อมกับผู้เชี่ยวชาญด้านสมุนไพร คือ นายสถิตย์ มีศรี เจ้าของสวนสมุนไพรซึ่งมีความรู้ในเรื่องของสมุนไพรและวิธีการในการใช้สมุนไพรเป็นอย่างดี แต่ในการลงสำรวจพื้นที่ในครั้งแรก ๆ เนื่องจากสวนสมุนไพรมีบริเวณกว้าง ประมาณ 30 ไร่จึงทำให้ได้ข้อมูลสมุนไพรในพื้นที่ไม่ครบถ้วน จึงมีการลงสำรวจพื้นที่พร้อมกับผู้เชี่ยวชาญอีกจำนวนหลายครั้ง

ขั้นตอนที่ 3 มีการจัดประชุมระดมความคิดเห็น และสอบถามข้อมูลจากกลุ่มสมาชิก เนื่องจากสวนสมุนไพรแห่งนี้เป็นโครงการ หนึ่งตำบลหนึ่งฟาร์ม จึงประกอบด้วยสมาชิกจำนวนประมาณ 30 คน ซึ่งในการประชุมระดมความคิดเห็นในครั้งนี้ทำให้ได้ข้อมูลของสมุนไพรเพิ่มเติมจนครบจำนวนที่มีอยู่ในสวนสมุนไพร และในการประชุมระดมความคิดเห็นในครั้งนี้ นอกจากกลุ่มสมาชิกและผู้ที่เคยเข้ามาใช้บริการในสวนสมุนไพรแล้ว หน่วยงานราชการซึ่งให้การสนับสนุนได้เข้าร่วมประชุมในครั้งนี้ด้วย ประกอบด้วย ท่านนายอำเภอ อำเภอบ้านนาสาร ปลัดอาวุโส และพัฒนากรอำเภอ จึงทำให้นอกจากจะได้ข้อมูลเกี่ยวกับสมุนไพรในสวนสมุนไพรแห่งนี้แล้ว ยังได้ข้อมูลเกี่ยวกับเส้นทางเดินเท้า รวมถึงจุดแวะชมภายในสวนสมุนไพร ซึ่งผู้วิจัยจะอธิบายเพิ่มเติมสำหรับในคำถามวิจัยข้อที่ 2 และ 3 ต่อไป

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูลสมุนไพรทำให้ทราบว่าภายในสวนสมุนไพรแห่งนี้มีการจัดแยกประเภทของพืชที่อยู่ในสวนนอกจากพืชสมุนไพรแล้ว ยังประกอบไปด้วยพืชชนิดอื่น ๆ มีรายการดังต่อไปนี้

ไม้ใช้สอยพืชเศรษฐกิจ และสมุนไพร โดยรวมจำนวน 213 ชนิด โดยจำแนกดังนี้

1. ไม้ใกล้จะสูญพันธุ์โดยรวมจำนวน 53 ชนิด
2. พืชสมุนไพรโดยรวมจำนวน 159 ชนิด

1. ไม้ใกล้จะสูญพันธุ์โดยรวมจำนวน 53 ชนิด

จากการลงสำรวจพื้นที่ภายในสวนสมุนไพรมีไม้ใกล้สูญพันธุ์อยู่ด้วยกัน 53 ชนิด ซึ่งไม้ใกล้สูญพันธุ์นี้หมายความว่า ไม้ยืนต้นที่ใกล้จะสูญพันธุ์เฉพาะในพื้นที่ตำบลคลองปราบ เนื่องจากชาวบ้านได้นำไปใช้สอยจนเกือบหมด รวมทั้งชาวบ้านยังเปลี่ยนอาชีพจึงมีการตัดต้นไม้เพื่อไปทำอาชีพอื่น เช่น การปลูกยาง ปลูกปาล์ม จึงทำให้ไม่ดังกล่าวใกล้สูญพันธุ์

2. พืชสมุนไพรโดยรวมจำนวน 159 ชนิด

จากการลงสำรวจพื้นที่ภายในสวนสมุนไพรแห่งนี้พบพืชสมุนไพรในสวนทั้งสิ้น 159 ชนิดซึ่งเป็นพืชสมุนไพรที่มีอยู่ในตำบลคลองปราบ พืชสมุนไพรคือ พืชที่ใช้ทำเป็นเครื่องยา ซึ่งยังไม่ได้มีการผสมปรุง หรือแปรสภาพ สำหรับการจะนำมาใช้นั้น อาจมีการดัดแปลงรูปลักษณะของสมุนไพรให้ใช้ได้สะดวกขึ้น เช่น การนำมามันให้มีขนาดเล็กกลง หรือนำไปตากแห้งและนำมาบดเป็นผง นับตั้งแต่สมัยอดีตเป็นที่ทราบกันอยู่แล้วว่า พืชสมุนไพรมีคุณค่าทางยามากมาย ซึ่งคุณค่าของสมุนไพรแต่ละชนิดนั้นหรือพืชแต่ละชนิดนั้นมีสารที่เป็นตัวยาด้วยกันทั้งสิ้นเพียงแต่ว่าพืชชนิดไหนจะมีคุณค่าทางยามากน้อยกว่ากันเท่านั้น

คำถามวิจัยข้อที่ 2 บริเวณที่มีความพร้อมเป็นจุดแวะชมในสวนสมุนไพร มีที่ใดบ้าง และมีลักษณะเช่นใด

จุดแวะชมในสวนสมุนไพร และเส้นทางเดินเท้าภายในสวนสวนสมุนไพรประกอบด้วยหนึ่งเส้นทาง และ บริเวณที่มีความพร้อมเป็นจุดแวะชมในสวนสมุนไพรหลังจากที่ผู้วิจัยได้ทำการสำรวจพร้อมทั้งจัดประชุมกลุ่มย่อยประกอบด้วยทั้งหมด 6 จุด

1. บริเวณที่ทำการศูนย์ (จุดชมวิว) เป็นจุดที่สูงที่สุดในเนื้อที่ 30 ไร่ภายในบริเวณสวนสมุนไพร

2. ป่าไม้ธรรมชาติ ห่างจากจุดชมวิวประมาณ 150 เมตร จะประกอบไปด้วยป่าไม้ธรรมชาติที่ใกล้สูญพันธุ์และมีสรรพคุณทางยาสามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้ เช่นเดียวกับพืชสมุนไพร
3. น้ำตกหินงาม เป็นน้ำตกที่มีอยู่ในบริเวณสวนสมุนไพรห่างจากบริเวณที่ทำการศูนย์ประมาณ 300 เมตร ในบริเวณนี้สามารถแวะชมไม้ตะกั่วกระซึ่งเป็นไม้ที่นิยมปลูกในปัจจุบันเนื่องจากดูแลง่ายและโตเร็วพร้อมทั้งในบริเวณนี้ยังสามารถแวะชมพันธุ์ไม้หายากอย่างเช่นต้น จำปาทอง
4. สวนเกษตรผสมผสาน บริเวณนี้เป็นสวนเกษตรผสมผสานมีเนื้อที่ที่ประกอบไปด้วยสมุนไพรมากมาย ประมาณ 10 ไร่ เดินทางจากน้ำตกผ่านพันธุ์ไม้นานาชนิดข้างทางจะมีต้นชบาซึ่งสามารถช่วยยึดดินทำหน้าที่ยึดหน้าดินเหมือนกับหญ้าแฝกแต่อายุการปลูกนานกว่า ในบริเวณนี้มีชื่อว่า วานสาวหลง ซึ่งเป็นวานที่มีกลิ่นหอม และยังสามารถใช้สกัดเป็นน้ำหอมได้ “ดงดาหลา ชบาไพร ไม้หงส์ สาวหลง ดงพญาวัน”
5. สวนสมุนไพรกลางแจ้ง (แปลงเพาะชำกล้าไม้) บริเวณนี้เป็นแปลงสาธิตกลางแจ้งขอโครงการซึ่งจะมีการเพาะชำกล้าไม้สมุนไพร สามารถที่จะนำกลับไปปลูกที่บ้านได้
6. สวนพืชเศรษฐกิจ บริเวณด้านล่างของสวนสมุนไพรประกอบด้วยสวนปาล์ม และกลุ่มเกษตรกรเพาะเห็ดฟางสามารถเข้าเยี่ยมชมและซื้อหาผลิตภัณฑ์กลับบ้าน

คำถามวิจัยข้อที่ 3 เส้นทางเดินเท้าภายในสวนสมุนไพรมีกี่เส้นทาง มีลักษณะอย่างไร

สำหรับคำถามวิจัยข้อที่ 3 นั้นหลังจากที่ได้ลงสำรวจพื้นที่และทำการจัดประชุมกลุ่มย่อย และหลังจากนั้นผู้วิจัยได้ลงพื้นที่จริงอีกครั้งโดยการทดลองเดินตามเส้นทางที่มีการกำหนดขึ้นในการประชุมกลุ่มย่อย ทำให้ผู้วิจัยทราบข้อมูลเส้นทางเดินเท้าภายในสวนสมุนไพรประกอบด้วยกี่เส้นทาง และแต่ละเส้นทางมีลักษณะเป็นอย่างไร โดยมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

สำหรับเส้นทางเดินเท้าภายในสวนสมุนไพรนั้นกำหนดให้มี 1 เส้นทางเนื่องจากเป็นระยะเริ่มต้นในการทดลองเส้นทางรวมทั้งปัจจุบันยังมีนักท่องเที่ยวเข้าไปในสวนสมุนไพรจำนวนน้อยจึงกำหนดให้มีเส้นทางหลักในการเดินเท้าเพื่อท่องเที่ยวในสวนสมุนไพรเพียง 1 เส้นทางเท่านั้น ในโอกาสต่อไปหากมีนักท่องเที่ยวจำนวนมากขึ้นสามารถที่จะเพิ่มเส้นทางเดินเท้าภายในสวนสมุนไพรได้ตามความเหมาะสมเพราะจุดแวะแต่ละแห่งภายในสวนสมุนไพรสามารถเชื่อมต่อกันได้

การใช้เส้นทางเดินเท้าภายในสวนสมุนไพรใช้ระยะเวลาในการเดินเท้าประมาณ 1 ชั่วโมงจากจุดชมวิว ระยะทางในการเดินเท้าประมาณ 600 เมตร โดยทางผู้วิจัย กลุ่มสมาชิก ประชาชนที่เข้าประชุมกลุ่มย่อย พร้อมทั้งหน่วยงานราชการ ได้ลงความเห็นในเรื่องของเส้นทาง

เดินเท้าในชั้นแรกเรากำหนดเพียงหนึ่งเส้นทาง แต่ถ้าในกรณีที่มียานพาหนะที่เข้ามาขึ้นสามารถกำหนดเส้นทางเดินเพิ่มเติมได้ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. เริ่มต้นจากที่ทำการศูนย์ผ่านจุดชมวิวดินขึ้นทางด้านบนภูเขาเพื่อแวะชมป่าไม้ธรรมชาติซึ่งระยะทางห่างจากจุดชมวิวประมาณ 150 เมตร
2. จากป่าไม้ธรรมชาติเดินทางขึ้นไปบนน้ำตกหินงามระยะทางห่างจากป่าไม้ธรรมชาติประมาณ 150 เมตร
3. หลังจากนั้นเดินลงเพื่อเที่ยวชมสวนเกษตรผสมผสานเนื้อที่ 10 ไร่ ประกอบด้วยพืชสมุนไพรนานาชนิดจากน้ำตกหินงามมายังสวนเกษตรผสมผสานระยะทางประมาณ 250 เมตร
4. จากนั้นเดินออกสู่บริเวณกลางแจ้งเพื่อชมแปลงสาธิตโครงการ หนึ่งตำบลหนึ่งฟาร์มซึ่งเป็นแปลงเพาะชำกล้าไม้
5. เที่ยวชมพืชเศรษฐกิจและฟาร์มเห็ด

คำถามวิจัยข้อที่ 4 ทรัพยากรการท่องเที่ยวในบริเวณใกล้เคียงที่สามารถจัดทำเป็นเส้นทางการเชื่อมโยงมีอะไรบ้าง

ในส่วนของคำถามวิจัยข้อที่ 4 ทรัพยากรการท่องเที่ยวในบริเวณใกล้เคียงที่สามารถจัดเป็นเส้นทางเชื่อมโยง สำหรับคำถามวิจัยในข้อนี้ข้อมูลที่ได้ในเบื้องต้นทำให้ทราบว่าสถานที่ท่องเที่ยวบริเวณใกล้เคียงประกอบด้วย 4 แห่ง ซึ่งผู้วิจัยทราบข้อมูลบางส่วนจากการประชุมกลุ่มย่อย และสอบถามจากเจ้าหน้าที่ประจำสถานที่ท่องเที่ยวเหล่านั้น ๆ และการให้คำแนะนำจากผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งสถานที่ท่องเที่ยวมีทั้งที่เป็นสถานที่ท่องเที่ยวทางธรรมชาติ วัฒนธรรม ทางด้านการเกษตร และด้านสุขภาพ ประกอบด้วย

1. ถ้ำขมิ้น
2. ถ้ำพระ
3. สวนสละอาทิตย์
4. โรงนวด

จากการลงสำรวจพื้นที่และสถานที่ท่องเที่ยวเชื่อมโยงกับสวนสมุนไพร ซึ่งควรจัดให้เป็นการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่มุ่งเน้นไปทางด้านสุขภาพ ดังนั้นสถานที่ท่องเที่ยวบางแห่งที่อาจต้องใช้ระยะเวลามากและไม่เป็นไปในแนวทางเดียวกับรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่มุ่งเน้นเพื่อสุขภาพทางจากการประชุมกลุ่มจึงกำหนดให้มีแหล่งท่องเที่ยวเชื่อมโยง 3 แห่ง คือ ถ้ำพระ สวนสละอาทิตย์ และโรงนวดแผนไทย

คำถามวิจัยข้อที่ 5 เส้นทางในการเชื่อมโยงสวนสมุนไพรมีกี่เส้นทาง มีลักษณะอย่างไร

สำหรับคำถามวิจัยข้อที่ 5 เส้นทางเชื่อมโยงมีกี่เส้นทางนั้นสำหรับคำถามวิจัยข้อนี้ข้อมูลที่ได้ ซึ่งผู้วิจัยทราบข้อมูลบางส่วนจากการประชุมกลุ่มย่อย และสอบถามจากเจ้าหน้าที่ประจำสถานที่ท่องเที่ยวที่นั่น ๆ รวมไปถึงการได้รับคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญ สามารถใช้เส้นทางหลักเพียง 1 เส้นทางก็สามารถเชื่อมต่อกับสวนสมุนไพรได้อย่างสะดวก

สถานที่ท่องเที่ยวทั้งสามแห่งอยู่บนเส้นทางจากสุราษฎร์ธานีมายังอำเภอบ้านนาสารโดยอยู่บนถนนเส้นสุราษฎร์-นาสาร

คำถามวิจัยข้อที่ 6 กิจกรรมที่เหมาะสมกับนักท่องเที่ยวและเจ้าของพื้นที่มีอะไรบ้าง

ในส่วน of คำถามวิจัยข้อที่ 6 กิจกรรมที่เหมาะสมกับนักท่องเที่ยวและเจ้าของพื้นที่ จากการประชุมกลุ่มย่อยครั้งที่ 1 และการลงสำรวจเส้นทาง รวมทั้งการเก็บแบบสอบถามจากนักท่องเที่ยวชาวไทย ทำให้สามารถกำหนดกิจกรรมต่าง ๆ ในการท่องเที่ยวภายในสวนสมุนไพรได้ โดยใช้ผลการสำรวจข้อมูลทั้งจากเจ้าของพื้นที่ และนักท่องเที่ยว

จากการสอบถามนักท่องเที่ยวชาวไทยที่คาดว่าจะเข้ามาเที่ยวในสวนสมุนไพร ตำบลคลองปราบ อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี เพื่อที่จะนำข้อมูลที่ได้มาใช้ในการจัดรูปแบบกิจกรรม และการสื่อความหมายที่เหมาะสม โดยแบบสำรวจแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ส่วนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสำรวจ ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยว ได้ผลการสำรวจ ดังนี้

จากแบบสอบถามที่อยู่ปัจจุบันของผู้ตอบแบบสอบถาม ร้อยละ 88.4 เป็นชาวจังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยแบ่งออกเป็น อำเภอเมือง ร้อยละ 28 อำเภอบ้านนาสาร ร้อยละ 9.7 อำเภอพุนพิน ร้อยละ 26.9 อำเภอกาญจนดิษฐ์ ร้อยละ 6.2 อำเภออื่น ๆ ในจังหวัดสุราษฎร์ธานีรวมแล้ว ร้อยละ 17.7 และอาศัยอยู่ในจังหวัดอื่น ๆ ในภาคใต้ ร้อยละ 11.6

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 64.2 และเป็นเพศชาย ร้อยละ 35.8

กลุ่มตัวอย่างมีอายุอยู่ในช่วง 15-25 ปี ร้อยละ 38.7 26-35 ปี ร้อยละ 23.1 36-45 ปี ร้อยละ 22.8 46-60 ปี ร้อยละ 11.3 60 ปีขึ้นไป ร้อยละ 2.4 และต่ำกว่า 15 ปี ร้อยละ 1.6 กลุ่มตัวอย่างมีระดับการศึกษา คือ ระดับการศึกษาอยู่ในระดับ ปริญญาตรี ร้อยละ 42.52 ระดับประถมศึกษา ร้อยละ 23.4 ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/เทียบเท่า ร้อยละ 16.1 ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ร้อยละ 9.1 ระดับต่ำกว่าภาคบังคับ (ต่ำกว่าประถม 4 / ประถม 6) ร้อยละ 8.1 มีการประกอบอาชีพ รับราชการ ร้อยละ 15 นักเรียน/นักศึกษา ร้อยละ 19 เกษตรกร ร้อยละ 16 พนักงานบริษัท ร้อยละ 15.8 ธุรกิจส่วนตัว ร้อยละ 6.2 พนักงานรัฐวิสาหกิจ ร้อยละ 8 ค้าขาย

ร้อยละ 8 รับจ้างทั่วไป ร้อยละ 9 ว่างงาน/แม่บ้าน ร้อยละ 3 มีรายได้คือ 5000-10000 บาท ร้อยละ 45.2 ไม่มีรายได้เป็นของตัวเอง ร้อยละ 19.4 มีรายได้ต่ำกว่า 5000 ร้อยละ 16.4 มีรายได้ 10001-15000 ร้อยละ 8.3 มีรายได้ 20000 ขึ้นไป ร้อยละ 6.5 มีรายได้ 15001-20000 ร้อยละ 4.5 และนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ไม่รู้จักสวนสมุนไพร ตำบลคลองปราบอำเภอบ้านนาสาร ร้อยละ 79 และรู้จักสวนสมุนไพรคิดเป็นร้อยละ 21

สำหรับความคิดเห็นต่อนักท่องเที่ยวกิจกรรมที่ควรมีภายในสวนสมุนไพร ดังนี้ กิจกรรมที่นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ให้ความสนใจอยู่ในระดับมากที่สุดคือ กิจกรรมด้านสุขภาพ (การนวด, การอบสมุนไพร) ร้อยละ 45.7 รองลงมาคือ นำชมสวนสมุนไพร ร้อยละ 52.7 ซื้อผลิตภัณฑ์สมุนไพร ร้อยละ 48.9 การศึกษาพันธุ์ไม้และพืชสมุนไพร ร้อยละ 45.7 การสาธิตขยายพันธุ์สมุนไพร ร้อยละ 44.6 การสาธิตการแปรรูปสมุนไพร ร้อยละ 43.3 และการชมทัศนียภาพ ร้อยละ 41.4 ซึ่งกิจกรรมดังกล่าวข้างต้นนักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

ความคิดเห็นต่อองค์ประกอบและสิ่งอำนวยความสะดวกที่ควรมีในสวนสมุนไพร ป้ายบอกชื่อและให้ความรู้เกี่ยวกับสมุนไพร ร้อยละ 50.3 ศาลาหรือม้านั่งพักผ่อน ร้อยละ 46.5 ห้องน้ำ ร้อยละ 45.7 ป้ายบอกทางภายนอก (ก่อนเข้าสวนสมุนไพร) ป้ายแผนผังและภายในสวนสมุนไพร ร้อยละ 34.1 เอกสารและคู่มือแนะนำสวนสมุนไพร ร้อยละ 39.2 ป้ายแผนผังภายในสวนสมุนไพร และ ลานจอดรถ ร้อยละ 36.8 จุดทิ้งขยะ ร้อยละ 36.3 ป้ายอาคาร ร้อยละ 31.7 สถานที่จัดอบรมและสัมมนา ร้อยละ 20.2 บริการด้านอาหารและเครื่องดื่ม ร้อยละ 38.2 และสถานที่พักผ่อน ร้อยละ 12.6 และความคิดเห็นในการใช้บริการภายในสวนสมุนไพร คือ สนใจในการ การศึกษาดูงาน ร้อยละ 53.2 ท่องเที่ยวพักผ่อนอย่างเดียว ร้อยละ 40.3 และ การฝึกอบรม 6.5

จากการสำรวจข้อมูลจากนักท่องเที่ยว การประชุมกลุ่มย่อยเพื่อระดมความคิดจากเจ้าของสวนสมุนไพร และกลุ่มสมาชิก เพื่อกำหนดกิจกรรมที่จะจัดขึ้นภายในสวนสมุนไพร ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวและ เจ้าของสวนสมุนไพร และกลุ่มสมาชิก เป็นไปในแนวทางเดียวกัน และยังทำให้ได้ข้อมูลเพิ่มเติมจากนักท่องเที่ยวว่ากิจกรรมใดที่นักท่องเที่ยวให้ความสำคัญมากที่สุด มาก และปานกลาง เพื่อเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมภายในสวนสมุนไพร

คำถามวิจัยข้อที่ 7 การสื่อความหมายที่เหมาะสมกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตรภายในสวนสมุนไพรมีรูปแบบและลักษณะอย่างไร

ในส่วนของคำถามวิจัยข้อที่ 7 การสื่อความหมายที่เหมาะสมกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตรภายในสวนสมุนไพรมีรูปแบบและลักษณะเป็นอย่างไรนั้น จากการสำรวจ ในด้านขององค์ประกอบหรือสิ่งอำนวยความสะดวกนั้นจะครอบคลุมในเรื่องของการสื่อความหมายทำให้ทราบว่า ป้ายต่าง

ๆ ไม่ว่าจะเป็นป้ายอาคาร ป้ายแนะนำสวนสมุนไพร ป้ายบอกทางทั้งภายในและภายนอกสวนสมุนไพร รวมถึงคู่มือและเอกสารแนะนำสวนสมุนไพร เป็นสิ่งที่นักท่องเที่ยวต้องการมากที่สุด และถือว่าเป็นการสื่อความหมายที่เหมาะสมในการท่องเที่ยวภายในสวนสมุนไพรและทำให้การท่องเที่ยวเกิดประสิทธิภาพ และสร้างพึงพอใจให้กับนักท่องเที่ยว

5.7 อภิปรายผล

การจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการพัฒนาการท่องเที่ยวให้เกิดความยั่งยืนและส่งผลกระทบต่อสังคมวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด เป็นวิธีหนึ่งที่จะส่งผลให้ชุมชนท้องถิ่นสามารถพึ่งพาตนเองได้ และมีจิตสำนึกในการที่จะรักษาภูมิปัญญา และรักษาระบบนิเวศให้คงสภาพนานที่สุด ด้วยการสร้างจิตสำนึกและตระหนักในความรัก ความห่วงแหน และเข้าใจสภาพธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของชุมชนนั้น ๆ แต่ในการศึกษาการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรนั้น จำเป็นต้องมีการศึกษาศักยภาพและความเป็นไปได้ในการจัดการท่องเที่ยวที่สามารถเป็นไปได้ การวิจัยจำเป็นต้องศึกษาถึงรูปแบบ และกิจกรรมต่าง ๆ ที่ตรงกับความต้องการของนักท่องเที่ยว และแหล่งท่องเที่ยวต้องมีความพร้อมในการรองรับนักท่องเที่ยวเพื่อสร้างความประทับใจให้กับนักท่องเที่ยว รวมไปถึงการศึกษากิจกรรมการดำเนินงานอื่น ๆ ในการจัดการท่องเที่ยวอย่างเป็นระบบ เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้รับความสะดวกสบาย ความปลอดภัย และประทับใจในท่องเที่ยวเชิงเกษตรต่อไป และจากการศึกษารูปแบบเส้นทาง กิจกรรม และการสื่อความหมาย การท่องเที่ยวเชิงเกษตร : กรณีศึกษา สวนสมุนไพร ตำบลคลองปราบ อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาทั้งจากทฤษฎีการท่องเที่ยวเชิงเกษตรและศึกษาจากการลงพื้นที่จริงเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลอันจะนำไปสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่ยั่งยืน โดยมีการใช้ระเบียบวิธีวิจัยทั้งเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณเพื่อให้ได้ข้อมูลครบทุกด้านเพื่อนำมาใช้ในการตอบคำถามวิจัยทุกประการ และตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัยให้ครบถ้วนทุกข้อ โดยผลที่ได้จากการศึกษานั้น ผู้วิจัยได้รูปแบบเส้นทางภายในสวนสมุนไพรซึ่งในเบื้องต้นทางผู้วิจัยและผู้ประกอบการใช้เพียง หนึ่งเส้นทาง โดยมีจุดแวะชมภายในสวนสมุนไพรจำนวน 6 จุด และระหว่างที่มีการท่องเที่ยวภายในสวนสมุนไพรนั้น จะมีกิจกรรม และการสื่อความหมายจากเอกสารคู่มือ แผ่นพับ รวมไปถึงป้ายสื่อความหมายต่าง ๆ นอกจากรูปแบบเส้นทางภายในสวนดังกล่าวแล้ว จากการศึกษาครั้งนี้ทางผู้วิจัยได้ข้อมูลเส้นทางเชื่อมโยงระหว่างสวนสมุนไพรกับแหล่งท่องเที่ยวบริเวณใกล้เคียงกับสวนสมุนไพร ซึ่งประกอบด้วย ถ้าพระ สวนสละอาทิตย์ และโรงนวด ซึ่งเป็นการสนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงเกษตร แต่เป็นลักษณะของเชิงเกษตรสุขภาพ เนื่องจากลักษณะเด่นของสวนสมุนไพรนั้นไม่ใช่เพียงแต่เป็นสวนเกษตรเพียงอย่าง

เดี่ยวแต่ผลผลิตคือสมุนไพรนั้น เป็นผลผลิตทางเกษตรที่ดีต่อสุขภาพเป็นอย่างมาก และนอกจากผลการวิจัยดังกล่าวข้างต้นแล้ว ในการศึกษาครั้งนี้ เราได้กิจกรรมต่าง ๆ ที่มีประโยชน์ทั้งต่อผู้ประกอบการและนักท่องเที่ยวเนื่องจากเรามีการออกแบบสำรวจไปยังนักท่องเที่ยวถึงกิจกรรมต่าง ๆ ที่ควรมีในสวนสมุนไพร รวมไปถึงสิ่งอำนวยความสะดวกที่นักท่องเที่ยวต้องการให้มีภายในสวนสมุนไพร เมื่อนำความคิดเห็นที่ได้จากผู้ประกอบการและชุมชน มาผนวกรวมกับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวทำให้การศึกษานี้เราได้รูปแบบกิจกรรมที่ค่อนข้างสมบูรณ์และลงตัวสำหรับทั้งผู้ประกอบการและนักท่องเที่ยว และจากการออกแบบสำรวจไปยังนักท่องเที่ยวและผู้ประกอบการการท่องเที่ยว ทำให้ผลตอบรับจากนักท่องเที่ยวให้ความสนใจที่จะเข้าไปเยี่ยมชมสวนสมุนไพรเป็นจำนวนมากขึ้น และการศึกษาในครั้งนี้ถือได้ว่าเป็นประโยชน์อย่างยิ่งสำหรับการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่ยั่งยืนต่อไป

5.8 ข้อเสนอแนะจากการทำวิจัยในครั้งนี้

การท่องเที่ยวทางการเกษตรอาจถือได้ว่าเป็นการท่องเที่ยวแนวใหม่สำหรับนักท่องเที่ยวบางกลุ่ม โดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็นสวนสมุนไพร ซึ่งสำหรับสวนสมุนไพรแห่งนี้ถือได้ว่าเป็นช่วงเริ่มต้นของการพัฒนา จึงยังมีปัญหาอยู่หลายด้าน

1. ด้านการพัฒนาการท่องเที่ยว

- 1.1 การเตรียมความพร้อมของเรื่องอาคารสถานที่สำหรับการต้อนรับนักท่องเที่ยว
- 1.2 การจัดทำป้ายบอกทางและแนะนำแหล่งท่องเที่ยวบนถนนสายหลักอำเภอบ้านนาสาร
- 1.3 การเตรียมบุคลากร และการจัดโครงสร้างองค์กรที่เหมาะสมสำหรับรองรับนักท่องเที่ยวที่สนใจ

2. ด้านการพัฒนาบริการด้านการท่องเที่ยว

- 2.1 การจัดเตรียมอาคารรองรับนักท่องเที่ยว
- 2.2 การจัดเตรียมสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ภายในสวนสมุนไพร
- 2.3 การพัฒนาผลิตภัณฑ์ภายในสวนสมุนไพรเพื่อจำหน่ายให้กับนักท่องเที่ยว
- 2.4 ควรมีการจัด Zoning สถานที่ เพื่อจัดพื้นที่แสดงสมุนไพรที่เป็นไม้ดอก หรือมูสมุนไพรมะพร้าว โดยเฉพาะ เพื่อให้เป็นจุดที่นักท่องเที่ยวสามารถถ่ายภาพได้

3. ด้านการตลาดและการประชาสัมพันธ์

3.1 ควรมีฝ่ายที่รับผิดชอบในเรื่องการนำเสนอข้อมูลการท่องเที่ยวของสวนสมุนไพรมายังหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน

3.2 การประชาสัมพันธ์ผ่านหน่วยงานของรัฐและเอกชน

3.3 การประสานงานกับหน่วยงานของรัฐให้เข้ามามีส่วนช่วยเหลือในด้านการตลาดและการประชาสัมพันธ์รวมถึงเรื่องของการจัดหางบประมาณในการพัฒนา เนื่องจากสถานที่แห่งนี้ อยู่ในโครงการ หนึ่งตำบลหนึ่งฟาร์ม

5.9 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในครั้งต่อไป

โครงการวิจัยครั้งนี้สามารถดำเนินงานในระยะต่อไปได้ เพื่อที่จะสามารถไปมีส่วนช่วยส่งเสริมและสนับสนุนให้การท่องเที่ยวเชิงเกษตร ภายในสวนสมุนไพรมีการพัฒนาที่จะเป็นการท่องเที่ยวที่เติบโตอย่างมั่นคงและมีคุณภาพ เนื่องจากการศึกษาในครั้งนี้เป็นครั้งแรก ซึ่งเราสามารถศึกษาจนได้ข้อมูลที่เป็นและเป็นส่วนที่สำคัญในการพัฒนาสวนสมุนไพรมานี้ การศึกษาเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ แต่ยังถือว่าเป็นเพียงขั้นเริ่มต้นซึ่งสิ่งที่เราได้จากการศึกษาสามารถนำไปพัฒนาการท่องเที่ยวต่อไปได้ แต่ด้วยข้อจำกัด ด้านระยะเวลา และด้านงบประมาณ ถ้าโครงการนี้สามารถศึกษาในระยะต่อไปได้จะทำให้ทราบข้อมูลหรือทราบผลจากสิ่งที่ได้จากการศึกษาในระยะแรก เพื่อจะนำไปสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวทางการเกษตรที่ยั่งยืนต่อไป

5.10 สรุป

จากการศึกษา รูปแบบเส้นทาง กิจกรรม และการสื่อความหมาย การท่องเที่ยวเชิงเกษตร : กรณีศึกษา สวนสมุนไพรมาน้ำทิพย์ อําเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยศึกษาจากข้อมูลทุติยภูมิ การศึกษาจากแหล่งที่ การจัดประชุมระดมความคิดเห็น และการออกแบบสำรวจ ทำให้ทางผู้วิจัยได้ รูปแบบเส้นทาง กิจกรรม และการสื่อความหมาย การท่องเที่ยวเชิงเกษตร : กรณีศึกษา สวนสมุนไพรมาน้ำทิพย์ อําเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี ซึ่งถือว่าข้อมูลดังกล่าวที่ได้มานั้นเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการที่จะนำไปใช้ในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ยั่งยืนสืบไป

บรรณานุกรม

- กนกกาญจน์ กาญจนรัตน์.(2544).**การกำหนดรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงผสมผสาน ตามลำนํ้าเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี**.วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต,สาขา วิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- กอบแก้ว ชัยเดชสุริยะ.(2546).**การจัดการทางการตลาดด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีส่วนร่วม ของบ้านทุ่งสูง จังหวัดกระบี่**.วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาการจัดการทรัพยากร บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- จิตรพี บัวผิน.(2540). **เรียนรู้เรื่องสมุนไพร**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.
- นริศรา สอนเสาวภาคย์.(2545).**การวิเคราะห์ศักยภาพในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร เพื่อเป็นที่มาของรายได้นอกภาคเกษตรกรรม**.วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต,สาขาเศรษฐศาสตร์ธุรกิจ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- นิพนธ์ ชานูนาสิน.(2540).**การสำรวจพรรณไม้ที่ใช้ประโยชน์ได้ในบริเวณสถานีวิจัย กาญจนบุรี**.ปัญหาพิเศษนิสิตปริญญาตรี ภาควิชาพืชสวน คณะเกษตร, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- พรานิภา ชุมศรี.(2538).**สวนนานาพฤกษาสมุนไพร**.คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล.
- พวงบุหงา ภูมิพานิช.(2539).**การจัดนำเที่ยว**.ภาควิชาศิลปอาชีพ, คณะมนุษยศาสตร์, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- พีรชัย กุลชัย.(2543).**การท่องเที่ยวเชิงเกษตร : ทางเลือกใหม่สำหรับเกษตรกรไทย**. วารสาร เกษตรพระจอมเกล้า 18 (3) : 62-68.
- รุ่งรัตน์ เหลืองนที.(2535).**พืชเครื่องเทศและสมุนไพร**.กรุงเทพฯ : มปท.
- วินิจ วีรยางกูร.(2532).**การจัดการอุตสาหกรรมท่องเที่ยว**.คณะเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- วุฒิ วุฒิธรรมเวช.(2540).**สารานุกรมสมุนไพร รวมหลักเภสัชกรรมไทย**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.
- ศุภวัจน์ แก้วขาว.(2546).**การออกแบบวางแผนบริเวณเพื่อการท่องเที่ยวเชิงเกษตร สถานีวิจัย กาญจนบุรี มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์**.วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต ,สาขาเกษตรศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สอรัฐ มากบุญ.(2547). **การศึกษารูปแบบเส้นทางและความพร้อมของเกษตรกรในการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี**.วิทยาลัย ชุมชนสุราษฎร์ธานี : มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

อุไรพรรณ เปี่ยมนิเวศน์.(2544).การจัดการด้านการสื่อความหมายและสิ่งอำนวยความสะดวก
ของผู้ประกอบการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร : กรณีศึกษา อำเภอบ้าน
แพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต,สาขาพัฒนา
สังคม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

Coltman, M.M. (1989). *Tourism Marketing*. New York : Van Nostrand Reinhold

Middleton VTC.(1994). *Marketing in Travel and Tourism*. (2nd ed.) Oxford : Heinemann
Professional Publishing.

Ryu, Seung-Woo.(1996). *Journal of Rural Development* : “The Situation and Directions
for Farm Tourism Development in Korea”. 19 Winter.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก บทความวิจัย

รูปแบบเส้นทาง กิจกรรม และการสื่อความหมาย การท่องเที่ยวเชิงเกษตร : กรณีศึกษา สวนสมุนไพร
ตำบลคลองปราบ อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี

Activity Route Formulation and Meaning Communication of Agricultural Tourism ; a case study of
Herb Garden at Tambon Klong Prab, Ban Nasan , Surat Thani

วัชรวิ พืชผล

เนาวรัตน์ คงวิเชียรวัฒน์

Watchari Puechphol

Naovarat Kongwichianwat

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

Suratthani Rajabhat University

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อรวบรวมข้อมูลสมุนไพรที่มีอยู่ในหมู่ 5 ตำบลคลองปราบ อำเภอบ้านนาสาร ที่เอื้อต่อศักยภาพการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร 2) เพื่อออกแบบเส้นทางเดินเท้าภายในสวนสมุนไพรและเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ 3) เพื่อออกแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรภายในสวนสมุนไพร 4) เพื่อกำหนดรูปแบบการสื่อความหมายการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่เหมาะสมกับสวนสมุนไพร

ผลที่ได้จากการศึกษานั้น ผู้วิจัยได้รูปแบบเส้นทางภายในสวนสมุนไพรซึ่งในเบื้องต้นทางผู้วิจัยและผู้ประกอบการใช้เพียง หนึ่งเส้นทาง โดยมีจุดแวะชมภายในสวนสมุนไพรจำนวน 6 จุด และระหว่างที่มีการท่องเที่ยวภายในสวนสมุนไพรนั้น จะมีกิจกรรม และการสื่อความหมายจากเอกสารคู่มือ แผ่นพับ รวมไปถึงป้ายสื่อความหมายต่าง ๆ นอกจากรูปแบบเส้นทางภายในสวนดังกล่าวแล้ว จากการศึกษาครั้งนี้ทางผู้วิจัยได้ข้อมูลเส้นทางเชื่อมโยงระหว่างสวนสมุนไพรกับแหล่งท่องเที่ยวบริเวณใกล้เคียงกับสวนสมุนไพร ซึ่งประกอบด้วย ถ้าพระ สวนสละอาทิตย์ และโรงนวด ซึ่งเป็นการสนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงเกษตร แต่เป็นลักษณะของเชิงเกษตรสุขภาพ เนื่องจากลักษณะเด่นของสวนสมุนไพรนั้นไม่ใช่เพียงแต่เป็นสวนเกษตรเพียงอย่างเดียวแต่ผลผลิตคือสมุนไพรนั้น เป็นผลผลิตทางเกษตรที่ดีต่อสุขภาพเป็นอย่างมาก และนอกจากผลการวิจัยดังกล่าวข้างต้นแล้ว ใน

การศึกษานี้ เราได้กิจกรรมต่าง ๆ ที่มีประโยชน์ทั้งต่อผู้ประกอบการและนักท่องเที่ยวเนื่องจากเรามีการออกแบบสำรวจไปยังนักท่องเที่ยวถึงกิจกรรมต่าง ๆ ที่ควรมีในสวนสมุนไพร รวมไปถึงสิ่งอำนวยความสะดวกที่นักท่องเที่ยวต้องการให้มีภายในสวนสมุนไพร เมื่อนำความคิดเห็นที่ได้จากผู้ประกอบการและชุมชนมาผนวกกับความเห็นของนักท่องเที่ยวทำให้การศึกษานี้เราได้รูปแบบกิจกรรมที่ค่อนข้างสมบูรณ์และลงตัวสำหรับทั้งผู้ประกอบการและนักท่องเที่ยว และจากการออกแบบสำรวจไปยังนักท่องเที่ยวและผู้ประกอบการการท่องเที่ยว ทำให้ผลตอบรับจากนักท่องเที่ยวให้ความสนใจที่จะเข้าไปเยี่ยมชมสวนสมุนไพรเป็นจำนวนมากขึ้น และการศึกษาในครั้งนี้ถือได้ว่าเป็นประโยชน์อย่างยิ่งสำหรับการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่ยั่งยืนต่อไป

Abstract

The finding of Activity Route Formulation and Meaning Communication of Agricultural Tourism ; A case study of Herb Garden at Tambon Klong Prab , Ban Nasan , Surat thani research the researcher has got the route formulation inside the herb garden that in primary the researcher and entrepreneur had use only one route. The routes that the research and entrepreneur used have six destinations. While the research and entrepreneur explore around the herb garden we found there are many activities that have shown on the map, handbook, brochure, and include the signboard as well.

Beside that a study carried out of the researcher found that there have another route to connect between the herb garden and another tourism destinations around the herb garden such as Pha cave, Salaartit garden, and massage house. This is to support agricultural tourism and focus on health tourism. Because of the strength characteristic of the herb garden if not only agricultural but the herb is the best product which is good for health.

A study carried out from this research that there are many useful activities that the researcher found which is good for entrepreneur and tourism. From the questionnaire that the researcher had done with the tourists about the activities that tourists hope to get from the herb garden and also the facilities that the tourists want to get from the herb garden. The tourists want to have more activities about health such as massaging and herb sauna. For the facility the tourists want to have more information about the herb garden such as handbook, signboard to show the way to go and the tourists also want to have more toilet, relaxing place and rubbish bin. Therefore, the researcher got opinion from entrepreneur and community together with finding of completed and excellent for entrepreneur and tourists.

According to the questionnaire the asked about the tourists and tourism entrepreneur perception the feedback for the tourist was very good. The number of tourists who interesting to visit the herb garden was increases. The researcher hopes this research will be useful for the sustainable agricultural tourism in further

คำนำ

การจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการพัฒนาการท่องเที่ยวให้เกิดความยั่งยืนและส่งผลกระทบต่อสังคมวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด เป็นวิธีหนึ่งที่จะส่งผลให้ชุมชนท้องถิ่นสามารถพึ่งพาตนเองได้ และมีจิตสำนึกในการที่จะรักษามรดกภูมิปัญญา และรักษาระบบนิเวศให้คงสภาพนานที่สุด ด้วยการสร้างจิตสำนึกและตระหนักในความรัก ความหวงแหน และเข้าใจสภาพธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของชุมชนนั้น ๆ แต่ในการศึกษาการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรนั้น จำเป็นต้องมีการศึกษาศักยภาพและความเป็นไปได้ในการจัดการท่องเที่ยวที่สามารถเป็นไปได้ การวิจัยจำเป็นต้องศึกษาถึงรูปแบบ และกิจกรรมต่าง ๆ ที่ตรงกับความต้องการของนักท่องเที่ยว และแหล่งท่องเที่ยวต้องมีความพร้อมในการรองรับนักท่องเที่ยวเพื่อสร้างความ

ประทับใจให้กับนักท่องเที่ยว รวมไปถึงการศึกษาการเตรียมการด้านอื่น ๆ ในการจัดการท่องเที่ยวอย่างเป็นระบบ เพื่อให้ให้นักท่องเที่ยวได้รับความสะดวกสบาย ความปลอดภัย และประทับใจในท่องเที่ยวเชิงเกษตรต่อไป

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้นเพื่อเป็นการรักษาและสืบทอดปัญญาของชาวบ้านที่สั่งสมกันมาตลอดจนเป็นการรวบรวมองค์ความรู้ของชุมชนท้องถิ่น ผู้ทำการศึกษามีความสนใจประเด็นการท่องเที่ยวของอำเภอบ้านนาสาร โดยศึกษาการพัฒนาทางด้านการท่องเที่ยวเชิงเกษตร กรณีศึกษาสวนสมุนไพร ตำบลคลองปราบ อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี ตลอดจนการพัฒนาภูมิปัญญาชาวบ้านในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร เพื่อให้มีการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน และชุมชนในท้องถิ่นเข้มแข็ง ซึ่งการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการใช้เป็นแนวทางในการจัดการเตรียมความพร้อม การอนุรักษ์ พัฒนา ภูมิปัญญาชาวบ้านเพื่อสืบทอดมรดกทางปัญญานี้ต่ออนุชนรุ่นหลังสืบไป

เครื่องมือและวิธีการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม(Participatory Action Research) โดยมีกระบวนการหลัก 3 ประการดังนี้

1. การเก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ โดยการรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่ม และนำข้อมูลที่รวบรวมได้เกี่ยวกับสมุนไพรตำบลคลองปราบ อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี ข้อมูลเอกสารเกี่ยวกับชุมชน ข้อมูลเกี่ยวกับสมุนไพรที่มีอยู่ในพื้นที่ ข้อมูลพื้นฐานความเป็นมาของสวนสมุนไพร ลักษณะการดำเนินงาน โครงสร้างการบริหาร การจัดการ การดำเนินงานการท่องเที่ยวเชิงเกษตร
2. แบบสำรวจพื้นที่สวนสมุนไพร
3. การจัดประชุมเพื่อระดมความคิด และสอบถามความเห็น กับผู้เชี่ยวชาญทางวิชาการ บริษัทนำเที่ยว ชุมชนในพื้นที่ เพื่อหารูปแบบเส้นทาง กิจกรรม และสื่อความหมายการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของสวนสมุนไพร
4. แบบสอบถามเชิงลึกสำหรับนักท่องเที่ยว และผู้ประกอบการทางการเกษตรเพื่อค้นหาเส้นทางเชื่อมโยงสวนสมุนไพร

ผลการศึกษา

จากข้อค้นพบที่ได้จากการวิจัย สามารถนำมาอธิบายเพื่อตอบคำถามวิจัยในประเด็นต่าง ๆ ได้ดังนี้
คำถามวิจัยข้อที่ 1 ข้อมูลสมุนไพรที่มีอยู่ในหมู่ 5 ตำบลคลองปราบมีกี่ประเภท สรรพคุณ ถิ่นกำเนิด และการเพาะปลูกมีอะไรบ้าง

จากคำถามวิจัยข้อที่ 1 ข้อมูลสมุนไพรที่มีอยู่ในหมู่ 5 ตำบลคลองปราบมีกี่ประเภท มีสรรพคุณ ถิ่นกำเนิดและการเพาะปลูกเป็นอย่างไรนั้นเป็นคำถามวิจัยที่ตั้งขึ้นเพื่อตอบวัตถุประสงค์ในการวิจัยครั้งนี้เพื่อทำทราบข้อมูลและเพื่อเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลของสมุนไพรที่มีอยู่ในหมู่ 5 ตำบลคลองปราบ เพื่อจะเป็นการเอื้อต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรสำหรับสวนสมุนไพรต่อไป ในการเก็บรวบรวมข้อมูลสมุนไพรในตำบล

คลองปราบและสมุนไพรที่มีอยู่ในสวนสมุนไพรทำให้ทราบว่าภายในสวนสมุนไพรแห่งนี้มีการจัดแยกประเภทของพืชที่อยู่ในสวนนอกจากพืชสมุนไพรแล้ว ยังประกอบไปด้วยพืชชนิดอื่น ๆ มีรายการดังต่อไปนี้

ไม้ใช้สอยพืชเศรษฐกิจ และสมุนไพร โดยรวมจำนวน 212 ชนิด โดยจำแนกดังนี้

1. ไม้ใกล้จะสูญพันธุ์โดยรวมจำนวน	53	ชนิด
2. พืชสมุนไพรโดยรวมจำนวน	159	ชนิด

1. ไม้ใกล้จะสูญพันธุ์โดยรวมจำนวน 53 ชนิด

จากการลงสำรวจพื้นที่ภายในสวนสมุนไพรมีไม้ใกล้สูญพันธุ์อยู่ด้วยกัน 53 ชนิด ซึ่งไม้ใกล้สูญพันธุ์นี้หมายความว่า ไม้ยืนต้นที่ใกล้จะสูญพันธุ์เฉพาะในพื้นที่ตำบลคลองปราบ เนื่องจากชาวบ้านได้นำไปใช้สอยจนเกือบหมด รวมทั้งชาวบ้านยังเปลี่ยนอาชีพจึงมีการตัดต้นไม้เพื่อไปทำอาชีพอื่น เช่น การปลูกยาง ปลูกปาล์ม จึงทำให้ไม้ดังกล่าวใกล้สูญพันธุ์

2. พืชสมุนไพรโดยรวมจำนวน 159 ชนิด

จากการลงสำรวจพื้นที่ภายในสวนสมุนไพรแห่งนี้พบพืชสมุนไพรในสวนทั้งสิ้น 159 ชนิดซึ่งเป็นพืชสมุนไพรที่มีอยู่ในตำบลคลองปราบ พืชสมุนไพรคือ พืชที่ใช้ทำเป็นเครื่องยา ซึ่งยังไม่ได้มีการผสมปรุง หรือแปรรูป สำหรับการจะนำมาใช้นั้น อาจมีการดัดแปลงรูปลักษณะของสมุนไพรให้ใช้ได้สะดวกขึ้น เช่น การนำมามาหั่นให้มีขนาดเล็กลง หรือนำไปตากแห้งและนำมาบดเป็นผง นับตั้งแต่สมัยอดีตเป็นที่ทราบกันอยู่แล้วว่า พืชสมุนไพรมีคุณค่าทางยามากมาย ซึ่งคุณค่าของสมุนไพรแต่ละชนิดนั้นหรือพืชแต่ละชนิดนั้นมีสารที่เป็นตัวยาด้วยกันทั้งสิ้นเพียงแต่ว่าพืชชนิดไหนจะมีคุณค่าทางยามากน้อยกว่ากันเท่านั้น

คำถามวิจัยข้อที่ 2 บริเวณที่มีความพร้อมเป็นจุดแวะชมในสวนสมุนไพร มีที่ใดบ้าง และมีลักษณะเช่นใด

จุดแวะชมในสวนสมุนไพร และเส้นทางเดินเท้าภายในสวนสวนสมุนไพรประกอบด้วยหนึ่งเส้นทาง และบริเวณที่มีความพร้อมเป็นจุดแวะชมในสวนสวนสมุนไพรหลังจากที่ผู้วิจัยได้ทำการสำรวจพร้อมทั้งจัดประชุมกลุ่มย่อยประกอบด้วยทั้งหมด 6 จุด

1. บริเวณที่ทำการศูนย์ (จุดชมวิว) เป็นจุดที่สูงที่สุดในเนื้อที่ 30 ไร่ภายในบริเวณสวนสวนสมุนไพร
2. ป่าไม้ธรรมชาติ ห่างจากจุดชมวิวประมาณ 150 เมตร จะประกอบไปด้วยป่าไม้ธรรมชาติที่ใกล้สูญพันธุ์และมีสรรพคุณทางยาสามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้เช่นเดียวกับพืชสมุนไพร
3. น้ำตกหินงาม เป็นน้ำตกที่มีอยู่ในบริเวณสวนสวนสมุนไพรห่างจากบริเวณที่ทำการศูนย์ประมาณ 300 เมตร ในบริเวณนี้สามารถแวะชมไม้ตะกั่วกันซึ่งเป็นไม้ซึ่งนิยมปลูกในปัจจุบันเนื่องจากดูแลง่ายและโตเร็วพร้อมทั้งในบริเวณนี้ยังสามารถแวะชมพันธุ์ไม้หายากอย่างเช่นต้น จำปาทอง
4. สวนเกษตรผสมผสาน บริเวณนี้เป็นสวนเกษตรผสมผสานมีเนื้อที่ที่ประกอบไปด้วยสมุนไพรมากมาย ประมาณ 10 ไร่ เดินทางจากน้ำตกผ่านพันธุ์ไม้นานาชนิดข้างทางจะมีต้นขาซึ่งสามารถช่วยยึดดินทำหน้าที่ยึดหน้าดินเหมือนกับหญ้าแฝกแต่อายุการปลูกนานกว่า ในบริเวณนี้ มีชื่อว่า วานสาวหลง ซึ่งเป็นว่านที่มีกลิ่นหอม และยังสามารถใช้สกัดเป็นน้ำหอมได้ “ดงดาหลา ขบาไพร ไผ่หงส์ สาวหลง ดงพญาวัน”

5. สวนสมุนไพรกลางแจ้ง (แปลงเพาะชำกล้าไม้) บริเวณนี้เป็นแปลงสาธิตกลางแจ้งขอโครงการซึ่งจะมีการเพาะชำกล้าไม้สมุนไพร สามารถที่จะนำกลับไปปลูกที่บ้านได้
6. สวนพืชเศรษฐกิจ บริเวณด้านล่างของสวนสมุนไพรประกอบด้วยสวนปาล์ม และกลุ่มเกษตรกรเพาะเห็ดฟางสามารถเข้าเยี่ยมชมและซื้อหาผลิตภัณฑ์กลับบ้าน

คำถามวิจัยข้อที่ 3 เส้นทางเดินเท้าภายในสวนสมุนไพรมีกี่เส้นทาง มีลักษณะอย่างไร

สำหรับคำถามวิจัยข้อที่ 3 นั้นหลังจากที่ได้ลงสำรวจพื้นที่และทำการจัดประชุมกลุ่มย่อย และหลังจากนั้นผู้วิจัยได้ลงพื้นที่จริงอีกครั้งโดยการทดลองเดินตามเส้นทางที่มีการกำหนดขึ้นในการประชุมกลุ่มย่อย ทำให้ผู้วิจัยทราบข้อมูลเส้นทางเดินเท้าภายในสวนสมุนไพรประกอบด้วยกี่เส้นทาง และแต่ละเส้นทางมีลักษณะเป็นอย่างไร โดยมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

สำหรับเส้นทางเดินเท้าภายในสวนสมุนไพรนั้นกำหนดให้มี 1 เส้นทางเนื่องจากเป็นระยะเริ่มต้นในการทดลองเส้นทางรวมทั้งปัจจุบันยังมีนักท่องเที่ยวเข้าไปในสวนสมุนไพรจำนวนน้อยจึงกำหนดให้มีเส้นทางหลักในการเดินเท้าเพื่อท่องเที่ยวในสวนสมุนไพรเพียง 1 เส้นทางเท่านั้น ในโอกาสต่อไปหากมีนักท่องเที่ยวจำนวนมากขึ้นสามารถที่จะเพิ่มเส้นทางเดินเท้าภายในสวนสมุนไพรได้ตามความเหมาะสมเพราะจุดแวะแต่ละแห่งภายในสวนสมุนไพรสามารถเชื่อมต่อกันได้

การใช้เส้นทางเดินเท้าภายในสวนสมุนไพรใช้ระยะเวลาในการเดินเท้าประมาณ 1 ชั่วโมงจากจุดชมวิว ระยะทางในการเดินเท้าประมาณ 600 เมตร โดยทางผู้วิจัย กลุ่มสมาชิกประชาชนที่เข้าประชุมกลุ่มย่อย พร้อมทั้งหน่วยงานราชการ ได้ลงความเห็นในเรื่องของเส้นทางเดินเท้าในขั้นแรกเรากำหนดเพียงหนึ่งเส้นทาง แต่ถ้านักท่องเที่ยวมีนักท่องเที่ยวมากขึ้นสามารถกำหนดเส้นทางเดินเท้าเพิ่มได้

คำถามวิจัยข้อที่ 4 ทรัพยากรการท่องเที่ยวในบริเวณใกล้เคียงที่สามารถจัดทำเป็นเส้นทางเชื่อมโยงมีอะไรบ้าง

1. ในส่วนของคำถามวิจัยข้อที่ 4 ทรัพยากรการท่องเที่ยวในบริเวณใกล้เคียงที่สามารถจัดทำเป็นเส้นทางเชื่อมโยง ซึ่งควรจัดให้เป็นการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่มุ่งเน้นไปทางด้านสุขภาพ ดังนั้นสถานที่ท่องเที่ยวบางแห่งที่อาจต้องใช้ระยะเวลาและไม่เป็นไปในแนวทางเดียวกับรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่มุ่งเน้นเพื่อสุขภาพทางจากการประชุมกลุ่มจึงกำหนดให้มีแหล่งท่องเที่ยวเชื่อมโยง 3 แห่ง คือ ถ้ำพระ สวนสละอาทิพย์ และโรงนวดแผนไทย

คำถามวิจัยข้อที่ 5 เส้นทางเชื่อมโยงสวนสมุนไพรมีกี่เส้นทาง มีลักษณะอย่างไร

สำหรับคำถามวิจัยข้อที่ 5 เส้นทางเชื่อมโยงมีกี่เส้นทางนั้นสำหรับคำถามวิจัยข้อนี้ข้อมูลที่ได้ ซึ่งผู้วิจัยทราบข้อมูลบางส่วนจากการประชุมกลุ่มย่อย และสอบถามจากเจ้าหน้าที่ประจำสถานที่ท่องเที่ยวที่ต่าง ๆ รวมไปถึงการได้รับคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญ สามารถใช้เส้นทางหลักเพียง 1 เส้นทางก็สามารถเชื่อมต่อกับสวนสมุนไพรได้อย่างสะดวก

สถานที่ท่องเที่ยวทั้งสามแห่งอยู่บนเส้นทางจากสุราษฎร์ธานีมายังอำเภอบ้านนาสารโดยอยู่บนถนนเส้นสุราษฎร์-นาสาร

คำถามวิจัยข้อที่ 6 กิจกรรมที่เหมาะสมกับนักท่องเที่ยวและเจ้าของพื้นที่มีอะไรบ้าง

ในส่วนของคำถามวิจัยข้อที่ 6 กิจกรรมที่เหมาะสมกับนักท่องเที่ยวและเจ้าของพื้นที่ จากการประชุมกลุ่มย่อยครั้งที่ 1 และการลงสำรวจเส้นทาง รวมทั้งการเก็บแบบสอบถามจากนักท่องเที่ยวชาวไทย ทำให้สามารถกำหนดกิจกรรมต่าง ๆ ในการท่องเที่ยวภายในสวนสมุนไพร่ได้ โดยใช้ผลการสำรวจข้อมูลทั้งจากเจ้าของพื้นที่ และนักท่องเที่ยว

จากการสอบถามนักท่องเที่ยวชาวไทยที่คาดว่าจะเข้ามาเที่ยวในสวนสมุนไพร่ ตำบลคลองปราบ อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี เพื่อที่จะนำข้อมูลที่ได้มาใช้ในการจัดรูปแบบกิจกรรม และการสื่อความหมายที่เหมาะสม ผลการสำรวจความคิดเห็นมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นต่อกิจกรรมที่ควรมีภายในสวนสมุนไพร่ ดังนี้ การบรรยายให้ความรู้เกี่ยวกับสมุนไพร่ กิจกรรมด้านสุขภาพ (การนวด , การอบสมุนไพร่) การศึกษาพรรณไม้และพืชสมุนไพร่ในสวนสมุนไพร่ และ การนำชมสวนสมุนไพร่ การสาธิตการแปรรูปสมุนไพร่ นักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นว่าการมีกิจกรรมนี้อยู่ในระดับมากที่สุด สำหรับการชมทัศนียภาพ การสาธิตขยายพันธุ์สมุนไพร่ และ ชื้อผลิตภัณฑ์สมุนไพร่ นักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นว่าการมีกิจกรรมดังกล่าวมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก และองค์ประกอบและสิ่งอำนวยความสะดวกที่ควรมีในสวนสมุนไพร่ คือ ป้ายบอกชื่อและให้ความรู้เกี่ยวกับสมุนไพร่ ห่อน้ำ ป้ายบอกทางภายนอก (ก่อนเข้าสวนสมุนไพร่) เอกสารและคู่มือแนะนำสวนสมุนไพร่ ป้ายแผนผังภายในสวนสมุนไพร่ และ ศาลาหรือม้านั่งพักผ่อน นักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นว่าการมีอยู่ในระดับ มากที่สุด สำหรับ จุดทิ้งขยะ ลานจอดรถ ป้ายอาคาร สถานที่จัดอบรมและสัมมนา บริการด้านอาหารและเครื่องดื่ม และสถานที่พักผ่อน นักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นว่าการมีอยู่ในระดับ มาก

คำถามวิจัยข้อที่ 7 การสื่อความหมายที่เหมาะสมกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตรภายในสวนสมุนไพร่มีรูปแบบและลักษณะอย่างไร

ในส่วนของคำถามวิจัยข้อที่ 7 การสื่อความหมายที่เหมาะสมกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตรภายในสวนสมุนไพร่มีรูปแบบและลักษณะเป็นอย่างไรนั้น จากการสำรวจ ในด้านขององค์ประกอบหรือสิ่งอำนวยความสะดวกนั้นจะครอบคลุมในเรื่องของการสื่อความหมายทำให้ทราบว่า ป้ายต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นป้ายอาคาร ป้ายแนะนำสมุนไพร่ ป้ายบอกทางทั้งภายในและภายนอกสวนสมุนไพร่รวมถึงคู่มือและเอกสารแนะนำสวนสมุนไพร่ เป็นสิ่งที่นักท่องเที่ยวต้องการมากที่สุด และถือว่าการสื่อความหมายที่เหมาะสมในการท่องเที่ยวภายในสวนสมุนไพร่และทำให้การท่องเที่ยวเกิดประสิทธิภาพ และสร้างพึงพอใจให้กับนักท่องเที่ยว

การอภิปรายผล

การจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการพัฒนาการท่องเที่ยวให้เกิดความยั่งยืนและส่งผลกระทบต่อสังคมวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด เป็นวิธีหนึ่งที่จะส่งผลให้ชุมชนท้องถิ่นสามารถพึ่งพาตนเองได้ และมีจิตสำนึกในการที่จะรักษาภูมิปัญญา และรักษาระบบนิเวศให้คงสภาพนานที่สุด ด้วยการสร้างจิตสำนึกและตระหนักในความรัก ความห่วงแหน และเข้าใจสภาพธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของชุมชนนั้น ๆ แต่ในการศึกษาการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรนั้น จำเป็นต้องมีการศึกษาศักยภาพและความเป็นไปได้ในการจัดการท่องเที่ยวที่สามารถเป็นไปได้ การวิจัยจำเป็นต้องศึกษาถึงรูปแบบ และกิจกรรมต่าง ๆ ที่ตรงกับความต้องการ

ต้องการของนักท่องเที่ยวนั้น และแหล่งท่องเที่ยวต้องมีความพร้อมในการรองรับนักท่องเที่ยวเพื่อสร้างความประทับใจให้แก่นักท่องเที่ยว รวมไปถึงการศึกษาการเตรียมการด้านอื่น ๆ ในการจัดการท่องเที่ยวอย่างเป็นระบบ เพื่อให้ให้นักท่องเที่ยวได้รับความสะดวกสบาย ความปลอดภัย และประทับใจในท่องเที่ยวเชิงเกษตรต่อไป และจากการศึกษารูปแบบเส้นทาง กิจกรรม และการสื่อความหมาย การท่องเที่ยวเชิงเกษตร : กรณีศึกษา สวนสมุนไพร ตำบลคลองปราม อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาทั้งจากทฤษฎีการท่องเที่ยวเชิงเกษตรและศึกษาจากการลงพื้นที่จริงเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลอันจะนำไปสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่ยั่งยืน โดยมีการใช้ระเบียบวิธีวิจัยทั้งเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณเพื่อให้ได้ข้อมูลครบทุกด้านเพื่อนำมาใช้ในการตอบคำถามวิจัยทุกประการ และตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัยให้ครบถ้วนทุกข้อ โดยผลที่ได้จากการศึกษานั้น ผู้วิจัยได้รูปแบบเส้นทางภายในสวนสมุนไพรซึ่งในเบื้องต้นทางผู้วิจัยและผู้ประกอบการใช้เพียงหนึ่งเส้นทาง โดยมีจุดแวะชมภายในสวนสมุนไพรจำนวน 6 จุด และระหว่างที่มีการท่องเที่ยวภายในสวนสมุนไพรนั้น จะมีกิจกรรม และการสื่อความหมายจากเอกสารคู่มือ แผ่นพับ รวมไปถึงป้ายสื่อความหมายต่าง ๆ นอกจากรูปแบบเส้นทางภายในสวนดังกล่าวแล้ว จากการศึกษาครั้งนี้ทางผู้วิจัยได้ข้อมูลเส้นทางเชื่อมโยงระหว่างสวนสมุนไพรกับแหล่งท่องเที่ยวบริเวณใกล้เคียงกับสวนสมุนไพร ซึ่งประกอบด้วย ถ้ำพระ สวนสละอาทิตย์ และโรงนวด ซึ่งเป็นการสนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงเกษตร แต่เป็นลักษณะของเชิงเกษตรสุขภาพ เนื่องจากลักษณะเด่นของสวนสมุนไพรนั้นไม่ใช่เพียงแต่เป็นสวนเกษตรเพียงอย่างเดียวแต่ผลผลิตคือสมุนไพรนั้น เป็นผลผลิตทางเกษตรที่ดีต่อสุขภาพเป็นอย่างมาก และนอกจากผลการวิจัยดังกล่าวข้างต้นแล้ว ในการศึกษาครั้งนี้ ยังได้ทราบความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อกิจกรรมที่ควรมีภายในสวนสมุนไพร เช่น การนวด การอบสมุนไพร การบรรยายให้ความรู้เกี่ยวกับสมุนไพร รวมไปถึงสิ่งอำนวยความสะดวกที่นักท่องเที่ยวต้องการให้มีภายในสวนสมุนไพร เช่น ห้องน้ำ ถึงขยะ ป้ายบอกทางทั้งภายในและภายนอก และคู่มือการท่องเที่ยวภายในสวนสมุนไพร

สรุปผลและข้อเสนอแนะ

การศึกษานี้ได้ทราบถึงสวนสมุนไพรที่มีอยู่ในตำบลคลองปราม เส้นทางเดินเท้าภายในสวนสมุนไพร จุดแวะภายในสวนสมุนไพร แหล่งท่องเที่ยวเชื่อมโยง และได้ทราบกิจกรรมต่าง ๆ ที่มีประโยชน์ทั้งต่อผู้ประกอบการและนักท่องเที่ยวเนื่องจากเรามีการออกแบบสำรวจไปยังนักท่องเที่ยวถึงกิจกรรมต่าง ๆ ที่ควรมีในสวนสมุนไพร รวมไปถึงสิ่งอำนวยความสะดวกที่นักท่องเที่ยวต้องการให้มีภายในสวนสมุนไพร เมื่อนำความคิดเห็นที่ได้จากผู้ประกอบการและชุมชน มาผนวกกับความเห็นของนักท่องเที่ยวทำให้การศึกษานี้เราได้รูปแบบกิจกรรมที่ค่อนข้างสมบูรณ์และลงตัวสำหรับทั้งผู้ประกอบการและนักท่องเที่ยว และจากการออกแบบสำรวจไปยังนักท่องเที่ยวและผู้ประกอบการการท่องเที่ยว ทำให้ผลตอบรับจากนักท่องเที่ยวให้ความสนใจที่จะเข้าไปเยี่ยมชมสวนสมุนไพรเป็นจำนวนมากขึ้น และการศึกษาในครั้งนี้ถือได้ว่าเป็นประโยชน์อย่างยิ่งสำหรับการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่ยั่งยืนต่อไป

การท่องเที่ยวทางการเกษตรอาจถือได้ว่าเป็นการท่องเที่ยวแนวใหม่สำหรับนักท่องเที่ยวบางกลุ่ม โดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็นสวนสมุนไพร ซึ่งสำหรับสวนสมุนไพรแห่งนี้ถือได้ว่าเป็นช่วงเริ่มต้นของการพัฒนา จึงยังมีปัญหาอยู่หลายด้าน

1. ด้านการพัฒนาการท่องเที่ยว

1.1 การเตรียมความพร้อมของเรื่องอาคารสถานที่สำหรับการต้อนรับนักท่องเที่ยว

- 1.2 การจัดทำป้ายบอกทางและแนะนำแหล่งท่องเที่ยวบนถนนสายหลักอำเภอบ้านนาสาร
- 1.3 การเตรียมบุคลากร และการจัดโครงสร้างองค์กรที่เหมาะสมสำหรับรองรับนักท่องเที่ยวที่สนใจ

2. ด้านการพัฒนาบริการด้านการท่องเที่ยว

- 2.1 การจัดเตรียมอาคารรองรับนักท่องเที่ยว
- 2.2 การจัดเตรียมสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ภายในสวนสมุนไพร
- 2.3 การพัฒนาผลิตภัณฑ์ภายในสวนสมุนไพรเพื่อจำหน่ายให้กับนักท่องเที่ยว

3. ด้านการตลาดและการประชาสัมพันธ์

- 3.1 ควรมีฝ่ายที่รับผิดชอบในเรื่องการนำเสนอข้อมูลการท่องเที่ยวของสวนสมุนไพรไปยังหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน

บรรณานุกรม

- กนกกาญจน์ กาญจนรัตน์.(2544).**การกำหนดรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงผสมผสาน ตามลำน้ำเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี**.วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต,สาขาวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- กอบแก้ว ชัยเดชสุริยะ.(2546).**การจัดการทางการตลาดด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีส่วนร่วม ของบ้านทุ่งสูง จังหวัดกระบี่**.วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต,สาขาการจัดการทรัพยากร บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- จิตรพี บัวผิน.(2540). **เรียนรู้เรื่องสมุนไพร**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.
- นริศรา สอนเสาวภาคย์.(2545).**การวิเคราะห์ศักยภาพในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเพื่อเป็นที่มาของรายได้นอกภาคเกษตรกรรม**.วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต,สาขาเศรษฐศาสตร์ธุรกิจ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- นิพนธ์ ชาญนำสิน.(2540).**การสำรวจพรรณไม้ที่ใช้ประโยชน์ได้ในบริเวณสถานีวิจัยกาญจนบุรี**.ปัญหาพิเศษนิสิตปริญญาตรี ภาควิชาพืชสวน คณะเกษตร, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- พรรณีภา ชุมศรี.(2538).**สวนนานาพฤกษาสุมุนไพร**.คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล.
- พวงบุหงา ภูมิพานิช.(2539).**การจัดนำเที่ยว**.ภาควิชาศิลปอาชีพ, คณะมนุษยศาสตร์, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- พีรชัย กุลชัย.(2543).**การท่องเที่ยวเชิงเกษตร : ทางเลือกใหม่สำหรับเกษตรกรไทย**. วารสารเกษตรพระจอมเกล้า 18 (3) : 62-68.
- รุ่งรัตน์ เหลืองนที.(2535).**พืชเครื่องเทศและสมุนไพร**.กรุงเทพฯ : มปท.
- วินิจ วีรยางกูร.(2532).**การจัดการอุตสาหกรรมท่องเที่ยว**.คณะเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- วุฒิ วุฒิธรรมเวช.(2540).**สารานุกรมสมุนไพร รวมหลักเภสัชกรรมไทย**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.

- ศุภวัจน์ แก้วขาว.(2546).การออกแบบวางแผนบริเวณเพื่อการท่องเที่ยวเชิงเกษตร สถาบันวิจัยกาญจนบุรี
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต ,สาขาเกษตรศาสตร์
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สอรรถ มาณบุญ.(2547). การศึกษารูปแบบเส้นทางและความพร้อมของเกษตรกรในการจัดการท่องเที่ยว
เชิงเกษตรในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี.วิทยาลัยชุมชนสุราษฎร์ธานี :
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- อุไรพรรณ เปี่ยมนิเวศน์.(2544).การจัดการด้านการสื่อความหมายและสิ่งอำนวยความสะดวกของ
ผู้ประกอบการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร : กรณีศึกษา อำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร.
วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต,สาขาพัฒนาสังคม บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- Coltman, M.M. (1989). *Tourism Marketing*. New York : Van Nostrand Reinhold
- Middleton VTC.(1994). *Marketing in Travel and Tourism*. (2nd ed.) Oxford : Heinemann Professional
Publishing.
- Ryu, Seung-Woo.(1996). *Journal of Rural Development* : “The Situation and Directions for Farm
Tourism Development in Korea”. 19 Winter.

ภาคผนวก ข

กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการนำผลจากโครงการไปใช้ ประโยชน์

กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการนำผลจากโครงการไปใช้ ประโยชน์ของโครงการ คือ จากการศึกษาวิจัยตามวัตถุประสงค์ของโครงการทั้ง 4 ประการ คือ

1. เพื่อรวบรวมข้อมูลสมุนไพรที่มีอยู่ในหมู่ 5 ตำบลคลองปราบ อำเภอบ้านนาสาร ที่เอื้อต่อศักยภาพการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร
2. เพื่อออกแบบเส้นทางเดินเท้าภายในสวนสมุนไพรและเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ
3. เพื่อออกแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรภายในสวนสมุนไพร
4. เพื่อกำหนดรูปแบบการสื่อความหมายการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่เหมาะสมกับสวนสมุนไพร

เพื่อที่จะตอบคำถามการวิจัยทั้ง 7 ข้อนั้น ทำให้ผลที่ได้จากการศึกษาวิจัยนั้นสามารถนำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยไปใช้ประโยชน์ได้จริงกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตรภายในสวนสมุนไพร ไม่ว่าจะเป็นข้อมูลสมุนไพรที่มีอยู่ใน ตำบลคลองปราบที่มีมากกว่า 200 ชนิด การลงพื้นที่สำรวจเส้นทางเดินเท้าภายในบริเวณสวนสมุนไพร เพื่อเป็นการนำเที่ยวกับนักท่องเที่ยวซึ่งขณะนี้ นักท่องเที่ยวลงท่องเที่ยวในพื้นที่จริงแล้ว รวมไปถึงกลุ่มสมาชิกของสวนสมุนไพรเมื่อทราบผลการสำรวจความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวถึงความต้องการในเรื่องของกิจกรรมต่าง ๆ สิ่งอำนวยความสะดวกที่ควรมีอยู่ในสวนสมุนไพร ก็ได้้นำความคิดเห็นเหล่านั้นของนักท่องเที่ยวมาใช้ในการปรับปรุงสวนสมุนไพรเพื่อรองรับการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างแท้จริงและผลการวิจัยที่ถูกนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์แล้ว ได้แก่

1. การเชื่อมโยงสถานที่ท่องเที่ยวระหว่างสวนสมุนไพร กับสวนสาธารณะ
2. กำลังก่อสร้างห้องอบสมุนไพร
3. การจัดเตรียมเส้นทางเดินเท้าภายในสวนสมุนไพรเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว
4. จัดทำเอกสารแนะนำสวนสมุนไพร
5. จัดทำคู่มือสวนสมุนไพร
6. ป้ายสื่อความหมายภายในสวนสมุนไพร

ภาคผนวก จ ภาพกิจกรรมการดำเนินงาน

ภาคผนวก ข ประวัติคณะผู้วิจัย

ประวัติคณะผู้วิจัย

1. หน้าโครงการ (ชื่อ – สกุล ภาษาไทย) : วัชรีย์ พีชผล

(ชื่อ – สกุล ภาษาอังกฤษ) : Watchari Puechphol

คุณวุฒิ/ระดับการศึกษา : คศ.บ. (อาหารและโภชนาการ)
สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล
บธ.ม. (การบริหารงานบุคคล)
มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์

หน่วยงานสังกัด : คณะวิทยาการจัดการ
มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

ที่อยู่ : คณะวิทยาการจัดการ
มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี
ต.ขุนทะเล อ.เมือง จ.สุราษฎร์ธานี
84100

โทรศัพท์/โทรสาร : 077-355651, 077-355652

E-mail : supperpu@yahoo.com , ppsuperpu@gmail.com

ประวัติการรับราชการ : พ.ศ. 2545 อาจารย์ประจำตามสัญญา
มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี
พ.ศ. 2550 พนักงานมหาวิทยาลัย ตำแหน่งอาจารย์
มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

ผลงานทางวิชาการ/เอกสาร ตำรา(ถ้ามี) : การบริหารค่าจ้างและเงินเดือน
การประเมินผลการปฏิบัติงานของพนักงาน
(เอกสารประกอบการสอนเท่านั้น)

ประสบการณ์ในการทำวิจัย :

1. คุณภาพและศักยภาพของอาจารย์พิเศษมหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี
2. การใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศกับการบริหารงานด้านทรัพยากรมนุษย์ของสถานประกอบการในจังหวัดสุราษฎร์ธานี
3. การสรรหาและคัดเลือกบุคลากรของสถานประกอบการในจังหวัดสุราษฎร์ธานี
4. การบริหารทรัพยากรมนุษย์ของสถานประกอบการในจังหวัดสุราษฎร์ธานี
5. ประสิทธิภาพในการให้บริการนักท่องเที่ยวของบุคลากรในธุรกิจสปา อำเภอ เกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี

2. ผู้ร่วมวิจัย (ชื่อ – สกุล ภาษาไทย) : นางเนาวรัตน์ คงวิเชียรวัฒน์
(ชื่อ – สกุล ภาษาอังกฤษ) : Mrs. Naovarat Kongwichianwat

คุณวุฒิ/ระดับการศึกษา : ศ.บ. (การเงินการธนาคาร) เกียรตินิยมอันดับสอง
มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย
รป.ม. (รัฐประศาสนศาสตร์)
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

หน่วยงานสังกัด : คณะวิทยาการจัดการ
มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

ที่อยู่ : คณะวิทยาการจัดการ
มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี
ต.ขุนทะเล อ.เมือง จ.สุราษฎร์ธานี
84100

โทรศัพท์/โทรสาร : 077-355651, 077-355652

E-mail : -

ประวัติการรับราชการ : พ.ศ. 2547 อาจารย์ประจำตามสัญญา
มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

ผลงานทางวิชาการ/เอกสาร ตำรา(ถ้ามี) : ระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารทรัพยากร
มนุษย์ (เอกสารประกอบการสอนเท่านั้น)

ประสบการณ์ในการทำวิจัย :

1. การสรรหาและคัดเลือกบุคลากรของสถานประกอบการในจังหวัดสุราษฎร์ธานี

วัดคลองปราบอยู่ใกล้ปากซอยเข้าสวนสมุนไพร

ทางเข้าสวนสมุนไพร

ลงสำรวจพื้นที่ภายในบริเวณสวนสมุนไพร

ประชุมกลุ่มย่อยกับสมาชิกและหน่วยงานต่าง ๆ

ทดสอบเส้นทางเดินเท้าภายในสวนสมุนไพร

ประชุมกลุ่มย่อยถ่ายภาพบริเวณที่ทำการศูนย์

สวนสมุนไพรกลางแจ้ง (สามพันตึง)

แปลงสาธิตกลางแจ้ง

โรงนวดแผนไทยที่เป็นเชื่อมโยงสวนสมุนไพร

เห็ดนางฟ้าของกลุ่มเกษตรกรเพาะเห็ดนางฟ้า

ประวัติผู้วิจัย

1.ชื่อ	นางเนาวรัตน์ คงวิเชียรวัฒน์ Mrs. Naovarat Kongwichianwat
วันเดือนปีเกิด	2 ธันวาคม 2507
ตำแหน่งปัจจุบัน	อาจารย์ประจำตามสัญญาจ้าง
หน่วยงานที่ติดต่อ	คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี
ประวัติการศึกษา	ศ.บ. (การเงินการธนาคาร) เกียรตินิยมอันดับสอง มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย รป.ม. (รัฐประศาสนศาสตร์) สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	โปรแกรมวิชาบริหารทรัพยากรมนุษย์ คณะวิทยาการจัดการ
สาขาวิชาการที่มีความชำนาญพิเศษ	การบริหาร การพัฒนา

2.ชื่อ	นางสาววัชรีย์ พืชผล Ms. Watchari Puechphol
วันเดือนปีเกิด	29 สิงหาคม 2516
ตำแหน่งปัจจุบัน	อาจารย์ประจำตามสัญญาจ้าง
หน่วยงานที่ติดต่อ	คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี
ประวัติการศึกษา	คศ.บ. (อาหารและโภชนาการ) สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล บธ.ม. (การบริหารงานบุคคล) มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	โปรแกรมวิชาบริหารทรัพยากรมนุษย์ คณะวิทยาการจัดการ
สาขาวิชาการที่มีความชำนาญพิเศษ	การบริหารทรัพยากรมนุษย์